

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи магістерського рівня вищої освіти на тему:
**Управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних і політичних
трансформацій (на прикладі АТ «Ощадбанк»)**

Виконав:

студент 6-го курсу,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
Сиротюк Олександр Юрійович

Керівник:

д.е.н., професор кафедри фінансів та
економічної безпеки
Мельник Леонід Васильович

Рецензент:

к.е.н., доцентка кафедри фінансів та
економічної безпеки
Ляхович Ольга Олександрівна

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістерського рівня вищої освіти «Управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних і політичних трансформацій (на прикладі АТ «Ощадбанк»)). О. Ю. Сиротюк. Рівне: НУВГП, 2024. 112 с.

У роботі проведено аналіз фінансових показників АТ «Ощадбанк» за період 2021-2023 років, оцінено вплив економічної кризи, інфляційних процесів та воєнного стану на діяльність банку. Особливу увагу приділено інноваційним підходам до підвищення фінансової стійкості банку та адаптації до сучасних викликів.

Результатом дослідження є пропозиції щодо удосконалення системи управління фінансовою стійкістю банківської установи в умовах нестабільності, зокрема розробка стратегій мінімізації ризиків, підвищення ефективності управління активами та пасивами, а також впровадження цифрових технологій.

Ключові слова: фінансова стійкість, ліквідність, трансформація, рентабельність, банківська система, управління, ліквідність, інновації, воєнний стан.

ANNOTATION

Qualification work of the master's degree level of higher education «Management of financial stability of the bank in the conditions of economic and political transformations (on the example of JSC «Oschadbank»)). O. Y. Syrotiuk. Rivne: NUWEE, 2024. 112 p.

The paper analyses the financial performance of JSC Oschadbank for the period 2021-2023, assesses the impact of the economic crisis, inflationary processes and martial law on the bank's activities. Particular attention is paid to innovative approaches to improving the financial stability of the bank and adapting to modern challenges.

The research results in proposals for improving the system of managing the financial stability of a banking institution in an unstable environment, in particular, the

development of strategies for minimising risks, improving the efficiency of asset and liability management, and introducing digital technologies.

Keywords: financial stability, liquidity, transformation, profitability, banking system, management, liquidity, innovation, martial law.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1.1. Поняття фінансової стійкості банку: теоретичний аспект	8
1.2. Основні підходи до аналізу фінансової стійкості банку.....	15
1.3. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах фінансової нестабільності.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ АТ «ОЩАДБАНК».....	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Ощадбанк» в умовах економічних та політичних трансформацій.....	30
2.2. Аналіз фінансових показників та факторний аналіз АТ «Ощадбанк» під впливом політичних та економічних змін.....	37
2.3 Сучасні інновації як інструмент забезпечення фінансової стійкості банку ..	64
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ АТ «ОЩАДБАНК» ДО СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ УМОВ	71
3.1. Міжнародні підходи до сприяння стійкості банківських установ.....	71
3.2. Забезпечення управління фінансовою стійкістю та підвищення ефективності діяльності АТ «Ощадбанк» в умовах воєнного стану.....	78
3.3. Моделювання показників фінансової стійкості банку.....	96
ВИСНОВКИ.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	109
ДОДАТКИ.....	117

ВСТУП

В сучасних умовах фінансова стійкість та надійність кредитних установ відіграють один із ключових моментів в ефективній діяльності банку. Банківська система є однією із ключових складових фінансової інфраструктури нашої країни. А правильне, стабільне функціонування та фінансова стійкість має важливе значення для економічної стабільності та розвитку. Проте нестабільність економічного середовища, політичні виклики, цифровізація та глобальні фінансові кризи створюють нові ризики для банків, зокрема для їхньої фінансової стійкості.

Один із найбільших банків України, Публічне акціонерне товариство «Ощадбанк», (далі - АТ «Ощадбанк»), відіграє ключову роль у фінансовій системі країни. Умови економічних і політичних трансформацій, у яких функціонує банк, вимагають ретельного аналізу його фінансової стійкості для забезпечення стабільності банківського сектору та довіри громадян до фінансової системи.

Саме тому, *актуальність теми* дослідження полягає у вивченні управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних та політичних трансформацій, що включає аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на стійкість АТ «Ощадбанк». Дослідження управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних та політичних трансформацій АТ «Ощадбанк» допоможе зрозуміти які ризики впливають на банківський сектор та які дії потрібно врахувати для удосконалення фінансової стійкості та запобігання кризи у майбутньому.

Поняття та питання такі як фінансова стійкість, фінансова безпека банків у зв'язку із зовнішніми чинниками та їх зв'язок з економічною кон'юнктурою піднімали вітчизняні вчені: Прокопенко В.В., Виклюк А.Д., Рисін В.В., Біда А.П., Добрик В.М., Запорожець В.М., так і зарубіжні класики П. Роуз, С. Юджінс та сучасні фахівці: Л. Матц, М. Дейтс, А. Хавас та інші. Поряд з цим, зауважимо, що питання управління фінансової стійкості банків в умовах нестабільності є відносно новим напрямком наукових досліджень в українському суспільстві.

Незважаючи на численні дослідження, питання забезпечення фінансової стійкості банків залишається багатограним і дискусійним. Для держави та бізнесу пріоритетними є як швидке економічне зростання, так і стабільне фінансове середовище. Повільні темпи інноваційного розвитку вказують на наявність бар'єрів, які перешкоджають впровадженню нових технологій та підходів.

Метою даної дипломної роботи є дослідження та пропонування ефективних підходів щодо управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» в умовах економічних та політичних трансформацій.

Для цього проаналізовано основні внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на управління фінансовою стійкістю банку. На основі отриманих результатів надано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління стійкістю АТ «Ощадбанк».

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити наступні *завдання*:

- дослідити економічну сутність та поняття «фінансової стійкості»;
- проаналізувати фактори, які впливають на фінансову стійкість;
- ознайомитися із досвідом управління фінансової стійкості банку у світовій практиці та в Україні;
- провести детальний аналіз фінансової звітності АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки;
- оцінити структуру активів і пасивів банку, та динаміку основних показників, які впливають на фінансову стійкість АТ «Ощадбанк»;
- розглянути інновації для забезпечення фінансової стійкості;
- сформулювати конкретні пропозиції щодо покращення системи фінансової стійкості;
- оцінити вплив зовнішніх чинників на фінансову стійкість АТ «Ощадбанк»

Об'єктом дослідження є фінансово-економічна діяльність АТ «Ощадбанк».

Предметом дослідження є підходи, інструменти та механізми управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» в умовах економічних та політичних трансформацій.

У дипломній роботі використовувались такі *методи* дослідження як:

- *Системний аналіз* - для вивчення взаємозв'язків між внутрішніми та зовнішніми чинниками фінансової стійкості;
- *Статистичний аналіз* - при оцінці динаміки фінансових показників банку;
- *Порівняльний метод* - для вивчення досвіду управління фінансовою стійкістю у різних країнах;
- *Графічний метод* - для наочного зображення динаміки змін ключових показників.

Інформаційно-аналітичною базою даної дипломної роботи є наукові, методичні та методологічні праці провідних вчених і економістів у сфері фінансової стійкості банків. Також використовуються фінансові звіти обраного банку, який є об'єктом нашого аналізу. Ці джерела забезпечують наукову обґрунтованість та точність дослідження, а також дозволяють визначити основні аспекти фінансової стійкості банку та розробити пропозиції щодо її покращення.

Наукова новизна полягає в узагальненні підходів до управління фінансовою стійкістю банків та розробці рекомендацій для управління фінансовою стійкістю АТ "Ощадбанк" в умовах економічних та політичних трансформацій.

Практичне значення даної дипломної роботи полягає в можливості застосування запропонованих заходів для підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю АТ "Ощадбанк" в сучасних умовах.

Дана дипломна робота складається з 112 сторінок, також містить 21 таблицю, 14 рисунків та 9 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ

1.1. Поняття фінансової стійкості банку: теоретичний аспект

Банки відіграють ключову роль у фінансовій системі, забезпечуючи зв'язок між різними економічними суб'єктами. Вони сприяють ефективному розподілу грошового капіталу, спрямовуючи його в найбільш перспективні галузі економіки. Крім того, банки мобілізують тимчасово вільні кошти, що дозволяє підвищувати матеріальний добробут населення країни. Загальний стан економіки значною мірою залежить від функціонування банківської системи.

Забезпечення фінансової стійкості банків залишається актуальним завданням як для України так і для європейських країн. У нашій країні це питання набуває особливого значення через специфіку розвитку вітчизняного банківського сектора.

Термін «фінансова стійкість» трактується по-різному залежно від обраного підходу та рівня аналізу. Відсутність єдиного визначення часто створює плутанину у розумінні цієї категорії та викликає труднощі в дослідженнях [22, с. 20-26].

Фінансова стійкість є багатогранним і охоплює численні фактори, що залежать від результатів діяльності банків та умов економічного середовища, в якому вони функціонують.

В економічній літературі досі не існує єдиного підходу до визначення фінансової стійкості банку. Часто це поняття асоціюють із такими категоріями, як надійність, ліквідність та платоспроможність. Наприклад, деякі дослідники

вважають, що фінансова стійкість банку обмежується його ліквідністю та здатністю виконувати фінансові зобов'язання.

Слід зазначити, що банківська ліквідність являє собою механізм банком конвертації фінансових або матеріальних активів у готівку та своєчасного виконання своїх зобов'язань, а платоспроможність залежить від здатності банку своєчасно та в повному обсязі виконувати свої платіжні зобов'язання. На думку М. Бодрецького, ці складові є важливими, але недостатньо лише їх враховувати при визначенні фінансової стійкості банку [7, с. 7-12].

О. І. Вовченко, С. Б. Єгоричева стверджували, що фінансова стійкість банку залежить від збалансованості активів і пасивів, якості кредитно-інвестиційного портфеля, кількості клієнтів [13]. Такий підхід призводить до деяких неуточнень. Тому що вони не враховують в поняття фінансової стійкості такі складові як: прибутковість, ліквідність та платоспроможність банку. І також що фінансова стійкість залежить від кількості клієнтів є недостатньо точним (тому що тут не враховується фінансовий стан банку).

На думку В. Волкової та Б. Верницького, фінансова стійкість визначається як перевищення доходів над витратами [14, с. 45-54]. При цьому твердження, що фінансова стійкість банків залежить виключно від рівня їх прибутковості та виплачуваних дивідендів, викликає багато суперечок. Хоча прибуток є одним із ключових показників ефективності діяльності банку, його недостатньо для повної оцінки фінансової стійкості. Для цього важливо враховувати не лише обсяг отриманих коштів, але й джерела їх надходження та особливості їхнього подальшого розподілу.

Водночас ліквідність банку, що відображає швидкість трансформації активів у грошові кошти для своєчасного виконання зобов'язань, та платоспроможність, яка характеризує здатність банку повністю виконувати свої фінансові зобов'язання, є лише частиною більш широкого поняття. Цих критеріїв недостатньо для повної оцінки фінансової стійкості.

Варто зазначити, що сучасні дослідження фінансової стійкості здебільшого проводяться в рамках західної економічної науки. Проте особливості

забезпечення стабільності фінансових установ у контексті кризових періодів економічного розвитку залишаються актуальною темою для наукових дискусій, особливо з урахуванням специфіки окремих країн.

У таблиці 1.1 надані інші поняття стосовно визначення фінансової стійкості.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «фінансова стійкість банку»

Автор	Визначення
М. М. Богун [6, с. 73-85]	Фінансова стійкість банку характеризується якістю його активів, достатністю капіталу та здатністю забезпечувати ефективність діяльності навіть за несприятливих умов.
В. І. Варцаба [12, с. 311-316]	Комерційний банк вважається фінансово стійким, якщо має достатній капітал, підтримує ліквідність, здатен виконувати свої платіжні зобов'язання та відповідає сучасним стандартам якості управління ресурсами.
О. М. Зверяков [23, с. 175-182]	Фінансова стійкість визначається здатністю банку функціонувати в умовах ринкових коливань, своєчасно залучати і розподіляти кошти для задоволення потреб клієнтів, дотримуючись принципів платоспроможності, ліквідності та стабільності операцій.
О.Л. Малахова, Р.В. Михайлюк [38, 243-247]	Стійкість банку залежить від ефективного управління його ресурсами, капіталом, доходами та витратами. Це комплексний показник, що відображає надійність банківської діяльності як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.
В. В. Рисін [58]	Фінансову стійкість банку можна оцінити за здатністю адаптуватися до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, при цьому зберігаючи якість управління ресурсами та забезпечуючи виконання стратегічних цілей установи.

Джерело: схематизовано автором

Фінансова стійкість банку є багатогранним поняттям, що охоплює різні аспекти його діяльності: від управління активами та капіталом до здатності адаптуватися до зовнішніх викликів. Важливою складовою стійкості є

ефективність використання наявних ресурсів та здатність забезпечувати стабільну діяльність навіть у кризових умовах.

На нашу думку, фінансова стійкість включає не лише кількісні показники (такі як ліквідність чи платоспроможність), але й якісні аспекти, зокрема рівень довіри клієнтів, якість управління, репутація банку та сучасна інновація. З огляду на сучасні умови, основним викликом для фінансової стійкості банків виступає політична та економічна трансформація, яка вимагає оптимізації процесів та впровадження інноваційних рішень.

Також у науковій літературі існує багато підходів до визначення поняття фінансової стійкості банку, що свідчить про складність і багатогранність цього явища. Досить часто фінансову стійкість порівнюють із такими поняттями, як надійність, стабільність або платоспроможність. Однак ці терміни мають різні значення, які важливо розмежувати для чіткого розуміння сутності фінансової стійкості.

На відміну від поняття стабільності, яке здебільшого відображає здатність банку утримувати свої позиції на ринку протягом тривалого часу, фінансова стійкість акцентує увагу на збалансованості активів і пасивів, здатності адаптуватися до змін ринкових умов і протистояти ризикам. Надійність, у свою чергу, підкреслює довіру клієнтів до банку та його спроможність виконувати зобов'язання.

З метою уточнення концептуальних положень, які визначають сутність фінансової стійкості банку, наведено їхню візуалізацію на рисунку 1.1.

Відокремлення цих понять дає змогу глибше зрозуміти економічну сутність фінансової стійкості, яка є ширшим поняттям і включає елементи стабільності, надійності та інших важливих характеристик фінансового стану банку.

Аналіз наукових джерел дозволяє виділити кілька основних підходів до розуміння терміну «фінансова стійкість банку».

Перший підхід визначає фінансову стійкість через позитивні результати діяльності банку, такі як зростання прибутку чи збільшення капіталу. Це дозволяє

установі самостійно виконувати свої фінансові зобов'язання за рахунок власних ресурсів [56].

Другий підхід акцентує увагу на здатності банку підтримувати достатній обсяг фінансових ресурсів для нормальної діяльності навіть за несприятливих умов. Він підкреслює, що фінансова стійкість є передусім показником готовності банку до зовнішніх чи внутрішніх викликів [69, с. 295-303].

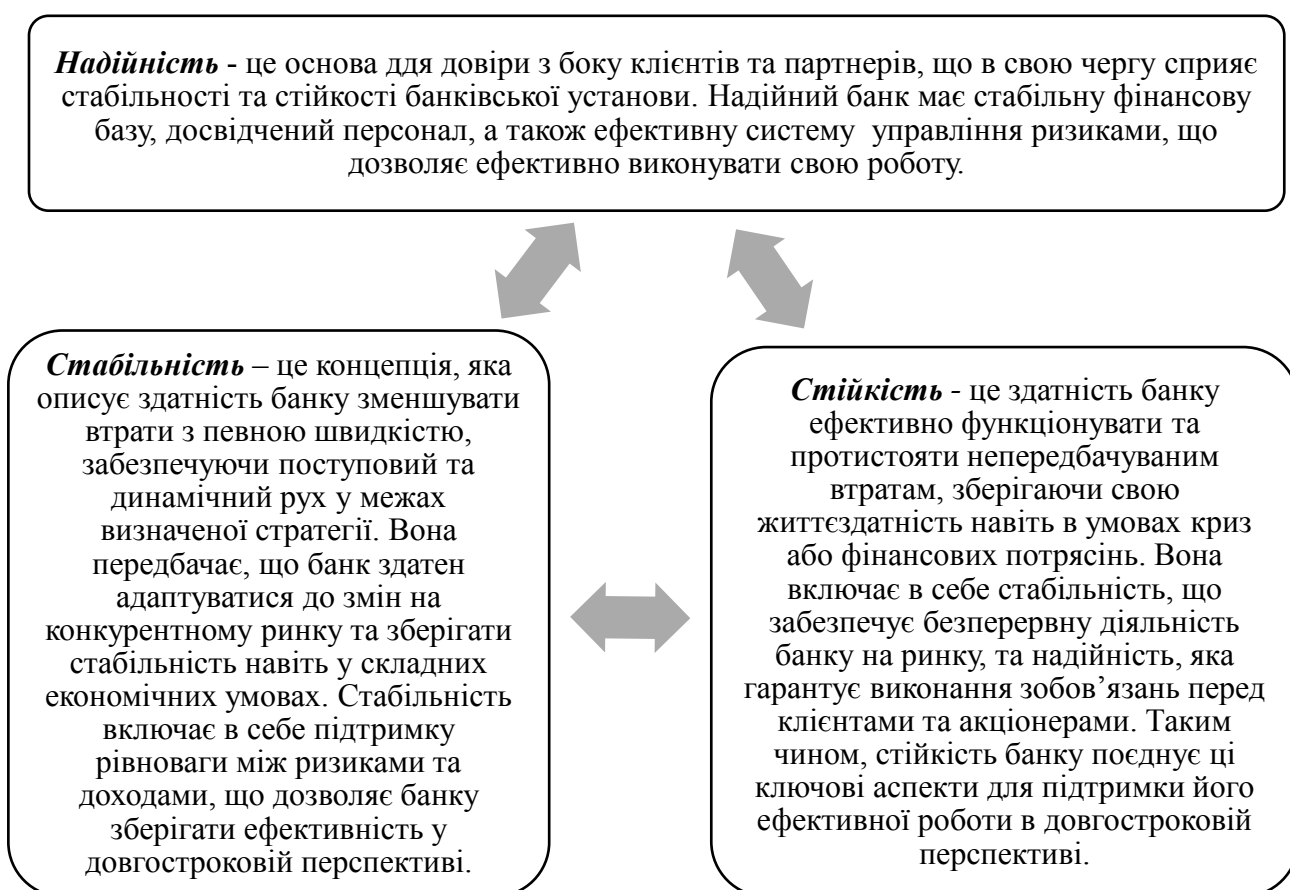

Рис. 1.1. Взаємозв'язок ключових показників, що характеризують стійкість банку

Джерело: побудовано автором

Третій підхід трактує фінансову стійкість як здатність організації протистояти впливу негативних факторів зовнішнього чи внутрішнього середовища, використовуючи переважно власні фінансові ресурси [21, с. 130-136].

З огляду на зазначені підходи, можна зробити висновок, що:

- перший підхід акцентує увагу на результативності діяльності банку;
- другий зосереджується на наявності достатніх ресурсів для стабільного функціонування в умовах невизначеності;
- третій формує концепцію стратегії захисту банку від впливу негативних чинників у мінливому середовищі [56].

Таким чином, фінансова стійкість банку є багатогранним поняттям. Вона включає здатність банку швидко відновлювати основні функції, зокрема трансформацію заощаджень у кредити, після впливу негативних шоків. Крім того, фінансова стійкість характеризується стабільністю фінансового становища банку в довгостроковій перспективі. Це такий стан, при якому банк, ефективно маневруючи своїми ресурсами, забезпечує безперебійне виконання своїх фінансових і економічних завдань.

Отже, фінансова стійкість комерційного банку - це його здатність підтримувати платоспроможність, ліквідність та рентабельність на достатньому рівні, забезпечуючи стабільний розвиток, навіть за умов впливу зовнішніх і внутрішніх викликів.

У науковій літературі розрізняють також три ключові види фінансової стійкості банку, які відображають різні аспекти його функціонування та здатності виконувати зобов'язання [1, с. 237-240]:

- *Нормальна фінансова стійкість.* Вона характеризується стабільною діяльністю банку, відсутністю прострочених платежів чи затримок у виконанні зобов'язань, а також стійким рівнем рентабельності.
- *Нестабільний фінансовий стан.* Такий стан супроводжується затримками у виконанні окремих зобов'язань, проблемами з платоспроможністю та низькими показниками рентабельності.
- *Кризовий фінансовий стан.* Цей стан характеризується регулярними простроченими платежами, наявністю значної простроченої заборгованості та серйозними фінансовими проблемами, що можуть ускладнювати діяльність банку.

У разі, якщо банк опиняється у кризовому фінансовому стані, це може призвести до значних труднощів у фінансуванні поточної діяльності, виконанні платежів чи виконанні своїх зобов'язань. У найгіршому випадку це здатне закінчитися банкрутством банківської установи.

Важливість фінансової стійкості полягає у її здатності забезпечувати не лише виконання зобов'язань банку, але й досягнення стратегічних цілей, мінімізацію ризиків та підтримку конкурентних переваг на ринку.

На нашу думку, економічна сутність фінансової стійкості банку розкривається через такі аспекти:

- *Збереження та нарощення власного капіталу.* Це основний ресурс банку, який гарантує його стійкість і дає змогу виконувати всі зобов'язання, а також розвивати бізнес;
- *Ліквідність.* Для підтримки платоспроможності банк має володіти достатнім рівнем ліквідних активів, аби задовольнити вимоги вкладників та кредиторів у разі потреби;
- *Рентабельність.* Прибутковість банку дозволяє покривати витрати, виплачувати дивіденди та розширювати діяльність;
- *Платоспроможність.* Це здатність банку виконувати свої зобов'язання у повному обсязі та вчасно.

Також на фінансову стійкість банку впливає значна кількість факторів, і їхній вплив може бути як позитивним, так і негативним:

- *Стан економіки країни.* Економічні кризи, інфляція чи безробіття значно підривають фінансову стійкість банків;
- *Рівень конкуренції.* Жорстка конкуренція на банківському ринку змушує знижувати ставки, що може негативно впливати на прибутковість;
- *Кредитні ризики.* Проблеми з поверненням виданих кредитів можуть призводити до серйозних втрат;
- *Коливання на ринку цінних паперів.* Зміна вартості фінансових інструментів може спричинити збитки для банків;

- *Операційні ризики*. Збої в роботі, технічні помилки чи природні катастрофи також можуть стати причиною фінансових труднощів;
- *Державне регулювання*. Підвищення вимог до банківської діяльності часто обмежує можливості банків для розвитку та зростання [19, 43].

Таким чином, можна сказати що фінансова стійкість банку – це не просто стан фінансових ресурсів, а цілий комплекс заходів, який дозволяє банку залишатися надійним, ефективним і стійким у сучасних умовах. Її забезпечення вимагає від банку системного підходу до управління ресурсами, ризиками та операційною діяльністю.

1.2. Основні підходи до аналізу фінансової стійкості банку

Фінансова стійкість банківської установи є одним із найважливіших показників її надійності та успішності. Вона визначає здатність банку виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами, вкладниками, кредиторами та інвесторами, а також зберігати стабільність навіть у несприятливих економічних умовах. Крім того, фінансова стійкість забезпечує банку можливість підтримувати прибутковість, залучати нових клієнтів і інвестиції, протистояти ризикам і забезпечувати розвиток фінансових продуктів та послуг.

Аналіз та оцінка фінансової стійкості банківської установи дозволяють ідентифікувати слабкі місця в її діяльності, визначити ступінь впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на її фінансовий стан, а також розробити ефективні заходи для мінімізації ризиків. Здатність банку адаптуватися до економічних викликів є основним показником його стабільності та конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

Слід зазначити, що забезпечення фінансової стійкості банків є не лише ключовим фактором розвитку окремих фінансових установ, але й важливою передумовою стабільності банківської системи загалом. Стабільна банківська система, у свою чергу, є фундаментом макроекономічного розвитку країни,

сприяє залученню інвестицій, забезпеченню економічного зростання та підвищенню добробуту населення.

Особливої актуальності питання фінансової стійкості банків набуває в умовах економічної нестабільності, фінансових криз або зовнішніх шоків. В Україні, зокрема, нестабільна економічна ситуація, високий рівень інфляції, зниження доходів населення, військові ризики та інші чинники значною мірою впливають на діяльність банківської системи. У таких умовах фінансова стійкість банківського сектору залежить не лише від ефективного управління кожною окремою установою, але й від державного регулювання, моніторингу та підтримки банківської системи.

Ключовим інструментом забезпечення фінансової стійкості є якісне управління активами і пасивами банку, що дозволяє оптимізувати фінансові ресурси, підтримувати ліквідність і платоспроможність на достатньому рівні, а також досягати стабільної рентабельності. Ефективне управління ризиками, прозорість діяльності банку, впровадження інноваційних фінансових технологій і адаптація до змін ринку є необхідними умовами для забезпечення стійкого розвитку банківської установи. [3, с. 145-150].

Фінансова стійкість банківської установи є критично важливим аспектом не лише для самих банків, а й для їхніх акціонерів, клієнтів та партнерів. Надійність банку забезпечує впевненість у тому, що установа здатна виконувати свої зобов'язання, гарантувати збереження вкладених коштів та забезпечувати позитивні результати співпраці. Саме фінансова стійкість кожного банку є основою стабільного функціонування всієї банківської системи, що у свою чергу сприяє розвитку економіки країни та формуванню довіри населення до фінансових інституцій.

Цей показник визначається станом фінансових ресурсів банку, ефективністю їх розподілу та використання. Фінансова стійкість забезпечує розвиток банківської діяльності за умов зростання прибутковості та капіталу, з одночасним збереженням ліквідності, платоспроможності та прийнятного рівня ризику. Прибуткова діяльність банку, яка забезпечується якісним управлінням

фінансовими потоками та мінімізацією втрат, є одним із головних факторів, що впливають на його фінансову стійкість [5].

Фінансова стійкість комерційного банку визначається його здатністю мати стабільний капітал, збалансований баланс і відповідати вимогам щодо якості капіталу. Крім того, це означає, що банк вважається платоспроможним і може надавати широкий спектр банківських послуг високої якості. Оцінка фінансової стійкості банку зазвичай здійснюється на підставі ряду показників, таких як рентабельність активів, рентабельність капіталу, доходи, чистий процентний спред, чиста процентна маржа та інші.

Методи оцінки фінансової стійкості є складовими моніторингу фінансового стану банків. Сучасні підходи до організації такого моніторингу включають:

- коефіцієнтний аналіз і аналіз однорідних груп;
- рейтингові системи оцінки, що передбачають ранжування банків;
- комплексні оцінки банківського ризику; статистичні моделі;
- макропруденційний аналіз [15, с. 178-181].

Фінансова стійкість є головною умовою для здійснення діяльності банку і виступає рушійним елементом у побудові банківської системи України. Фінансова стійкість є фундаментальною складовою фінансової стабільності банку, показником, що відображає ефективність реалізації банківських продуктів і послуг, а також визначає фінансово-економічний стан банківської установи та її надійність на фінансовому ринку. Для забезпечення фінансової стійкості комерційного банку важливо узгоджувати управлінські рішення та досягати певних пропорцій між усіма складовими механізму управління фінансовою стійкістю. Це позитивно вплине на досягнення цілей банку і підвищення його конкурентної позиції на ринку [17, с. 20-28].

Оцінка фінансової стійкості банківської установи є важливим завданням як для самих банків, так і для інвесторів, клієнтів та регулятивних органів. Вона відображає здатність банку не лише генерувати прибуток, але й виконувати свої зобов'язання перед усіма учасниками ринку, залишаючись стійким до впливу зовнішніх і внутрішніх негативних факторів.

Аналізуючи фінансову стійкість банківського сектору, важливо враховувати, що специфіка банківської діяльності значно відрізняється від діяльності звичайних комерційних підприємств. Це зумовлено особливостями формування банківських ресурсів, структурою операцій та регулятивними вимогами. З огляду на це, можна виділити ключові характеристики конкуренції в банківській галузі:

- об'єктом конкуренції є не товари, а банківські ресурси, сформовані банками для здійснення операцій;
- банки можуть виступати як продавцями, так і покупцями на ринку;
- виробництво та реалізація банківських і фінансових послуг, що надаються банками, може бути централізовано в одному банку без залучення зовнішніх каналів збуту [51, с. 272-278];
- діяльність банків та їх установ суворо регламентується НБУ;
- конкуренція виникає не лише між банківськими установами, а й між банками та небанківськими фінансовими установами.

Сутність фінансової стійкості банківської установи тісно пов'язана з її конкурентоспроможністю, яка є ключовою характеристикою банківських послуг на ринку. Конкурентоспроможність визначає здатність банку задовольняти споживчий попит на свої послуги, зберігати та розширювати свої позиції на ринку, а також протистояти впливу зовнішніх негативних факторів. Таким чином, рівень фінансової стабільності банку відображає його успішність у підтримці ефективної діяльності та забезпеченні стабільного розвитку.

Оцінка фінансової стійкості банку залишається об'єктом активних досліджень науковців та економістів, і сьогодні існують різні підходи до визначення її ключових аспектів. Основні напрями, за якими проводиться оцінка фінансової стійкості банку, включають:

- привабливість банку для існуючих і потенційних клієнтів;
- швидкість, з якою банк долає непередбачені негативні фактори, які можуть призвести до фінансових витрат;

- оцінити прибутковість своїх позицій за кількісними та якісними показниками;
- оцінити напрямок рівня фінансової стійкості банку;
- комплексна ринкова характеристика банків, набагато ширша, ніж поняття їх надійності;
- потенціал отримання банками конкурентних переваг на ринку банківських послуг;
- здатність банку діяти на рівних з аналогічними суб'єктами-конкурентами, існуючими на ринку.

В Україні НБУ також здійснює нагляд за надійністю та фінансової стійкістю банківської системи за допомогою показників пруденційного нагляду – встановлення обов'язкових економічних нормативів, визначення норм обов'язкового резервування, застосування обмежень та вимог до діяльності банків, регулювання норм відрахувань до резервів за активними банківськими операціями тощо.

Регулятор банківської діяльності в Україні ще з початку розвитку банківської системи країни активно застосовує систему рейтингування банків. Так, у 1997 році була запроваджена система CAMEL, яка у 2002 році зазнала змін і трансформувалася у систему CAMELS, а в 2016 році – у систему CAMELSO [16, с. 102-109].

Ця методика дозволяє здійснювати комплексну оцінку фінансової стійкості банків, враховуючи такі ключові компоненти:

- C – Capital adequacy (достатність капіталу);
- A – Asset quality (якість активів);
- M – Management (ефективність управління);
- E – Earnings (прибутковість);
- L – Liquidity (ліквідність);
- S – Sensitivity to market risk (чутливість до ринкових ризиків);
- O – Operational risk (операційний ризик).

Проте варто зазначити, що результати рейтингування банків за цією системою є конфіденційними та використовуються переважно для внутрішніх цілей регулятора, зокрема для оцінки ризиків у банківській системі та своєчасного прийняття рішень для її стабілізації.

Кожен компонент оцінюється за 5-бальною шкалою (1 – здоровий, 2 – задовільний, 3 – задовільний, 4 – серйозний, 5 – незадовільний), і остаточний показник розраховується на основі цього балу. У той же час кожен компонент оцінюється проти набору «менших» компонентів.

Згідно з Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні [58], для оцінки фінансової стійкості як окремих комерційних банків, так і банківської системи загалом, використовують 10 економічних нормативів, які є обов'язковими для виконання кожною банківською установою в Україні. Вони поділяються на чотири основні групи:

1. Нормативи капіталу:

- Норматив регулятивного капіталу (Н1) – не менше 200 млн грн.
- Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) – не менше 10%.
- Норматив достатності основного капіталу (Н3) – не менше 7%.

2. Нормативи ліквідності:

- Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB) – не менше 100%.
- Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) – не менше 100% (з 01 квітня 2021 року – не менше 80%, з 01 жовтня 2021 року – не менше 90%, з 01 квітня 2023 року – не менше 100%).

3. Нормативи кредитного ризику:

- Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – менше 25%.
- Норматив великих кредитних ризиків (Н8) – не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу.

- Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) – менше 25%.

4. *Нормативи інвестування:*

- Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) – менше 15%.
- Норматив загальної суми інвестування (Н12) – менше 60%.

Дотримання цих нормативів дозволяє забезпечити стабільність банківської діяльності, підтримувати належний рівень ліквідності, мінімізувати кредитні ризики та уникати надмірного інвестування, яке може негативно вплинути на фінансову стійкість банківської установи.

Оцінка фінансової стійкості банківської установи є складним і багатоаспектним процесом, який неможливо звести лише до аналізу виконання нормативних показників, встановлених регулятором. Як зазначають дослідники, таке обмеження не дозволяє отримати повну й об'єктивну картину стійкості банку [36; 30, с. 116-118]. У зв'язку з цим у світовій практиці все більшого значення набувають комплексні підходи, що базуються на використанні системи показників, які здатні детально охарактеризувати фінансовий стан і розвиток банківської установи.

На мікрорівні одним із найпоширеніших методів оцінювання фінансової стійкості є аналіз коефіцієнтів. Зазвичай, ці коефіцієнти визначаються на основі аналізу джерел фінансових ресурсів, зокрема структури пасивів, що, на думку багатьох дослідників, є певним обмеженням, оскільки не враховуються зміни в активах [50, с. 130; 59; 66, с. 986-990].

Так, Рисін В. В., Біда А. П. [58] пропонують при оцінці фінансової стійкості визначати наступні коефіцієнти:

- коефіцієнт співвідношення власного капіталу та активів;
- відношення статутного капіталу до власного капіталу;
- коефіцієнт мультиплікатора капіталу;
- коефіцієнт надійності;
- коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів

Телишевська Л.І. і Коренська А.М. [65, с. 987] розширили перелік до шести показників, запропонувавши:

- додати коефіцієнт фінансового важеля;
- замінити відношення статутного капіталу до власного капіталу коефіцієнтом захищеності капіталу.

Проте, наприклад Волкова В.В. і Верницький Б.В. [14, с. 45-54] вважають, що оцінка фінансової стійкості повинна бути комплексною і включати 21 показник, згрупованих у чотири категорії:

- коефіцієнти капітальної стійкості;
- коефіцієнти ділової активності;
- коефіцієнти ефективності управління банком;
- коефіцієнти ліквідності.

Інші науковців, а саме Федішин М.П., Чеботар О.С. [67, с. 165], вважають, що ідентифікацію фінансової стійкості доцільно проводити за показниками прибутковості, ліквідності та оцінки фінансового стану. Автори розширюють набір коефіцієнтів аж до 22 показників.

Варцаба В.І. [11, с.108] розробила методичний підхід, який, на нашу думку, є найбільш доцільним. Усі показники фінансової стійкості поділяються на чотири групи:

- *Показники структури та достатності власного капіталу.* Ці показники визначають рівень капіталізації банку, його здатність підтримувати стабільну діяльність навіть за несприятливих умов.
- *Показники ліквідності.* Вони характеризують можливість банку своєчасно й у повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та кредиторами.
- *Показники ділової активності.* Ця група показує здатність банку ефективно залучати та розміщувати фінансові ресурси.
- *Показники рентабельності.* Вони демонструють загальний рівень ефективності діяльності банку.

1.3. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах фінансової нестабільності

Часті фінансові кризи в Україні, спричинені трансформацією економіки, нестабільними реформами фінансового сектору, політичною нестабільністю та воєнним станом, створюють депресивні умови для економічної активності, що негативно впливають на всіх учасників фінансового ринку [55]. Інфляційні процеси та нестабільність курсу гривні змушують комерційні банки постійно шукати способи підвищення прибутковості, зокрема через розширення спектру банківських послуг.

Фінансова стійкість банку безпосередньо залежить від розміру його капіталу. Недостатня капіталізація може призвести до скорочення інвестиційних вкладень та зниження стійкості банку, що в довгостроковій перспективі може суттєво погіршити його фінансовий стан. Таким чином, постійне зростання капіталу є нагальною потребою. Вибір шляхів збільшення капіталу має бути обґрунтованим і враховувати сучасні реалії економіки України.

Одним зі способів підвищення капіталізації є збільшення статутного капіталу за рахунок додаткових внесків акціонерів. Суттєву роль у цьому процесі відіграє Національний банк України, який сприяє зростанню капіталу. Зокрема, 4 лютого 2016 року Правління НБУ затвердило постанову №58 «Про збільшення капіталу банків України» [14, с.45-54], яка встановила графік поступового приведення статутного та регулятивного капіталу банків до мінімальних розмірів. Так, до 17 червня 2016 року мінімальний розмір капіталу мав складати 120 млн грн, а в подальшому зрости до 200 млн грн.

Додаткове зростання власного капіталу можливе також через залучення довгострокових депозитів. Однак у цьому випадку існує ризик, що сума залучених депозитів перевищить активи з урахуванням ризиків, що створить загрозу нестачі капіталу.

Чинники, які впливають на фінансову стійкість банків, мають як позитивний, так і негативний характер. Управління ними потребує комплексного підходу та врахування особливостей макроекономічного середовища.

Як зазначено вище, на думку В. Рисіна, існує ряд факторів, які можуть негативно впливати на фінансову стійкість банків. Серед них: зниження якості банківських активів; втрата довіри вкладників, що підтверджується відтоком депозитних коштів; зменшення ліквідності; скорочення капіталізації банків; зниження ресурсної бази; зростання процентних ставок; збільшення обсягів неповернених валютних кредитів; а також складнощі із залученням нових інвестицій. Останнє обумовлено кризовими явищами на європейських фінансових ринках та зниженням кредитних рейтингів значної частини українських банків [59].

До вищезазначених факторів В.В. Коваленко додає такі: високі ризики кредитування, зумовлені неефективною структурою економіки; залежність банківської системи від фінансового стану підприємств-позичальників; зростання ризиків, пов'язаних із фондовим ринком і динамікою цін на окремих сегментах фінансового ринку; проблеми з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися в попередні роки; недостатній рівень капітальної бази банківської системи та низька якість ресурсів; проблеми рефінансування банків; політичне втручання в діяльність банківської системи [33, с. 16].

Найчастіше фактори, що впливають на фінансову стійкість банку, класифікують на три основні групи, які показані на рисунку 1.2.

Це лише невелика частина факторів, які суттєво впливають на банківську систему. На нашу думку, чинники що найбільше впливають на фінансову стійкість банку, належать:

- військова агресія з боку РФ та запровадження воєнного стану в Україні;
- інфляція;
- високі ризики кредитування, зумовлені неефективною структурою економіки;
- залежність банків від фінансового стану позичальників;
- проблеми з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися в попередні роки;
- труднощі рефінансування банків;
- політичне втручання у діяльність банківської системи;

- зниження якості банківських активів;
- втрата довіри з боку вкладників;
- зниження ліквідності;
- зменшення капіталізації банків;
- скорочення ресурсної бази банків;
- зростання процентних ставок;
- складнощі із залученням нових інвестицій, зумовлені кризовими явищами на міжнародних фінансових ринках та зниженням кредитних рейтингів значної частини українських банків;
- висока вартість фінансового посередництва;
- невизначеність у сфері зовнішньоекономічної діяльності банківських установ.

Ці фактори обумовлюють складність досягнення фінансової стійкості банків, особливо в умовах нестабільного економічного та політичного середовища [60, с. 165-167].

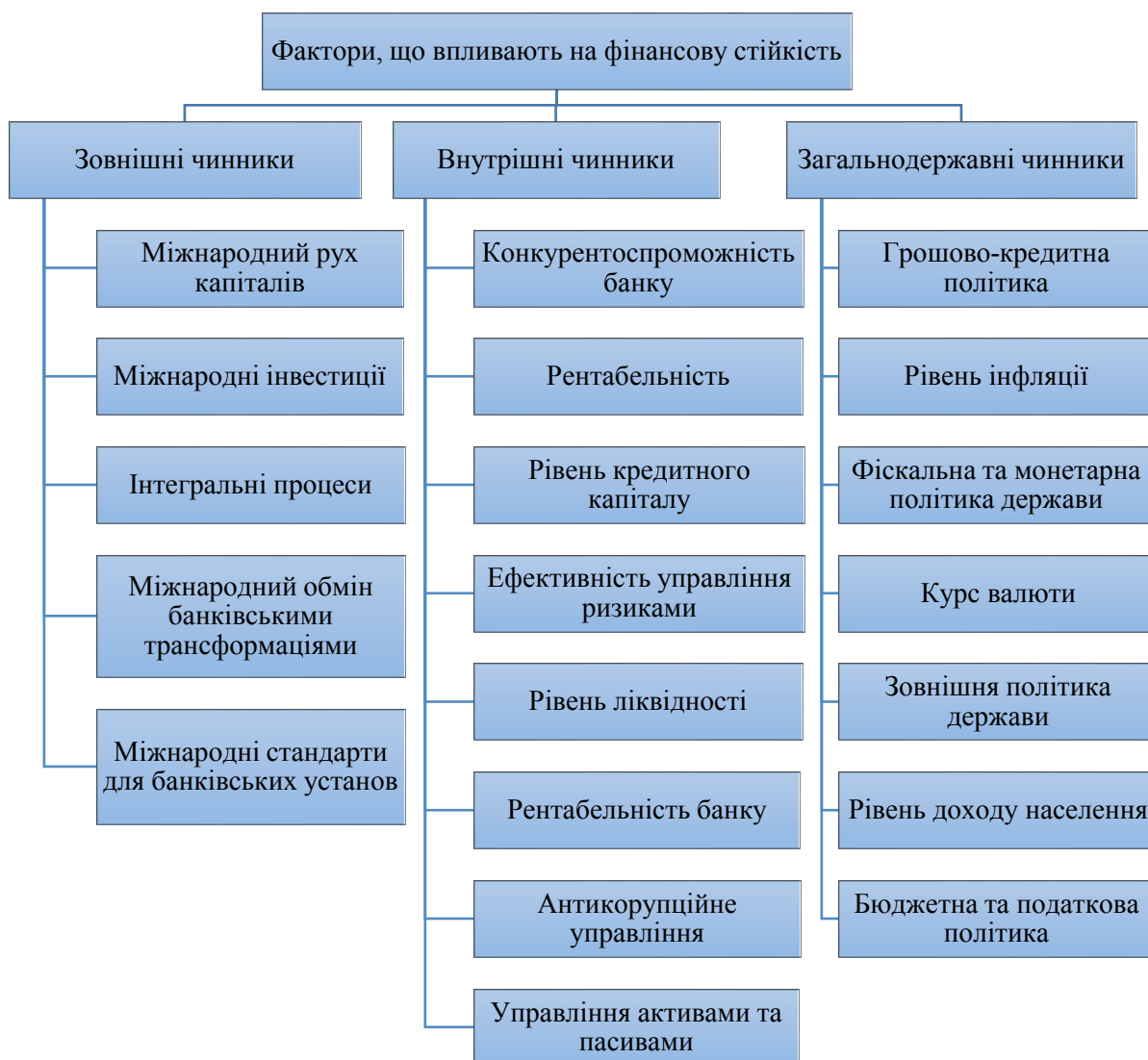

Рис. 1.2. Класифікація факторів, які впливають на фінансову стійкість банку

Джерело: побудовано автором

Військовий стан в Україні, що триває вже понад три роки, а російська агресія – близько одинадцяти років, має значний вплив на фінансову стійкість банківської системи країни. Одним із головних викликів є різке зростання кредитних ризиків, адже через втрату роботи, руйнування бізнесу або вимушене переміщення великої кількості громадян, багато позичальників стають неплатоспроможними. Це, в свою чергу, погіршує якість кредитного портфеля банків і знижує їхній фінансовий результат.

Також значним фактором є скорочення депозитної бази. Нестабільність та невизначеність змушує частину населення та бізнесу забирати свої заощадження з банків, щоб покрити найбільш нагальні потреби чи перевести кошти в більш

безпечні активи. Це створює додатковий тиск на ліквідність банків і ускладнює виконання зобов'язань перед клієнтами. Окрім того, знищення інфраструктури та зниження доходів населення суттєво скорочують фінансові операції, що також впливає на дохідність банків. Девальвація національної валюти також не сприяє стабільності, оскільки зростає вартість зовнішніх боргових зобов'язань та виникають валютні ризики.

Ще одним фактором є фізичні ризики для банківської інфраструктури. Офіси, банкомати та інші об'єкти банківських установ часто зазнають руйнувань, що ускладнює доступ клієнтів до послуг. Це також вимагає додаткових витрат на безпеку, евакуацію персоналу, створення резервних систем і відновлення роботи в умовах війни.

Регуляторний вплив також має важливе значення. Національний банк України впроваджує заходи для стабілізації фінансової ситуації, такі як валютні обмеження або підвищення резервних вимог, що сприяють збереженню стабільності фінансового сектору, але водночас створюють додаткові труднощі для банків у короткостроковій перспективі.

Незважаючи на всі труднощі, банківська система України демонструє високий рівень адаптивності. Впровадження цифрових технологій, ефективне управління ризиками та підтримка з боку держави дозволяють банкам продовжувати свою діяльність навіть під час війни. Це дає можливість зберігати фінансову стійкість і надавати необхідні послуги клієнтам.

Банківська система України продемонструвала свою стійкість, швидко оговтавшись від перших ударів війни. Банки змогли зберегти стабільність, не допустивши серйозних порушень у платіжних процесах і зберігши приплив коштів від населення. Вони адаптувалися до нових умов, враховуючи ракетні обстріли та блекаути, що не стало на заваді стабільному функціонуванню більшості з них, хоча кілька дрібніших банків були змушені залишити ринок [71].

Україна активно рухається у напрямку євроінтеграції, що є надзвичайно важливим для забезпечення фінансової стабільності в країні. Банківська система також має не лише адаптуватися, але й інтегрувати європейські стандарти,

зокрема в питаннях захисту професійної таємниці, змінюючи структуру фінансового сектору на користь ринків капіталу. Крім того, значення мають стабільні надходження від міжнародних донорів, щоб поступово переходити до внутрішньо орієнтованих фінансових рішень, що створить привабливий ринок капіталу для інвесторів після завершення військових дій і відновлення усіх секторів держави. Як зазначають експерти, «чим раніше буде сформульована післявоєнна стратегія розвитку фінансового сектору, тим менша політична невизначеність, і тим легше буде залучити приватних інвесторів до процесу відбудови України» [10, с.74-75].

Зміни рівня інфляції в Україні мають суттєвий вплив на фінансову стійкість банківської системи, оскільки вони безпосередньо впливають на стан грошового ринку. Коливання інфляції веде до змін у ринкових процентних ставках, валовій маржі та прибутковості банків, що може мати дестабілізуючий ефект на функціонування банківської системи та економіки в цілому. Висока інфляція зменшує купівельну спроможність, знижує довіру населення до національної валюти, а також створює труднощі для позичальників та кредиторів. У такій ситуації банки стикаються з низкою викликів: зниженням ефективності фінансової діяльності, проблемами з відновленням кредитування та збільшенням кредитних ризиків. Крім того, інфляція ускладнює роботу менеджерів банків, оскільки вони змушені коригувати свої стратегії в умовах нестабільності та невизначеності.

З іншого боку, зростання частки проблемної заборгованості в кредитному портфелі банків веде до значних відрахувань в резерви для покриття потенційних втрат за кредитними операціями. Чим більші ці відрахування, тим менш ефективно використовується капітал банку, що негативно позначається на його стабільності та здатності виконувати зобов'язання перед вкладниками. Таким чином, зменшення капіталізації банків стає актуальною проблемою, оскільки падіння активів та збільшення боргів можуть призвести до вимушеного виходу банку з ринку. У випадку, коли банк не здатен самотійно подолати зниження

капіталу, можливим виходом є об'єднання з іншим фінансовим інститутом для створення більш стабільної установи.

Реорганізація банків, зокрема через злиття та поглинання, є важливим механізмом трансформації банківського сектору. Такий процес дозволяє оптимізувати структуру фінансової системи, забезпечити консолідацію великих банків з розгалуженими мережами філій, а також розвитку спеціалізованих установ. Злиття є менш витратним, ніж відкриття нових банків чи філій, тому банківські установи часто обирають цей шлях для підтримки стабільності і розвитку. Це дозволяє зберігати належну ліквідність, розширювати спектр банківських послуг та ефективно реагувати на зміни економічної ситуації в країні [52, 43, 62].

Отже, фінансова стійкість банківської системи є багатогранною проблемою, яка залежить від численних внутрішніх та зовнішніх факторів. В умовах економічної нестабільності, зокрема під час військових конфліктів та високої інфляції, банки стикаються з низкою викликів, що безпосередньо впливають на їх здатність виконувати свою роботу повноцінно.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ АТ «ОЩАДБАНК»

2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Ощадбанк» в умовах економічних та політичних трансформацій

Ощадбанк – український комерційний банк, 100% акцій якого належать державі. Він є найстарішим українським банком, що почав свою діяльність в Україні в 1991 році, та на сьогодні є найбільшим державним банком України [47]. Загальна характеристика АТ «Ощадбанк» наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика АТ «Ощадбанк»

Характеристика	Значення
Повна назва	Публічне акціонерне товариство «Ощадбанк»
Коротка назва	АТ «Ощадбанк»
Форма власності	Публічне акціонерне товариство
Рік заснування	1991 рік
Головний офіс	М. Київ, вул. Госпітальна, 12г
Голова правління	Наумов Сергій Володимирович
Мережа відділень	Близько 1400 відділень, 2800 банкоматів та 2600 терміналів самообслуговування (станом на 2023 рік)

Джерело: побудовано автором на основі [47]

АТ «Ощадбанк» є другим за величиною активів банком в Україні, з активами, що на 31 грудня 2022 року становили 362,1 млрд грн. Банк має найбільшу мережу відділень серед усіх українських банків, з 1400 відділеннями, 2800 банкоматами та 2600 терміналами самообслуговування, що забезпечує йому широку присутність по всій країні.

Основні напрямки діяльності банку включають депозитні, кредитні та платіжні операції, а також надання інвестиційних і страхових послуг. Банк активно працює над розвитком економіки України та покращенням якості життя

громадян, надаючи широкий спектр фінансових послуг як для фізичних, так і для юридичних осіб.

Місія АТ «Ощадбанк» полягає в ініціюванні позитивних змін в Україні, прагненні бути банком першого вибору для кожного українця та емоційно близьким до своїх клієнтів. Стратегічною метою є забезпечення стабільного розвитку, лідерства в інноваціях та задоволення потреб клієнтів [47].

Корпоративні цінності банку зосереджені на людині, розвитку та прозорості. Ощадбанк прагне стати найкращим банком для своїх клієнтів і співробітників, підтримуючи розвиток на всіх рівнях та забезпечуючи високий рівень довіри через прозорість у діяльності та відповідність вимогам законодавства України.

Стратегія АТ «Ощадбанк» у період воєнного стану зосереджена на підтримці пріоритетних напрямів економіки та забезпеченні стабільного функціонування банківських послуг. Основними завданнями є фінансова підтримка галузей критичної інфраструктури, збереження доступності послуг для клієнтів, створення умов для оперативного відновлення роботи банку у повному обсязі, а також підвищення рівня фізичної безпеки.

Особливу увагу банк приділяє впровадженню заходів для мінімізації ризиків, безперебійній роботі управлінських процесів та прийняттю рішень на найвищому рівні, що спрямовані на збереження фінансової стійкості.

Пріоритети діяльності АТ «Ощадбанк» у період воєнного стану включає:

1. Підтримка релокації підприємств із регіонів, які постраждали від бойових дій.
2. Підтримка аграрного сектору.
3. Фінансова підтримка експортно-орієнтованих компаній та підприємств, що займаються заміщенням імпорту з РФ і Білорусі.
4. Забезпечення стабільної роботи критичної інфраструктури, яка є основою життєзабезпечення населення.
5. Гарантування продовольчої безпеки шляхом фінансування ініціатив, що забезпечують доступність основних продуктів харчування.

6. Допомога громадянам у забезпеченні житлом, особливо тим, хто втратив його через військові дії.

7. Підтримка малого та середнього бізнесу, який є важливим елементом економічного відновлення.

8. Допомога підприємствам, що постраждали від бойових дій, через спеціальні програми фінансування та реструктуризації боргів.

9. Розвиток цифрових сервісів для населення, що дає змогу клієнтам банку отримувати послуги в будь-яких умовах.

10. Збереження пасивів і комісійних доходів, як важливих складових фінансової стійкості банку.

Ці пріоритети відображають прагнення банку зберегти свою фінансову стійкість, підтримати своїх клієнтів і зробити вагомий внесок у розвиток країни навіть у складні часи.

У період воєнного стану АТ «Ощадбанк» адаптував свою діяльність до викликів, пов'язаних із повномасштабним вторгненням РФ. Операційні пріоритети банку зосереджені на забезпеченні стабільної роботи установи в умовах кризи, мінімізації ризиків і підготовці до відновлення після війни.

Основними завданнями в операційній сфері є забезпечення безперервної діяльності банківської системи, трансформація HR-процесів для підтримки персоналу, адаптація системи ризик-менеджменту до нових умов, а також реалізація заходів для покриття завданих збитків у майбутньому.

Стратегія банку залишається орієнтованою на підтримку ключових секторів економіки та забезпечення фінансової стабільності в умовах надзвичайних обставин. Вона охоплює такі напрямки, як підтримка критичної інфраструктури, фінансова допомога аграрному сектору, сприяння релокації підприємств, стимулювання експорту та імпортозаміщення.

Банк також активно працює над цифровізацією послуг, створюючи доступні умови для клієнтів навіть у найскладніших умовах. Особлива увага приділяється підтримці громадян, зокрема шляхом фінансування житлових програм та допомоги малому і середньому бізнесу, який зазнав значних втрат через війну.

Таким чином, стратегія АТ «Ощадбанк» є комплексною та актуальною відповіддю на виклики воєнного часу, забезпечуючи підтримку економіки, громадян і бізнесу, а також готуючи ґрунт для швидкого відновлення фінансового сектору після завершення бойових дій.

Організаційна структура АТ «Ощадбанк» побудована відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних актів Національного банку України, що дозволяє забезпечити ефективне управління та контроль усіх напрямів діяльності банку.

Ключову роль у системі управління відіграє Кабінет Міністрів України, який виступає вищим органом управління банку. Його основними функціями є управління корпоративними правами держави, призначення та звільнення членів наглядової ради, затвердження стратегічних документів і здійснення контролю за виконанням визначених завдань. Детальна організаційна структура АТ «Ощадбанк» наведена на рисунку 2.1.

Такий підхід до організації управління сприяє прозорості процесів і забезпечує узгодженість дій усіх підрозділів, що є важливим фактором для стабільного функціонування банку, особливо в умовах динамічного економічного середовища.

Наглядова рада АТ «Ощадбанк» виконує функції стратегічного управління та контролю за діяльністю банку, водночас не беручи участі в його поточному управлінні. Основне завдання цього органу – забезпечення реалізації стратегії розвитку та контроль за роботою правління.

Правління банку, в свою чергу, виконує функції виконавчого органу, відповідального за оперативне управління та реалізацію стратегічних рішень. Воно також займається виконанням завдань, які не входять до компетенції наглядової ради чи вищого органу управління.

Для підвищення ефективності управління наглядова рада та правління створюють комітети, яким передають певні повноваження. Ці комітети працюють на основі чітко визначених механізмів підзвітності, що дозволяє підтримувати контроль за виконанням делегованих завдань.

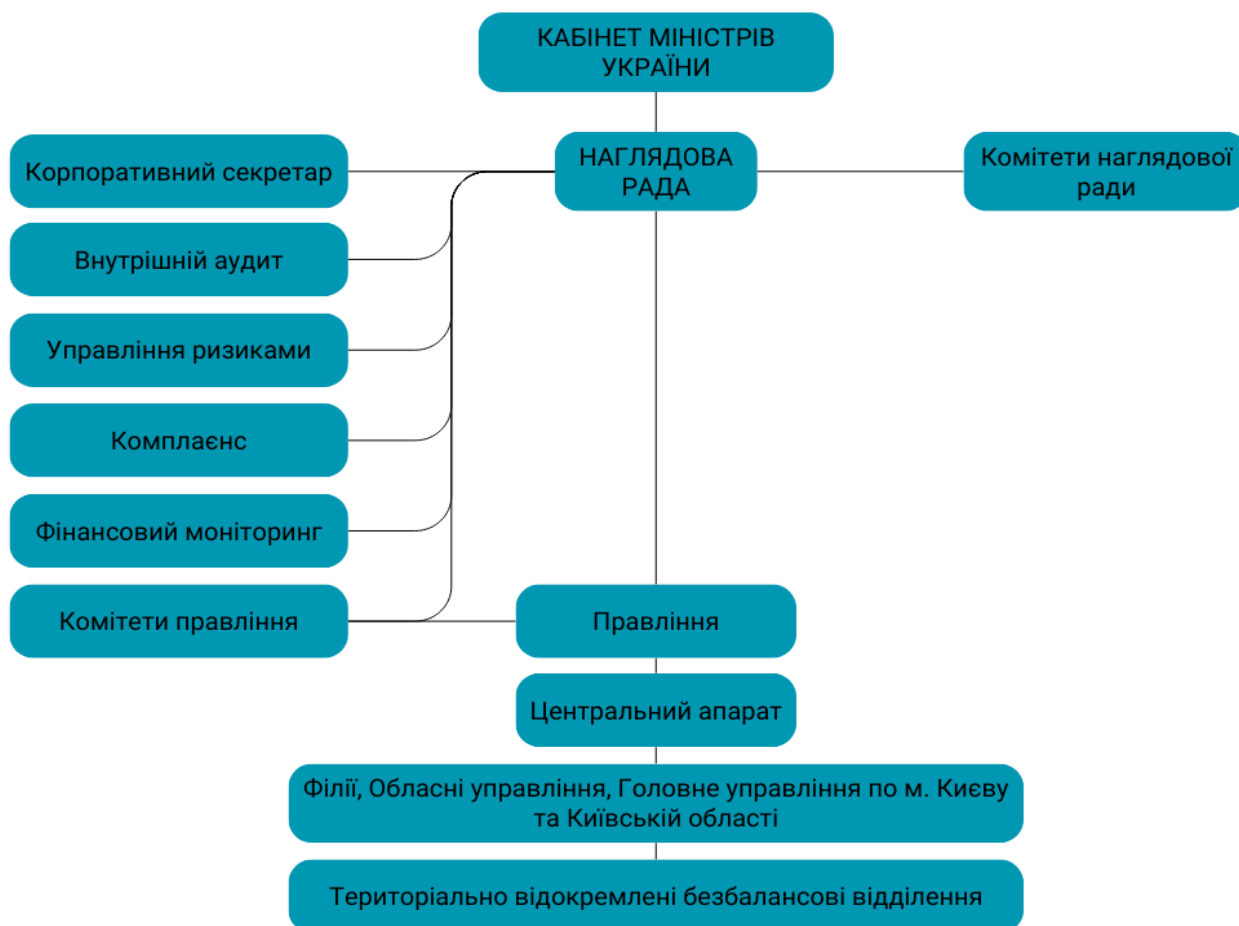

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанк»

Джерело: побудовано автором

Організація підрозділів банку базується на територіально-функціональному принципі. Це означає, що підрозділи розподіляються за регіонами та за функціональними обов'язками. Централізація частини функцій дозволяє оптимізувати управлінські процеси та зберігати баланс між ефективністю і гнучкістю.

Отже, організаційна структура АТ «Ощадбанк» побудована так, щоб забезпечити чіткий розподіл повноважень і відповідальності між усіма рівнями управління, що дозволяє ефективно функціонувати банку навіть у складних умовах.

У таблиці 2.2 наведені ефективності розвитку та формування трансформації АТ «Ощадбанк» метою побудови SWOT-аналізу.

Таблиця 2.2

**SWOT-аналіз ефективності розвитку та формування трансформації АТ
«Ощадбанк»**

Сильні сторони	Слабкі сторони
<i>Широка мережа відділень.</i> Ощадбанк має найбільшу мережу відділень в Україні, що забезпечує йому доступ до великої кількості потенційних клієнтів. <i>Сильний бренд.</i> Ощадбанк є одним з найвідоміших і найстаріших банків в Україні, що створює для нього додаткові переваги в довірі та пізнаваності. <i>Підтримка з боку держави.</i> Як державний банк, Ощадбанк має доступ до державних ресурсів і гарантій, що зміцнює його фінансову стійкість. <i>Кваліфікований персонал.</i> Ощадбанк має досвідчений персонал, що працює в банківській сфері та володіє необхідними знаннями і навичками для ефективного управління та обслуговування клієнтів.	<i>Бюрократія.</i> Як державний банк, Ощадбанк стикається з складною системою управління, що може сповільнювати прийняття рішень і впровадження змін. <i>Нестача інвестицій.</i> Банк не завжди має достатньо коштів для інвестування в нові технології та розробку інноваційних продуктів. <i>Відсутність інноваційної культури.</i> У банку не до кінця сформована культура інновацій, що може стримувати розвиток нових технологій та послуг. <i>Мала залученість персоналу до інновацій.</i> Співробітники Ощадбанку не завжди активно залучаються до інноваційних ініціатив і розробок. <i>Відсутність стратегії розвитку інновацій.</i> Ощадбанк не має чіткої стратегії розвитку інноваційної діяльності, що ускладнює впровадження
Можливості	Загрози
<i>Розвиток цифрових банківських послуг.</i> Ощадбанк може зосередитися на розвитку цифрових сервісів, що стане відповіддю на зростаючий попит на онлайн-банкінг серед клієнтів. <i>Вихід на нові ринки.</i> Банк може розширити свою діяльність за межі традиційного ринку, що дозволить збільшити частку ринку і залучити нових клієнтів. <i>Співпраця з іншими банками та компаніями.</i> Ощадбанк має потенціал для співпраці з іншими фінансовими установами та компаніями, що може сприяти розвитку нових продуктів і послуг. <i>Залучення інвестицій.</i> Банк може залучати інвестиції для розвитку нових технологій та інновацій, що дозволить модернізувати бізнес-процеси та поліпшити обслуговування клієнтів.	<i>Зростання конкуренції.</i> Зі збільшенням конкуренції на українському банківському ринку Ощадбанк може зіткнутися з труднощами в утриманні своїх позицій. <i>Зміна законодавства.</i> Зміни в законодавстві можуть мати негативний вплив на діяльність банку, вносячи корективи в існуючі правила та процедури. <i>Економічна криза.</i> Економічна нестабільність і кризи можуть призвести до зниження довіри до банківської системи, що вплине на стабільність Ощадбанку. <i>Втрата кваліфікованих кадрів.</i> Якщо банк не надаватиме конкурентоспроможні умови праці та зарплати, він може втратити кваліфікованих співробітників, що погіршить його кадровий потенціал.

Джерело: побудовано автором

АТ «Ощадбанк» має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності, оскільки сильні сторони та можливості банку переважають. Однак, особливо в умовах війни, важливо підкреслити, що інновації не тільки сприяють економічному розвитку, але й мають соціальне значення, допомагаючи банку робити свій внесок у відновлення країни. Водночас війна принесла нові виклики: зниження довіри до банківської системи, відтік кадрів та зменшення ділової активності.

- Серед основних проблем, що гальмують формування та розвиток інноваційної діяльності АТ «Ощадбанк», можна виокремити:
 - Складна система управління, що уповільнює процес прийняття рішень.
 - Необхідність погоджувати нові ідеї та продукти з ієрархічною системою банку, що може призвести до їх втрати.
 - Недостатність власних коштів для інвестування в нові технології та інновації.
 - Незавершений процес формування інноваційної культури, що стримує розвиток нових ідей.
 - Недосконала система мотивації співробітників для активної участі в інноваційній діяльності.
 - Відсутність ефективної системи оцінки результатів інноваційної діяльності.
 - Не використання всіх опрацьованих інновацій, що знижує ефективність їх впровадження.
 - Брак активної системної співпраці з іншими організаціями, що могли б допомогти банку в розробці нових продуктів та послуг.

Розв'язання цих проблем стане важливим кроком на шляху до посилення інноваційної діяльності та зміцнення конкурентних позицій Ощадбанку.

2.2. Аналіз фінансових показників та факторний аналіз АТ «Ощадбанк» під впливом політичних та економічних змін

Фінансова стійкість банку є ключовим показником, який характеризує його здатність стабільно працювати та виконувати свої зобов'язання в умовах економічних змін. Для об'єктивного аналізу стану банківської установи необхідно регулярно проводити комплексну оцінку з використанням низки показників, що дозволяють оцінити як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу.

Особливу увагу слід приділяти структурі та динаміці активів і пасивів балансу, оскільки вони дають змогу визначити рівень фінансової стабільності банку, ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування та можливості для самостійного розвитку. Також важливо аналізувати фінансово-господарську діяльність установи з точки зору її відповідності цілям та завданням, визначеним статутом, оскільки це є основою для формування об'єктивної оцінки її фінансової стійкості та ефективності управління ресурсами.

Проаналізуємо склад та динаміку активів і пасивів АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 рік (у тис.грн.) у таблицях 2.3 та 2.4. [Додатки А, Б, В].

Таблиця 2.3

Динаміка складу активу АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 рік (у тис.грн.)

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 рік	2023/2022 рік	2022/2021 рік	2023/2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Активи							
Грошові кошти та їх еквіваленти	19000631	28357170	65850018	9356539	37492848	49,24	132,22
Кредити, надані клієнтам	74754086	83215595	89109019	8461509	5893424	11,32	7,08
Інвестиції	128647349	143380717	173447680	14733368	30066963	11,45	20,97
Інвестиції в дочірні, спільні підприємства та асоційовані підприємства	24800	24800	24800	0	0	0,00	0,00

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Інвестиційна нерухомість	633099	626789	542598	-6310	-84191	-1,00	-13,43
Основні засоби	6947057	6521241	10208797	-425816	3687556	-6,13	56,55
Передплата з податку на прибуток	417175	470943	62772	53768	-408171	12,89	-86,67
Інші фінансові активи	420881	1249832	667567	828951	-582265	196,96	-46,59
Інші нефінансові активи	2012753	3235637	3230175	1222884	-5462	60,76	-0,17
Всього активів	23490731 2	269189189	346473953	34281877	77284764	14,59	28,71

Джерело: розраховано автором на основі [Додатки: А, Б, В]

Активи АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки зазнали змін. У досліджувані роки, загальні активи зросли на 14,59% у 2022 році порівняно із 2021 роком, та у 2023 році порівняно із 2022 роком на 28,71%, досягнувши суму в 346 473 953 тис. грн.. Це свідчить про стрімке зростання банку, його стійкість, стабільність та збільшення його фінансового обсягу. Найбільший зріст спостерігається в грошових коштах та їх еквівалентах, які збільшились на 132,22% у 2023 році, що може бути зумовлено активним накопиченням депозитів або залученням фінансових ресурсів з інших джерел.

Для візуального аналізу активів АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки зображено динаміку у вигляді діаграми на рисунку 2.2.

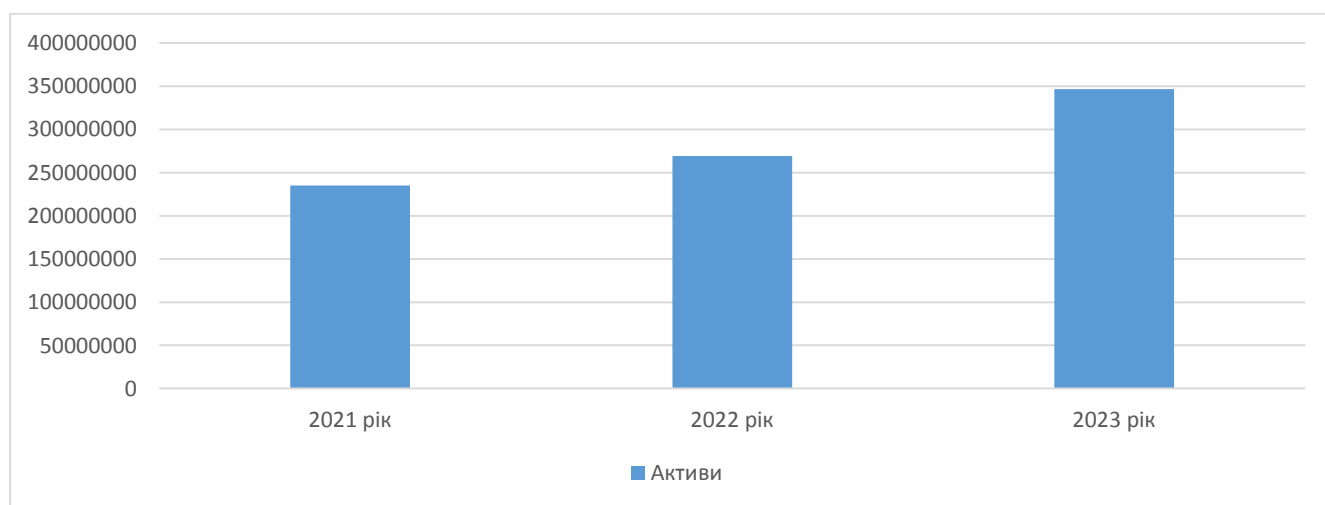

Рис. 2.2. Динаміка активів АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором

Кредитний портфель АТ «Ощадбанк» також зріс у 2023 році на 7,08% порівняно із 2022 роком, досягнувши поділки в 89109019 тис. грн.. Тому можна сказати, що банк старається вкладати свої активи задля їх збереження та примноження. Інвестиції АТ «Ощадбанк» суттєво збільшились у 2023 році порівняно із 2021 роком на 34,82%, тобто банк має інтерес інвестиційних можливостей та збільшення портфеля інвестицій.

Збільшення основних засобів АТ «Ощадбанк» на 56,55% у період 2022-2023 років свідчить про активний розвиток та трансформацію банківської інфраструктури, а також про придбання нового обладнання чи майна. Водночас, варто зазначити, що у 2022 році, порівняно з 2021 роком, основні засоби зменшилися на 425 816 тис. грн, що становить 6,13%.

У цілому, за аналізований період структура активів банку змінилася. Збільшення обсягів ліквідних активів, таких як грошові кошти, позитивно вплинуло на фінансову стійкість банку. Водночас скорочення основних засобів вимагає додаткового аналізу, щоб оцінити його вплив на довгострокову стабільність банку. Загалом банк демонструє позитивну динаміку розвитку, збільшуючи обсяги активів і зміцнюючи свої позиції в сучасних умовах.

Таблиця 2.4

Динаміка складу пасиву АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 рік (у тис.грн.)

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 рік	2023/2022 рік	2022/2021 рік	2023/2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання та власний капітал							
Зобов'язання							
Кошти банків	7608283	534326	366363	-7073957	-167963	-92,98	-31,43
Рахунки клієнтів	191452783	233940324	302972637	42487541	69032313	22,19	29,51
Інші запозичені кошти	10726054	8717687	8297493	-2008367	-420194	-18,72	-4,82
Забезпечення	829107	11799777	939501	10970670	-10860276	1323,19	-92,04

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші фінансові зобов'язання	492870	543850	536174	50980	-7676	10,34	-1,41
Інші нефінансові зобов'язання	875405	1284893	1448621	409488	163728	46,78	12,74
Нематеріальні активи	2049481	2106465	0	56984	-2106465	2,78	-100,00
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	173960	98413	0	-75547	-98413	-43,43	-100,00
Субординований борг	878960	716442	250816	-162518	-465626	-18,49	-64,99
Всього зобов'язань	21303742 2	247024912	317765085	33987490	70740173	15,95	28,64
Власний капітал							
Акціонерний капітал	49724880	49724980	49724980	100	0	0,00	0,00
Резерв переоцінки будівель	1564504	60894	1985382	-1503610	1924488	-96,11	3160,39
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	544219	684601	9730	140382	-674871	25,80	-98,58
Непокритий збиток	- 30109902	-29779680	-23892086	330222	5887594	-1,10	-19,77
Всього власного капіталу	21869890	22164277	28708868	294387	6544591	1,35	29,53
Всього зобов'язань і власного капіталу	23490731 2	269189189	346473953	34281877	77284764	14,59	28,71

Джерело: розраховано автором на основі [Додатки: А,Б,В]

Аналізуючи таблицю 2.4, можна сказати про певні ключові моменти. Кошти банків продемонстрували тенденцію до зменшення: у 2022 році порівняно з 2021 роком їхній обсяг знизився на 92,98%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком — на 31,43%. Це свідчить про зменшення обсягів співпраці з іншими банківськими установами або перегляд стратегії залучення міжбанківських ресурсів. Така динаміка може бути наслідком зміни фінансових потреб банку, оптимізації його пасивів або зростання довіри до інших джерел фінансування. Проте рахунки клієнтів за досліджувані роки щороку збільшувались. У 2022 році їх обсяг зріс на 42487541 тис. грн, що становить 22,19%, а у 2023 році збільшився ще на 69032313 тис. грн, що дорівнює 29,51% у порівнянні з 2022 роком. Це свідчить про зростання довіри клієнтів до банку, а також про розширення його клієнтської бази та ефективну політику залучення депозитів. Така динаміка може бути наслідком надання конкурентних умов обслуговування, підвищення рівня сервісу та розширення спектра банківських послуг.

На рисунку 2.3 зображена динаміка зобов'язання та власний капітал АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки.

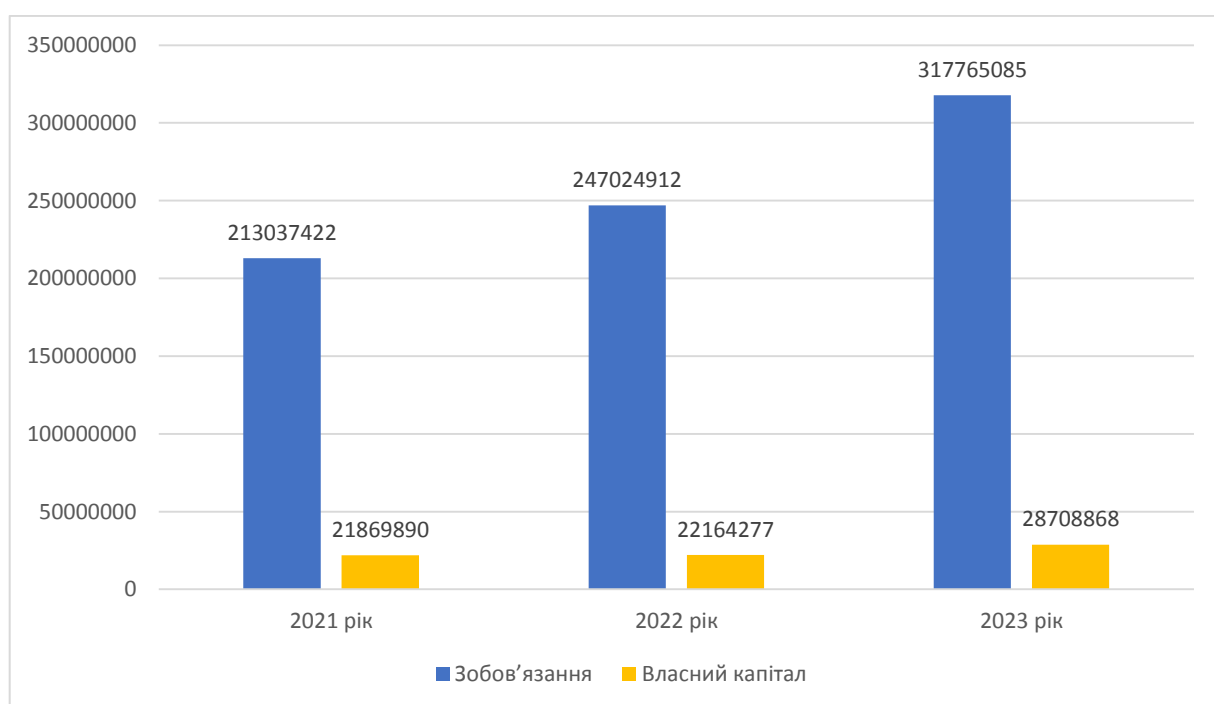

Рис. 2.3. Динаміка зобов'язання та власний капітал АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

Протягом досліджуваного періоду інші запозичені кошти, забезпечення та інші фінансові зобов'язання демонстрували тенденцію до зменшення. Однак у 2022 році забезпечення суттєво зросли на 1323,19% порівняно з 2021 роком, що, ймовірно, пов'язано зі збільшенням резервів для покриття можливих фінансових ризиків. У 2023 році цей показник, навпаки, знизився на 92,04%, становивши 939501 тис. грн, що може свідчити про стабілізацію ризиків або зміну підходів до формування резервів.

Загальний сума зобов'язань АТ «Ощадбанк» за 2022–2023 рік збільшилась на 28,64%, досягнувши у 2023 році 317765085 тис. грн. У 2022 році порівняно з 2021 роком приріст становив 15,95%, що свідчить про позитивну динаміку розвитку.

Аналіз власного капіталу показує позитивну динаміку: у період з 2021 по 2022 рік, цей показник зріс на 1,35%, а з 2022 до 2023 року - на 29,53%. Це свідчить про підвищення фінансової стійкості банку, ефективність управління капіталом та зростання довіри інвесторів і акціонерів. Така динаміка також може бути наслідком чудової стратегії капіталовкладень, збільшення нерозподіленого прибутку або додаткових внесків до статутного капіталу.

Використовуючи фінансову звітність АТ «Ощадбанк», проаналізуємо динаміку основних показників Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід банку у таблиці 2.5.

Звіт про прибутки і збитки АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки показує суттєве покращення фінансових показників, що свідчить про успішність діяльності банку протягом аналізованого періоду.

Протягом 2021-2023 років процентні доходи зросли на 62,23%. Це зростання може бути пов'язане зі збільшенням обсягу фінансових активів або покращенням умов їх розміщення. Разом із цим процентні витрати зросли на 73,6%, що свідчить про підвищення обсягу залучених коштів або про зміни процентних ставок на ринку. Позитивним є зростання чистого процентного доходу на 40,16%, що вказує на ефективне управління активами та пасивами.

Таблиця 2.5

Динаміка основних показників Звіту про прибутки і збитки та інший
сукупний дохід банку

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 року до 2021 року	
				Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5	6
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	17806052	18977007	28886396	11080344	62,23
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	3542954	3566906	3706743	163789	4,62
Процентні витрати	7984489	7557921	13860769	5876280	73,60
Чистий процентний дохід	13364517	14985992	18732370	5367853	40,16
Комісійні доходи	9802395	9386603	12025315	2222920	22,68
Комісійні витрати	3602597	3454371	5382718	1780121	49,41
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти	199216	-3588782	108275	-90941	-45,65
Чистий непроцентний дохід	1112266	11281338	4234428	3122162	280,70
Операційні доходи	12637997	15227874	24330431	11692434	92,52
Витрати на виплати працівникам	6308835	8141026	7246250	937415	14,86
Амортизаційні витрати	1861286	1833700	2002685	141399	7,60
Інші адміністративні та операційні витрати	3414585	4619929	5833830	2419245	70,85
Прибуток від операційної діяльності	1053291	633219	9247666	8194375	777,98
Прибуток до оподаткування	1053291	637766	9254874	8201583	778,66
Відшкодування з податку на прибуток	2087	2037	3276614	3274527	156901,15
Чистий прибуток	1055378	639803	5978260	4922882	466,46

Джерело: розраховано автором на основі [Додатки: А,Б,В]

Комісійні доходи за цей період збільшилися на 22,68%, що свідчить про розвиток додаткових послуг банку та зростання обсягів транзакцій. Але комісійні витрати також зросли швидше, ніж доходи, що може бути пов'язано із збільшенням витрат на обслуговування клієнтів.

Особливо вражає зростання чистого непроцентного доходу на 280,70%, що свідчить про успішне використання додаткових джерел доходів, таких як операції з фінансовими інструментами. Операційні доходи зросли на 92,52%, що відображає розширення бізнесу, впровадження нових продуктів та послуг.

Попри зростання витрат на оплату праці та адміністративних витрат, банк демонструє позитивну динаміку операційного прибутку. Чистий прибуток за три роки зріс на 466,46%, що свідчить про значний прогрес у фінансовій діяльності.

Таким чином, аналіз основних показників свідчить про покращення фінансової стійкості та успішності банку в умовах складної економічної ситуації, підтверджуючи ефективність управління, конкурентоспроможність та стійкість банку.

Отже, АТ «Ощадбанк» продемонстрував суттєве зростання активів протягом звітного періоду, що вказує на його розвиток і посилення активності на ринку. Протягом аналізованих років спостерігалось значне підвищення чистого процентного доходу, а також зростання інших непроцентних доходів, що свідчить про успішність фінансових операцій і ефективність стратегії банку.

Прибуток від операційної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2021–2023 роки збільшився на 777,98%, що демонструє ефективне управління витратами і покращення загальної продуктивності. Крім того, це може бути наслідком суттєвого зростання капіталу, який перебував у розпорядженні банку.

Попри певні зміни у структурі пасивів та зобов'язань, АТ «Ощадбанк» підтвердив свою фінансову стійкість і здатність адаптуватися до змін економічного середовища.

Таким чином, фінансовий стан АТ «Ощадбанк» залишається стабільним, із чітким покращенням ключових показників, що сприяє зміцненню позитивного іміджу банку та підвищенню довіри з боку інвесторів і клієнтів.

Аналіз активів і пасивів банку є невід’ємним елементом оцінки фінансової стійкості. Він дозволяє визначити причини змін у структурі активів і пасивів, а також відслідковувати їх тенденції, що сприяє оптимізації управління доходами та витратами у банківській діяльності.

Ефективне управління доходами та витратами є важливим завданням, адже воно спрямоване на максимізацію доходів і мінімізацію витрат, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню прибутковості банку. Аналіз динаміки доходів і витрат дозволяє виявляти ключові фактори, які впливають на їх обсяги, а також формувати прогнози для подальшого планування.

Аналіз складу, структури та динаміки доходів та витрат за 2021-2023 роки АТ «Ощадбанк» представлений в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Склад та динаміки доходів та витрат за 2021-2023 роки АТ «Ощадбанк»

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 рік	2023/2022 рік	2022/2021 рік	2023/2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Процентні доходи	21349006	22543913	32593139	1194907	10049226	5,60	44,58
Комісійні доходи	9802395	9386603	12025315	-415792	2638712	-4,24	28,11
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	-	4547	7208	-	2661	-	58,52
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	-1838786	-11039456	1363633	-9200670	12403089	500,37	-112,35

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
(Формування)/розформування резерву за іншими операціями	- 243078	-307621	72511	-64543	380132	26,55	-123,57
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з іноземною валютою	882062	- 2354664	1046096	-3236726	3400760	-366,95	-144,43
Інші доходи/(витрати)	341128	295158	552761	-45970	257603	-13,48	87,28
Всього доходів сегментів	32386242	40552940	47660663	8166698	7107723	25,22	17,53
Процентні витрати	7984489	- 7557921	- 13860769	-15542410	-6302848	-194,66	83,39
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	- 5330992	8321816	-3700138	13652808	- 12021954	-256,10	-144,46
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9300	-3321	-36998	-12621	-33677	-135,71	1014,06
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	- 748303	-603165	-342401	145138	260764	-19,40	-43,23
Комісійні витрати	-3602597	- 3454371	-5382718	148226	-1928347	-4,11	55,82

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Операційні витрати	- 11584706	- 14594655	- 15082765	-3009949	-488110	25,98	3,34
Результат сегмента (до оподаткування)	1053291	637766	9254874	-415525	8617108	-39,45	1351,14
(Витрати)/ відшкодування з податку на прибуток	2087	2037	-3276614	-50	-3278651	-2,40	-160954,88
Прибуток/(збиток)	1055378	639803	5978260	-415575	5338457	-39,38	834,39

Джерело: побудовано автором на основі [Додатки: А,Б,В]

Аналіз фінансових результатів АТ «Ощадбанк» за 2021–2023 роки дозволяє оцінити вплив політичних та економічних трансформацій на фінансову стійкість банку. У зазначений період банк зіткнувся зі значними змінами в доходах і витратах, які демонструють адаптацію до зовнішніх викликів та зміну стратегій управління.

Зростання процентних доходів банку є позитивним сигналом щодо здатності установи ефективно використовувати свій кредитний портфель навіть в умовах економічних та політичних змін. У 2022 році процентні доходи зросли на 5,60%, а у 2023 році вони збільшилися на 10049226 тис. грн., тобто на 44,58%, що говорить про нарощування обсягів кредитування та збільшення ефективності управління активами.

Комісійні доходи у 2022 році скоротилися на 4,24%, але у 2023 році зросли на 28,11%. Ця динаміка може свідчити про зміни в політиці, зміни ціни банківських послуг або про адаптацію до нових умов ринку.

Резерви під очікувані кредитні збитки зазнали значного зростання у 2022 році на 500,37%, що вказує на збільшення ризику неплатоспроможності клієнтів у складних економічних умовах та в умовах військової агресії з боку рф. Однак у 2023 році цей показник зменшився на 112,35%, що свідчить про стабілізацію ситуації, адаптацію під внутрішні чинники та покращення якості активів.

Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою також демонстрував значні зміни на валютному ринку. У 2022 році спостерігалось значне зниження даного показника на 366,95%, але у 2023 році порівняно із 2022 роком він зріс на 144,43%. Це може бути пов'язано зі змінами валютних курсів та адаптацією банку до нових умов.

Сукупний результат доходів сегментів зріс у 2022 році на 25,22%, а в 2023 році - ще на 17,53%, що свідчить про загальну позитивну тенденцію у фінансовій діяльності банку.

Проте варто відзначити значні коливання чистого прибутку банку. У 2022 році він скоротився на 415575 тис.грн., однак у 2023 році спостерігалось суттєве зростання на 834,39% порівняно із 2022 роком. Це підкреслює складність економічного середовища, але також демонструє здатність банку адаптувати свою фінансову діяльність до зовнішніх трансформацій.

Таким чином, динаміка ключових фінансових показників АТ «Ощадбанк» у 2021-2023 роках вказує на гнучкість установи в управлінні фінансовою стійкістю в умовах політичної та економічної нестабільності. Це підкреслює важливість стратегій адаптації, ефективного управління ризиками та гнучкості в управлінні доходами і витратами.

Кожен банк є багаторівневою системою, сформованою з низки підсистем, тому необхідно забезпечити комплексний підхід до оцінки його фінансового стану. Для цього слід використовувати комплекс індикаторів фінансової стійкості. Крім абсолютних показників, при оцінці фінансової стійкості часто використовують відносні показники, тобто коефіцієнти, які дозволяють більш детально вивчити та проаналізувати фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Певною мірою фінансову стійкість банку визначають показники ділової активності. Аналіз цих показників є важливим, оскільки річний оборот залежить від швидкості реалізації, а сума витрат пов'язана з оборотом - чим швидший оборот, тим менші витрати на один оборот. Тому необхідно сприяти збільшенню товарообігу, щоб бути конкурентоспроможним і залишатися на ринку.

Фінансова стійкість банку оцінюється за допомогою абсолютних і відносних показників. Абсолютні показники відображають поточний стан фінансування та забезпеченість ресурсами, які розподіляються на дві основні групи [64, с. 160-162]:

- показники наявності джерел фінансування запасів і витрат, що демонструють різний ступінь покриття запасів окремими джерелами фінансування.
- показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх фінансування, які дозволяють оцінити спроможність банку покривати свої витрати стабільними джерелами.

Для більш детального аналізу управління фінансової стійкості розглянемо групу коефіцієнтів, які відображають здатність банку забезпечувати власну діяльність у коротко- та довгостроковій перспективі. Розрахунок цих коефіцієнтів базується на даних балансу банку. У результаті розрахунків будуть оцінені показники, проаналізовані їх динаміка та зроблено висновки щодо рівня фінансової стійкості банку.

Вихідні дані та розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Вихідні дані та коефіцієнти фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022/ 2021 рік	2023/ 2022 рік	2022/ 2021 рік	2023/ 2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Вихідні дані, тис. грн.							
Власний капітал	21869890	22164277	28708868	294387	6544591	1,35	29,53
Сума зобов'язань	213037422	247024912	317765085	33987490	70740173	15,95	28,64
Сума активів	234907312	269189189	346473953	34281877	77284764	14,59	28,71
Статутний капітал	49 472 840	49 472 840	49 472 840	0	0	0,00	0,00

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнти							
Коеф. автономії	0,093	0,082	0,083	-0,011	0,001	-11,600	0,729
Коеф. концентрації позикового капіталу	0,907	0,918	0,917	0,011	-0,001	1,191	-0,065
Коеф. фінансування	9,741	11,145	11,069	1,404	-0,077	14,414	-0,688

Показник фінансової автономії є одним з найважливіших коефіцієнтів, що оцінює фінансову стійкість банку. Він визначається як співвідношення власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Цей показник відображає, яку частину своїх активів компанія здатна фінансувати за рахунок власних коштів. Він є важливим як для власників, так і для кредиторів, оскільки дозволяє оцінити здатність банку обслуговувати свої зобов'язання і стійкість на ринку.

Низьке значення коефіцієнта фінансової автономії вказує на високий рівень фінансових ризиків і може свідчити про низьку фінансову стійкість банку в коротко- та середньостроковій перспективі. Для банків із нормальним фінансовим станом нормативне значення цього показника повинно знаходитися в межах 0,4 - 0,6. Якщо значення показника значно нижче цього рівня, це може означати, що банк покладається на зовнішнє фінансування, що підвищує вразливість до змін на ринку або економічної кризи. У той же час, значення показника фінансової автономії вище 0,6 може вказувати на те, що банк не використовує всі свої можливості для залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що може обмежити можливості для масштабування чи розвитку.

На рис. 2.4 наведено графічно динаміку коефіцієнта автономії АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки.

У 2022 році коефіцієнт фінансової автономії АТ «Ощадбанк» знизився на 11,6% і становив 0,082, що є дуже низьким показником. У 2023 році цей коефіцієнт залишився на тому ж рівні, що свідчить про збереження високої залежності банку від зовнішніх джерел фінансування.

Низький коефіцієнт фінансової автономії може мати кілька наслідків:

- зростання ризику дефолту;
- обмежена здатність покривати зобов'язання;
- залежність від зовнішніх джерел фінансування;
- підвищення вартості залучених ресурсів.

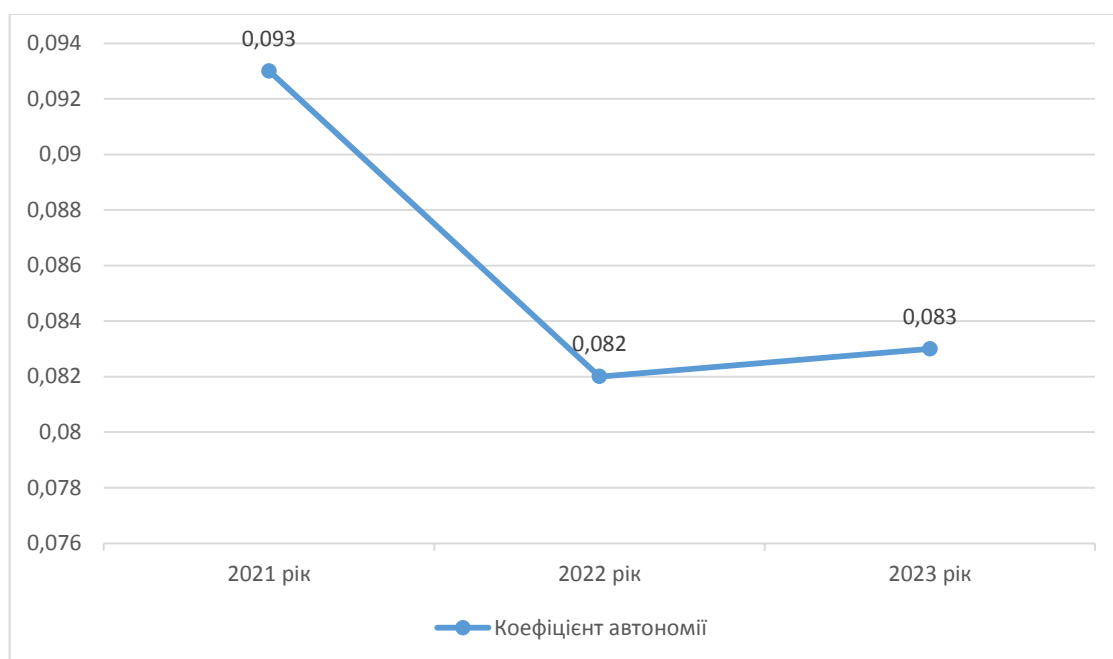

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнта автономії АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

Для приватних компаній такі показники є сигналом про фінансову слабкість. Проте у випадку АТ «Ощадбанку», як державного банку, ситуація потребує особливого аналізу. Тому що Ощадбанк може розраховувати на докапіталізацію або фінансову підтримку з боку уряду у разі кризи, що зменшує ризики дефолту, але також посилює залежність від бюджетного фінансування.

Низький коефіцієнт автономії свідчить про те, що більша частина активів банку фінансується за рахунок депозитів населення, корпоративних клієнтів або міжнародних кредитів. Це обмежує фінансову гнучкість банку та підвищує ризики у випадку кризи ліквідності. Як банк, що реалізує державні програми, Ощадбанк виконує соціально-економічні функції, часто на шкоду своїй

прибутковості, що також впливає на рівень його фінансової автономії та обмежує можливості нарощення власного капіталу.

Низька автономія свідчить про необхідність підвищення управління фінансовими ресурсами, покращення рентабельності та оптимізації структури активів і пасивів. Збереження низького рівня автономії у довгостроковій перспективі може негативно вплинути на його стійкість, навіть за підтримки держави.

Аналізуючи коефіцієнт концентрації позикового капіталу, можна побачити, що у 2021 році він становив 0,907, у 2022 році збільшився до 0,918, а в 2023 році незначно зменшився до 0,917. Такі значення вказують на домінування позикового капіталу в структурі фінансування банку, що свідчить про його високу залежність від зобов'язань перед кредиторами та вкладниками. Зростання цього показника у 2022 році могло бути обумовлене збільшенням обсягу залучених коштів, необхідних для підтримання операційної діяльності банку в умовах економічних трансформацій. Незначне зниження у 2023 році демонструє певну стабілізацію, хоча рівень позикового капіталу залишається високим, що може створювати додаткові ризики для фінансової стійкості банку.

Також, виходячи з даної таблиці, можна зробити висновок, що коефіцієнт фінансування в 2021 році становив 9,741, а в 2022 році зріс до 11,145. Однак у 2023 році цей показник незначно зменшився і становив 11,069. Збільшення коефіцієнта фінансування в 2022 році вказує на те, що банк став більше залежати від зовнішніх джерел фінансування або позикових коштів, що може свідчити про розширення діяльності або більші потреби в ліквідності. Лише незначне зменшення цього показника в 2023 році може вказувати на стабілізацію фінансового становища, хоча все одно банк залишається залежним від зовнішніх джерел для покриття своїх фінансових потреб.

Тому можна сказати, що коефіцієнти даної таблиці мають певний негативний результат, на що АТ «Ощадбанк» має звернути увагу та знайти вирішення даної проблеми.

Регуляторна діяльність Національного банку України є ключовим інструментом для забезпечення стабільності та ефективності банківської системи. Вона визначається як процес підготовки, прийняття, моніторингу та перегляду регуляторних актів, що здійснюється в межах, формах та порядку, встановлених законодавством України. Основою регуляторної діяльності НБУ є «Засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності в Україні», а також відповідні положення "Закону України» [54]. Як один із регуляторних органів, НБУ має чітко окреслену сферу діяльності, спрямовану на регулювання банківської діяльності та забезпечення її надійності.

Одним із основних інструментів регуляторного впливу НБУ є встановлення економічних нормативів, які забезпечують стабільну роботу банків, виконання зобов'язань перед вкладниками, запобігають нецільовому використанню ресурсів та мінімізують ризики втрати капіталу. Такі нормативи базуються на концепціях Базель I та Базель II, які формують основу пруденційного регулювання банківської діяльності.

Економічні нормативи визначають ключові показники фінансової стійкості банку, зокрема:

Для оцінки ефективності регуляторних заходів доцільно проаналізувати динаміку економічних нормативів АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки (таблиця 2.8). Аналіз цих показників дозволить зробити висновки про відповідність діяльності банку встановленим нормативам НБУ, рівень його фінансової стійкості та здатність адаптуватися до зовнішніх чинників.

Таблиця 2.8

Аналіз економічних нормативів АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 рік	2023/2022 рік	2022/2021 рік	2023/2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Н1, тис.грн.	15856539,00	19214581,00	27599765,00	3358042,00	8385184,00	21,18	43,64
Н2	16,31	14,38	18,96	-1,93	4,58	-11,83	31,85

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
H3	14,45	10,87	9,50	-3,58	-1,37	-24,78	-12,60
H6	75,57	-	-	-75,57	0,00	-100,00	0,00
H7	20,08	10,41	33390,00	-9,67	33379,59	-48,16	320649,28
H8	147,90	93,65	54,55	-54,25	-39,10	-36,68	-41,75
H9	0,42	0,27	0,08	-0,15	-0,19	-35,71	-70,37
H11	0,05	0,00	0,00	-0,05	0,00	-100,00	0,00
H12	0,14	0,01	0,01	-0,13	0,00	-92,86	0,00

Джерело: розраховано автором

Отже, як бачимо із таблиці, регулятивний капітал (H1) АТ «Ощадбанк» у 2021-2023 роках продемонстрував значну динаміку зростання. У 2021 році він становив 15856539 тис.грн., у 2022 році збільшився до 19214581 тис.грн, а у 2023 році досягнув рівня 27599765 тис.грн.. Таким чином, за період 2022–2023 років приріст показника склав 8385184 тис.грн., що свідчить про стабільну позитивну динаміку банку. Це перевищує мінімальне значення, встановлене НБУ для регулятивного капіталу, та свідчить про надійність і стійкість фінансової установи. Динаміка регулятивного капіталу зображена на рисунку 2.5.

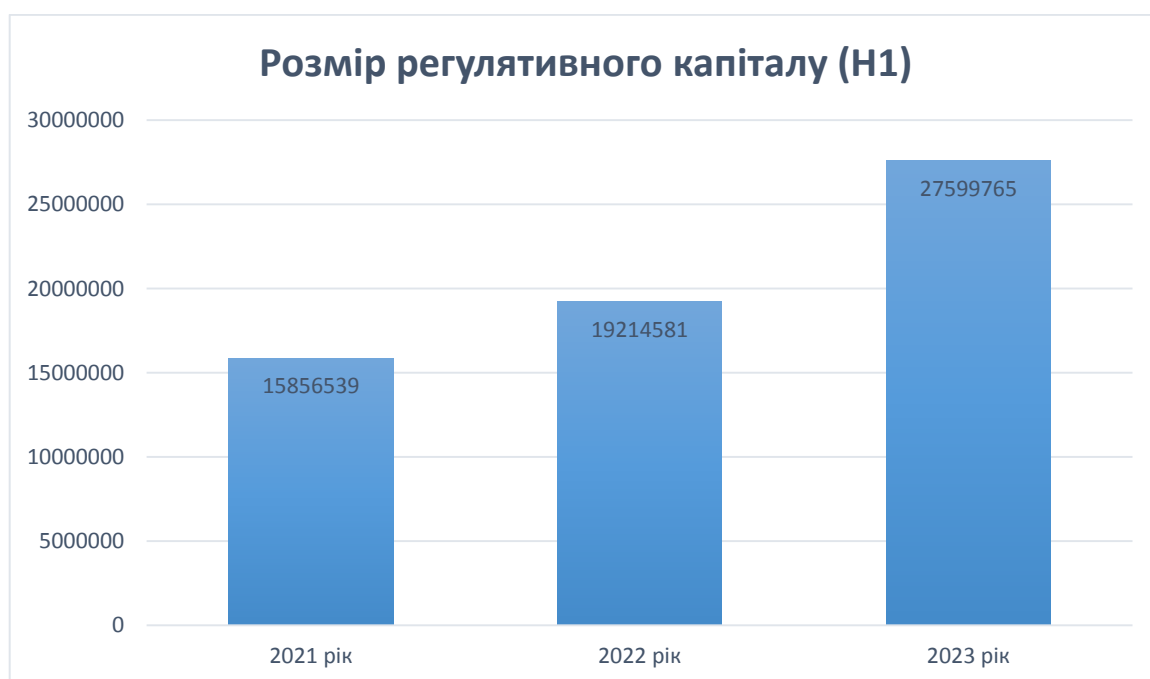

Рис. 2.5. Розмір регулятивного капіталу (H1) АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2) у досліджуваному періоді також показував динаміку змін. У 2021 році він становив 16,31%, у 2022 році зменшився до 14,38%, а в 2023 році зріс до 18,96%. Загалом динаміка нормативу була нерівномірною, проте рівень Н2 у всі роки залишався в межах, встановлених НБУ, що підтверджує достатність капіталу банку для покриття можливих ризиків.

Норматив достатності основного капіталу (Н3) демонстрував тенденцію до зниження. У 2021 році він складав 14,45%, у 2022 році зменшився до 10,87%, а в 2023 році становив 9,50%. Загальне зниження показника може бути ознакою зменшення частки основного капіталу в структурі банку, проте його рівень залишається в допустимих межах.

Щодо нормативу короткострокової ліквідності (Н6), у 2021 році він складав 75,57%, але у 2022 році цей норматив перестав розраховуватись у зв'язку із завершенням перехідного періоду до нових стандартів ліквідності NSFR, тому за 2022–2023 роки даний показник не аналізується.

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) протягом 2021–2023 років демонстрував позитивну тенденцію. У 2021 році він складав 20,08%, у 2022 році знизився до 10,41%, а у 2023 році становив 0%, що може свідчити про оптимізацію структури ризиків і диверсифікацію активів банку.

Норматив великих кредитних ризиків (Н8) у 2021 році складав 147,90%, у 2022 році зменшився до 93,65%, а у 2023 році досягнув 54,55%. Така динаміка свідчить про поступове зменшення концентрації кредитного портфеля, що є позитивною тенденцією для зниження ризиковості банку.

Норматив максимального розміру ризику за операціями з пов'язаними особами (Н9) у 2021 році був на рівні 0,42%, у 2022 році зменшився до 0,27%, а у 2023 році склав 0,08%. Поступове зниження цього показника демонструє дотримання банком вимог щодо уникнення надмірної залежності від пов'язаних осіб.

Отже, аналіз нормативів капіталу та ризиків АТ «Ощадбанк» свідчить про поступове покращення його фінансової стійкості, оптимізацію ризикових операцій та відповідність встановленим нормативам НБУ. Це забезпечує стабільний розвиток банку навіть за умов економічних трансформацій.

Головним аспектом забезпечення фінансової стійкості є не лише нормальний рівень капіталу, а й висока ліквідність. У впровадженні коефіцієнтів ліквідності (LCR) було враховано зобов'язання України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС та плану адаптації законодавства Національного банку України до стандартів Євросоюзу. Згідно з постановою Правління НБУ від 12 серпня 2005 року № 290, банки зобов'язані розраховувати ліміти відкритих валютних позицій, зокрема:

- ліміт верхньої межі загальної відкритої довгої позиції банків (L13-1);
- ліміт короткої межі валової відкритої валютної позиції (L13)(таблиця 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз ліквідності та валютної позиції АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 рік	2023/2022 рік	2022/2021 рік	2023/2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
L13-1	139,8339	208,7208	174,3642	68,89	-34,36	49,26	-16,46
L13-2	0,0306	0,0868	0,0945	0,06	0,01	183,66	8,87
LCRbb	297,9067	315,3337	289,8726	17,43	-25,46	5,85	-8,07
LCRlb	212,7542	212,8642	315,8176	0,11	102,95	0,05	48,37
NSFR	174,6238	170,4581	195,484	-4,17	25,03	-2,39	14,68

Джерело: розраховано автором

Аналізуючи таблицю 2.9, можна зазначити, що загальна довга відкрита валютна позиція (L13-1) АТ «Ощадбанк» у 2021 році становила 139,8339%. У 2022 році цей показник суттєво зріс на 49,26% і досяг значення 208,7208%, але у 2023 році він зменшився до 174,3642%, що на 16,46% менше порівняно з попереднім роком. Незважаючи на це зниження, значення цього показника залишається значно вищим за нормативне обмеження, яке повинно бути не

більше 30%. Така ситуація свідчить про наявність підвищених валютних ризиків, які потребують посилення контролю та управління.

Загальна коротка відкрита валютна позиція (L13-2) протягом аналізованого періоду залишалася в межах нормативного значення, що становить не більше 5%. У 2021 році показник був на рівні 0,0306%, у 2022 році він зріс на 183,66% до 0,0868%, а у 2023 році збільшився ще на 8,87%, досягнувши 0,0945%. Ці значення свідчать про ефективне управління короткими валютними позиціями банком.

Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}) у 2021 році становив 297,9067%. У 2022 році показник збільшився на 5,85% і досяг рівня 315,3337%, але у 2023 році він знизився на 8,07% і склав 289,8726%. Незважаючи на це, значення залишаються в кілька разів вищими за нормативне, що свідчить про достатню ліквідність банку за всіма валютами.

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}) у 2021 році був на рівні 212,7542%. У 2022 році цей показник зріс на 0,11% до 212,8642%, а у 2023 році відбулося значне збільшення на 48,37%, що забезпечило його зростання до 315,8176%. Це також свідчить про надійний рівень ліквідності банку в іноземній валюті.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) у 2021 році становив 174,6238%. У 2022 році показник зменшився на 2,39% і склав 170,4581%, але у 2023 році відбулося суттєве зростання на 14,68%, і значення досягло 195,4884%. Усі значення перевищують нормативне значення, встановлене НБУ, що є позитивним сигналом щодо довгострокової стійкості банку. На рисунку 2.6 наведено динаміку нормативів ліквідності та валютної позиції.

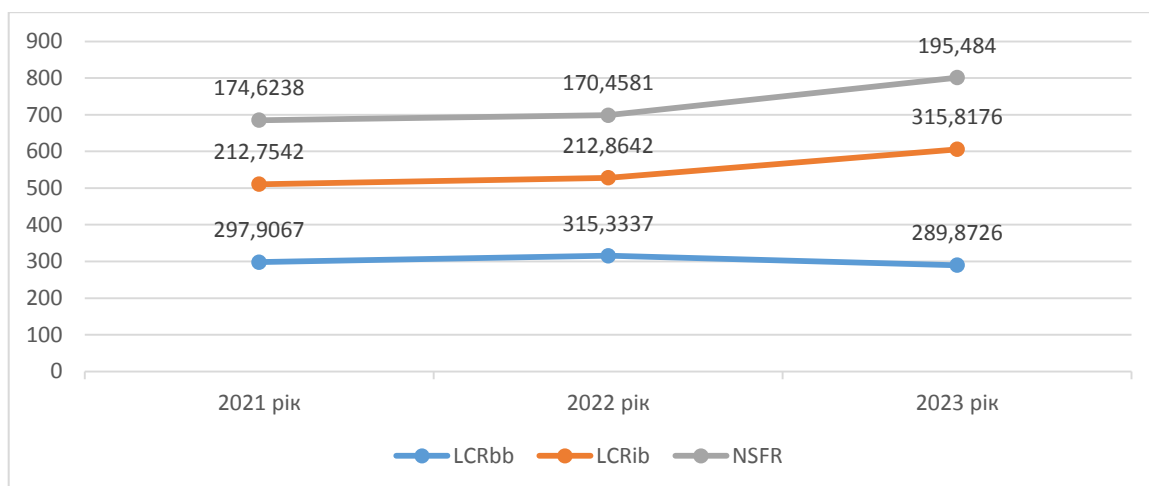

Рис. 2.6. Динаміка нормативів LCR_{вв}, LCR_{ів} та NSFR в АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

Загалом, аналіз ліквідності та валютної позиції АТ «Ощадбанк» демонструє достатній рівень ліквідності як за всіма валютами, так і в іноземній валюті, а також стабільне фінансування. Водночас високий рівень загальної довгої відкритої валютної позиції є значним ризиком, який потребує коригування для зниження залежності від валютних ризиків.

Таким чином аналіз дотримання економічних нормативів АТ «Ощадбанк» свідчить про стабільність банку. Нормативи Н1, Н2, Н3, Н6, Н7, Н8, Н9, Н11, Н12 свідчать про здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, ефективно управляти ризиками ліквідності, капіталу та кредитування. Більшість нормативів, зокрема LCR_{вв}, LCR_{ів} та NSFR, значно перевищують мінімально встановлені значення, що підтверджує достатній рівень ліквідності та фінансової стійкості банку. Проте деякі показники, такі як загальна довга відкрита валютна позиція (L13-1), перевищують встановлені межі, що потребує додаткових заходів для зниження валютних ризиків. У цілому, банк дотримується основних нормативів, що свідчить про його стійкість, але водночас вимагає удосконалити певні аспекти діяльності банку.

У таблиці 2.10 наведені вихідні дані та розрахунки показників рентабельності та фінансової надійності АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки, які дозволяють більш глибоко оцінити фінансову стійкість банку. У цей період банк

здійснював свою діяльність у складних економічних умовах, що були спричинені пандемією COVID-19 у 2020-2021 роках, а також запровадженням воєнного стану в Україні з 2022 року через повномасштабну військову агресію. Ці фактори суттєво вплинули на банківський сектор, зокрема на динаміку ключових показників фінансової стійкості, рівень ліквідності та рентабельності. Незважаючи на значний тиск, АТ «Ощадбанк» продемонстрував здатність підтримувати свої нормативні показники на належному рівні, що свідчить про адаптивність банку до кризових умов і ефективність його управлінських рішень.

Таблиця 2.10

Вихідні дані та розрахунки показників рентабельності та фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, млн.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022 /2021 рік	2023 /2022 рік	2022 /2021 рік	2023 /2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Вихідні дані, млн. грн.							
Загальна сума активів	234 907	269 189	346 474	34282	77285	14,59	28,71
Чистий прибуток	1 056	640	5 978	-416	5338	-39,39	834,06
Власний капітал	21 870	22 164	28 709	294	6545	1,34	29,53
Зобов'язання банку	213 037	247 025	317 765	33988	70740	15,95	28,64
Чистий процентний дохід	13 363	14 984	18 732	1621	3748	12,13	25,01
Рентабельність, %							
Рентабельність активів, %	0,45	0,24	1,73	-0,21	1,49	-47,11	625,71

Рентабельність власного капіталу	4,83	2,89	20,82	-1,94	17,94	-40,20	621,12
Коефіцієнт надійності	10,27	8,97	9,03	-1,29	0,06	-12,60	0,69
Коефіцієнт «фінансового важеля»	9,74	11,15	11,07	1,40	-0,08	14,42	-0,69
Мультиплікатор капіталу	10,74	12,15	12,07	1,40	-0,08	13,07	-0,63
Чиста процентна маржа, %	5,69	5,57	5,41	-0,12	-0,16	-2,15	-2,87

Джерело: розраховано автором

Із даної таблиці можемо побачити, що рентабельність активів банку у 2023 році досягла 1,73%, що свідчить про позитивну динаміку порівняно з 2022 роком, коли показник складав лише 0,24%. Це демонструє підвищення ефективності управління активами та адаптацію банку до нових умов функціонування. Проте цей рівень рентабельності залишається дещо нижчим від середніх значень для банківського сектору, що вимагає подальшого вдосконалення операційної діяльності для збільшення прибутковості.

Рентабельність власного капіталу, у 2023 році становить 20,82%, що показує суттєве зростання порівняно з 2022 роком. Це свідчить про успішне використання власного капіталу банку для забезпечення високих фінансових результатів. Даний показник знаходиться на високому рівні, що відповідає критеріям фінансової стійкості, навіть в умовах економічної нестабільності.

Коефіцієнт надійності у 2023 році залишився майже незмінним порівняно з 2022 роком (9,03% проти 8,97%), однак він все ще нижчий за рівень, який вважається оптимальним. Це може вказувати на потребу в додатковому зміцненні резервів та капітальної бази, щоб посилити здатність банку до протидії ризикам.

Коефіцієнт фінансового важеля у 2023 році свідчить про стабільність у структурі капіталу банку. Тому що в 2023 році порівняно із 2022 роком значення

залишилося майже незмінним, що свідчить про ефективне управління залученими та власними ресурсами.

Мультиплікатор капіталу також демонструє стабільність (12,07% у 2023 році проти 12,15% у 2022 році), що вказує на збереження збалансованості між власним капіталом і зобов'язаннями.

Чиста процентна маржа у 2023 році становила 5,41%, що є незначним зниженням порівняно з 2022 роком (5,57%). Незважаючи на зменшення цього показника, його рівень свідчить про збереження стабільного доходу від основної діяльності банку.

Отже, аналіз фінансових показників свідчить, що АТ «Ощадбанк» поступово адаптується до політичних та економічних трансформацій, покращуючи свою прибутковість та утримуючи стабільність основних фінансових індикаторів. Однак деякі показники, такі як коефіцієнт надійності, потребують подальшого зміцнення для забезпечення повної фінансової стійкості. Це вимагає реалізації стратегічних заходів, спрямованих на підвищення капіталізації, посилення контролю за ризиками та оптимізацію витрат.

Для поглибленої оцінки фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» застосуємо факторний аналіз. Факторний аналіз це важливий інструмент для виявлення впливу окремих факторів на зміну результативного показника, що дозволяє визначити найбільш значущі чинники та оцінити їхній вплив на фінансову стійкість банку.

У фінансовій сфері найпоширенішими методами факторного аналізу є метод ланцюгових підстановок, метод абсолютних різниць і метод відносних різниць. Для даного аналізу дослідження будемо використовувати коефіцієнт автономії АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки та метод ланцюгових підстановок. Даний метод дозволяє послідовно змінювати значення окремих факторів для визначення їхнього впливу на кінцевий результат.

Вихідні дані для проведення факторного аналізу коефіцієнта автономії наведені у таблиці 2.11, а сам аналіз із використанням методу ланцюгових підстановок подано у таблицях 2.12 та 2.13. Проведення такого аналізу дозволяє глибше зрозуміти природу змін коефіцієнта автономії та виявити ключові

напрями для посилення фінансової стійкості банку в сучасних умовах.

Таблиця 2.11

Вихідні дані для проведення факторного аналізу коефіцієнта автономії АТ
«Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
				2022 /2021 рік	2023 /2022 рік	2022 /2021 рік	2023 /2022 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт автономії	9,3	8,2	8,3	2,79	-5,91	20,2	-35,6
Власний капітал	21 870	22 164	28 709	13790	-8826	26,1	-13,2
Активи	234 907	269 189	346 474	18771	139300	4,9	34,7

Джерело: розраховано автором

Таблиця 2.12

Факторний аналіз коефіцієнта автономії АТ «Ощадбанк» методом ланцюгової підстановки за 2021-2022 роки

Номер підстановки та назва фактора	Фактори, які впливають на показник		Добуток факторів, грн.	Величина впливу фактора
	1-й	2-й		
Нульова підстановка	21 870	234 907	9,3	
Перша підстановка, власний капітал	22 164	234 907	9,4	0,1
Друга підстановка, активи	22 164	269 189	8,2	-1,2
Загальний вплив факторів				-1,1

Джерело: розраховано автором

У даній таблиці видно, що коефіцієнт автономії АТ «Ощадбанк» знизився з 9,3% у 2021 році до 8,2% у 2022 році, що свідчить про погіршення фінансової стійкості банку. Основною причиною цього є зростання загальної суми активів на 34282 млн грн (+14,6%), що випереджає приріст власного капіталу, який

збільшився лише на 294 млн грн (+1,3%). Вплив зростання активів знизив коефіцієнт автономії на -1,2, тоді як приріст власного капіталу сприяв підвищенню показника лише на 0,1.

Отже, динаміка коефіцієнта автономії свідчить про зростання залежності банку від зовнішніх джерел фінансування, що потребує підвищення темпів нарощування власного капіталу для посилення фінансової стійкості.

Таблиця 2.13 показує, що коефіцієнт автономії АТ «Ощадбанк» у 2023 році зріс до 8,3%, порівняно з 8,2% у 2022 році. Це свідчить про незначне покращення фінансової стійкості банку. Основним фактором цього зростання стало збільшення власного капіталу на 2,5 млрд грн (10,7%), що більше ніж компенсувало зростання активів на 0,1%. В результаті, коефіцієнт автономії зріс на 0,1.

Таблиця 2.13

Факторний аналіз коефіцієнта автономії АТ «Ощадбанк» методом ланцюгової підстановки за 2022-2023 роки

Номер підстановки та назва фактора	Фактори, які впливають на показник		Добуток факторів, грн.	Величина впливу фактора
	1-й	2-й		
Нульова підстановка	22 164	269 189	8,2	
Перша підстановка, власний капітал	28 709	269 189	10,7	2,5
Друга підстановка, активи	28 709	346 474	8,3	-2,4
Загальний вплив факторів				0,1

Джерело: розраховано автором

Зростання власного капіталу у 2023 році є позитивним сигналом, оскільки воно дозволяє зменшити залежність банку від зовнішнього фінансування, хоча

загальна ситуація всеодно потребу уваги для забезпечення довгострокової фінансової стабільності.

2.3 Сучасні інновації як інструмент забезпечення фінансової стійкості банку

Інноваційна діяльність є важливим елементом забезпечення фінансової стійкості банку в умовах сучасної економічної конкуренції. З огляду на швидкий розвиток технологій та змінювані потреби клієнтів, банки повинні впроваджувати новітні продукти та послуги, щоб підтримувати свою конкурентоспроможність і зберігати фінансову стабільність. Інновації в банківському секторі охоплюють як розробку нових фінансових продуктів, так і оптимізацію існуючих процесів, застосування сучасних технологій та розвитку персоналу. Ці фактори безпосередньо впливають на витрати, доходи та задоволеність клієнтів, що у свою чергу допомагає зміцнювати фінансову стійкість банку. У період пандемії COVID-19 та під час військового стану в Україні, АТ «Ощадбанк», як один із провідних державних банків, продемонстрував здатність реагувати на зміни через впровадження інноваційних підходів до ведення бізнесу.

Зокрема, значна увага приділяється розвитку цифрового банкінгу, що включає вдосконалення мобільного додатку, онлайн-обслуговування та впровадження концепції відкритого банкінгу. Мобільний додаток банку активно розширює свій функціонал, дозволяючи клієнтам здійснювати широкий спектр операцій – від кредитування до інвестицій – без необхідності відвідування фізичних відділень. Це не лише підвищує якість обслуговування, а й сприяє оптимізації витрат банку, зменшуючи навантаження на операційні офіси. Розвиток онлайн-обслуговування, яке дозволяє відкривати рахунки, подавати заявки на кредити та управляти депозитами через веб-сайт, забезпечує зручність для клієнтів і розширює доступ до банківських послуг у віддалених регіонах. Відкритий банкінг, що передбачає співпрацю з розробниками через API,

стимулює створення нових продуктів і послуг, що сприяє залученню нових клієнтів і покращенню лояльності існуючих.

Ощадбанк також досліджує і впроваджує новітні технології, такі як блокчейн і Big Data. Використання блокчейну допомагає забезпечити безпеку та прозорість транзакцій, що особливо важливо в умовах зростання кіберзагроз. Аналіз Big Data дозволяє банку краще розуміти потреби клієнтів, створювати персоналізовані продукти та послуги, а також підвищувати ефективність маркетингових кампаній.

Важливими напрямками інновацій є зміни в організаційній структурі банку. Створення спеціалізованих підрозділів, відповідальних за інновації та цифрові технології, забезпечує системний підхід до впровадження новацій. Делегування повноважень і прийняття рішень на нижчому рівні сприяє підвищенню гнучкості організації та стимулюванню ініціативності серед співробітників. Формування культури інновацій та співпраці, заохочення нових ідей і підтримка ризиків створюють умови для розвитку банку в довгостроковій перспективі.

Крім того, зміни в бізнес-моделі банку відіграють значну роль у зміцненні фінансової стійкості. Розширення спектра послуг, включаючи нові кредитні продукти, депозити, інвестиційні та платіжні послуги, дозволяє збільшити дохідну базу банку та залучити нові сегменти клієнтів. Вихід на нові ринки через партнерства з місцевими банками та використання онлайн-каналів відкриває можливості для диверсифікації діяльності. Співпраця з фінтех-компаніями забезпечує доступ до передових технологій і сприяє розробці конкурентоспроможних продуктів.

Таким чином, впровадження інновацій дозволяє Ощадбанку не лише підвищити рівень обслуговування клієнтів, але й зміцнити свою фінансову стійкість, забезпечуючи стабільність та конкурентоспроможність в умовах політичних та економічних трансформацій. Інноваційна діяльність банку створює базу для стійкого розвитку та реалізації стратегічних цілей, водночас сприяючи економічному розвитку країни в цілому.

АТ «Ощадбанк» значною мірою зазнав негативного впливу війни, що позначилося на його фінансових показниках та операційній діяльності. У 2022 році банк змушений був додатково визнати резерви під очікувані кредитні збитки на суму 11039456 тис. грн. Крім того, банк сформував 100% резерв на готівкові кошти у сумі 106909 тис. грн, які знаходилися у відділеннях, розташованих на тимчасово окупованих територіях України, над якими було втрачено контроль. Також у 2022 році Ощадбанк зафіксував зменшення корисності основних засобів, що були зруйновані або втрачені внаслідок бойових дій.

Водночас на розвиток банківської галузі України впливають як внутрішні, так і зовнішні тенденції. У національному масштабі можна виділити такі основні напрями:

- *Зростання концентрації ринку.* Скорочення кількості банків в Україні триває, що спричинено зростанням конкуренції, ускладненням умов ведення бізнесу та підвищенням регуляторних вимог до капіталу. Як наслідок, найбільші банки збільшують свою частку у загальному обсязі активів.
- *Цифрова трансформація.* Інвестиції у цифрові технології залишаються ключовим напрямом для банків, що обумовлено підвищеним попитом на онлайн-банкінг та інші цифрові сервіси. Це дозволяє підвищити доступність фінансових послуг для клієнтів.
- *Розвиток фінансової інфраструктури.* Удосконалення фінансової інфраструктури України включає розвиток електронних платежів, збільшення кількості банкоматів і пунктів обміну валюти, а також впровадження інноваційних технологій, таких як блокчейн і штучний інтелект.

На глобальному рівні спостерігаються схожі тенденції, які впливають на банківські системи країн усього світу:

- *Зростання ролі банків у фінансовій системі.* Банки стають важливими джерелами фінансування для економіки, відіграючи ключову роль у підтримці економічного розвитку.
- *Зростання глобалізації.* Розширення міжнародної діяльності банків відбувається завдяки збільшенню обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій.

– *Посилення регулювання.* Світові уряди посилюють нагляд за банківською діяльністю для захисту вкладників та мінімізації ризиків фінансових криз.

Таким чином, попри значні виклики, такі як війна та економічна нестабільність, Ощадбанк продовжує адаптуватися до змін і втілювати стратегії, що сприяють підвищенню його фінансової стійкості. Актуальні тенденції, як в Україні, так і у світі, підкреслюють важливість інновацій, цифровізації та вдосконалення регуляторного середовища для розвитку банківської галузі.

АТ «Ощадбанк» демонструє стратегію, спрямовану на зміцнення фінансової стійкості через впровадження інноваційних продуктів і послуг, а також підтримку бізнесу. У 2022 році банк запустив мобільний додаток «Мобільний Ощад», який значно підвищив операційну ефективність і клієнтоорієнтованість. Зменшення кількості кліків для виконання операцій та інтеграція 95% найпопулярніших функцій забезпечили скорочення операційних витрат і підвищення задоволеності клієнтів, що сприяє стабільності фінансових потоків і підвищує довіру до банку.

Окрім цього, програма «Мій експорт», ініційована Ощадбанком спільно з Програмою USAID «Конкурентоспроможна економіка України», підтримує експортний потенціал бізнесу. Завдяки відкриттю близько 1000 пільгових валютних рахунків підприємці отримали доступ до дешевших фінансових ресурсів, що сприяє не лише розвитку бізнесу, а й стабільності банківських активів. Такі проєкти дозволяють банку зменшувати ризики неплатоспроможності клієнтів, що позитивно впливає на якість кредитного портфеля.

Інноваційні ініціативи банку, зокрема розробка сучасного мобільного банкінгу, розвиток онлайн-обслуговування та впровадження нових фінансових інструментів, спрямовані на підвищення рентабельності та зниження витрат. Це формує основу для фінансової стійкості, особливо у складних економічних умовах, зокрема під час війни. Таким чином, інноваційна діяльність АТ «Ощадбанк» сприяє не лише зростанню конкурентоспроможності, а й підтримці фінансової стійкості, що є ключовим чинником успішного функціонування банку.

Інноваційні продукти та послуги АТ «Ощадбанк» спрямовані на забезпечення клієнтів перевагами, які не лише підвищують їхню задоволеність, але й сприяють зміцненню стійкості банку. До ключових переваг, які забезпечують інновації банку, належать:

- *Зручність.* Клієнти можуть оперативно отримувати доступ до своїх рахунків, здійснювати платежі та виконувати інші операції через мобільний додаток або онлайн-платформу, що знижує необхідність фізичного відвідування банку.
- *Економія часу.* Завдяки скороченню кількості дій для проведення фінансових операцій (наприклад, зменшення кліків у мобільному додатку), клієнти значно економлять час.
- *Доступність 24/7.* Інноваційні послуги банку дозволяють клієнтам отримувати доступ до фінансових інструментів у будь-який час і з будь-якого місця, що особливо актуально для сучасного способу життя.
- *Висока якість.* Гарантія надійності та ефективності продуктів і послуг забезпечує довіру клієнтів і підтримує позитивну репутацію банку.

Показники оцінки інноваційної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки наведені в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Показники оцінки інноваційної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Кількість нових продуктів та послуг	15	20	25
Частка ринку нових продуктів та послуг	7%	10%	12%
Рівень задоволеності клієнтів новими продуктами та послугами	85%	90%	95%
Економія коштів за рахунок впровадження інновацій	20 млн. грн.	30 млн. грн.	40 млн. грн.
Рівень впровадження нових технологій	60%	70%	80%
Кількість співробітників, які пройшли навчання з інновацій	1500	2000	2500
Рівень залучення співробітників до інноваційної діяльності	80%	90%	95%

Джерело: розраховано автором

Аналіз показників інноваційної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки свідчить про її значний вплив на фінансову стійкість банку. Впровадження інноваційних рішень, таких як сучасні технологічні сервіси, не лише підвищує зручність для клієнтів, але й сприяє зростанню обсягів транзакцій завдяки покращенню доступності послуг 24/7. Це розширює клієнтську базу, підвищує рівень їхньої лояльності та зменшує ризик втрати клієнтів, що в результаті формує стабільні доходи банку.

Інноваційна діяльність банку виступає важливим інструментом реалізації його стратегії забезпечення фінансової стійкості та зміцнення конкурентних позицій на ринку. Постійний розвиток нових продуктів і сервісів дозволяє АТ «Ощадбанк» адаптуватися до сучасних ринкових умов та підвищувати свою привабливість серед клієнтів.

Зростання рівня задоволеності клієнтів новими продуктами та послугами підтверджує ефективність обраної банком стратегії інновацій. Це свідчить про здатність банку задовольняти актуальні потреби своїх клієнтів та підтримувати високий рівень довіри й лояльності, що є вагомим фактором його фінансової стабільності.

Ключовим фактором успіху є інвестиції банку в підвищення кваліфікації персоналу. Збільшення кількості навчених співробітників забезпечує високий рівень компетентності у впровадженні інновацій, що у свою чергу сприяє покращенню обслуговування клієнтів. Залучення працівників до інноваційних процесів також вказує на позитивний внутрішній клімат і формує основу для сталого розвитку інноваційної діяльності.

Успішний розвиток інноваційної діяльності позитивно позначається на конкурентоспроможності та фінансовій стійкості банку. Використання нових технологій дозволяє оптимізувати витрати. Ефективніше управління ресурсами та автоматизація операцій сприяють зменшенню витрат. Збільшення дохідності також є результатом зростання кількості клієнтів і їх задоволеності, що сприяє збільшенню обсягу фінансових операцій. Інноваційні технології, такі як цифрові

платформи для моніторингу та аналізу даних, дозволяють підвищити якість управління ризиками, швидше реагувати на зміни та мінімізувати фінансові втрати.

Проте, зовнішні фактори, такі як війна, окупація територій, а також економічна нестабільність, створюють ризики для діяльності банку. Тривалість війни може погіршити якість кредитних портфелів та збільшити обсяги проблемних активів. Зростання макроекономічної невизначеності може вплинути на довіру клієнтів і партнерів. Однак АТ «Ощадбанк» має значні ресурси, досвід і чітку стратегію інноваційного розвитку, що дозволяє ефективно протистояти викликам. Удосконалення внутрішніх процесів, використання сучасних технологій та збереження фокусу на інноваціях сприяють підтримці стабільності банку навіть за складних економічних умов.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ АТ «ОЩАДБАНК» ДО СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ УМОВ

3.1. Міжнародні підходи до сприяння стійкості банківських установ

В сучасних умовах глобальної економічної нестабільності та постійних змін на фінансових ринках, питання фінансової стійкості стає вкрай важливим для банківських установ. Одним із ключових завдань управління банківськими ресурсами є забезпечення стійкості фінансової системи та збереження надійності банківських установ в умовах політичної та економічної трансформації.

Рівень фінансової стійкості банківського сектору значно варіюється від країни до країни, що обумовлено низкою факторів. До основних причин можна віднести внутрішні економічні проблеми, посилення конкуренції між банками, а також високі вимоги міжнародних фінансових організацій до роботи банківських установ. Усе це вимагає посилення регулювання фінансової діяльності, що відповідало б сучасним вимогам міжнародної спільноти.

Для забезпечення стабільності банківської системи необхідно привести національне банківське регулювання у відповідність до міжнародних стандартів. У розробці та вдосконаленні банківського законодавства країнам слід орієнтуватися на міжнародні рекомендації, зокрема на стандарти, розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду [24].

Важливо відзначити, що створення Базельського комітету стало результатом двох великих подій: банкрутства західнонімецького банку Херштадт і банкрутства банку США «Національний банк імені Франкліна». Ці події, незважаючи на їх національний характер, мали значний вплив на фінансові ринки та банківську діяльність у інших країнах. Враховуючи масштаби та наслідки цих банкрутств, у 1974 році був створений Комітет з банківського нагляду при Банку міжнародних розрахунків у швейцарському місті Базель, до якого увійшли керівники центральних банків США, Канади, Японії, Великої Британії, Німеччини, Франції, Італії, Нідерландів, Бельгії, Швейцарії, Люксембургу та

Швеції. Цей комітет став основним органом, який розробляє стандарти для міжнародного банківського нагляду та визначає стратегії забезпечення стабільності банківських систем [51, с. 273-274].

Базельський комітет з банківського нагляду працює над забезпеченням міжнародного зближення банківських систем регулювання. Його діяльність орієнтована на дві основні цілі: по-перше, зміцнення та зростання стійкості міжнародної банківської системи; по-друге, забезпечення високого рівня відповідності банківських регулювань у різних країнах з різними економічними показниками розвитку для ефективного функціонування міжнародних фінансово-кредитних установ.

Комітет не зобов'язує країни суворо дотримуватися його рекомендацій, а надає кожній державі право вибору, що сприяє поступовому набуттю міжнародного визнання. Це дозволяє Базельському комітету працювати ефективно, враховуючи специфіку економічних умов кожної країни [57, с. 143-49].

Основним завданням є впровадження єдиних стандартів у сфері банківського нагляду. Для цього Комітет розробляє директиви та рекомендації для органів регулювання держав, які працюють у банківській сфері.

Серед основних документів Базельського комітету можна виділити такі [57, с. 143-149]:

- *Базельський конкордат (1974 р.)* – перший важливий документ, що започаткував міжнародний банківський нагляд.
- *Основні принципи ефективного банківського нагляду (1997 р.)* – рекомендовані стандарти нагляду для забезпечення стабільності банків.
- *Угода про капітал або Базель I (1988 р.)* – перший стандарт щодо оцінки капіталу банків і вимог до його достатності.
- *Базель II (2004 р.)* – переглянута версія, яка уточнює вимоги до капіталу та розширює критерії для оцінки ризиків.
- *Базель III (2010 р.)* – нові регуляторні підходи, спрямовані на підвищення стійкості банків, поліпшення їх здатності витримувати фінансові

стреси, удосконалення вимірювання ризиків, зокрема ризику ліквідності, та моніторинг банківських стандартів.

Документи Базель II та III мають особливе значення для зміцнення міжнародної банківської системи, підвищення спроможності банків адаптуватися до фінансових потрясінь і вдосконалення механізмів банківського нагляду на глобальному рівні.

Ефективність банківського нагляду залежить від ряду важливих факторів, які включають належне макроекономічне середовище, збалансовану макроекономічну політику, добре розвинену інфраструктуру та ринкову дисципліну. Важливим елементом є наявність чітких процедур для вирішення проблем, що виникають, і механізму, здатного забезпечити належний рівень системного захисту для кредитних організацій, що гарантує їх безпеку та надійність.

Для ефективного здійснення банківського нагляду необхідно створити організаційну структуру, яка дозволить узгодити зміст і процедури виконання функцій нагляду. Це вимагає розробки єдиного підходу, що забезпечить систематизацію принципів, яких слід дотримуватися при розвитку механізму банківського нагляду. Дотримання цих принципів сприятиме досягненню високої ефективності наглядової діяльності, що дозволить забезпечити стабільність та безпеку банківської системи в цілому [53, с. 115-122].

Положення Базеля I встановили основні принципи регулювання капіталу банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості та зниження кредитного ризику. Зокрема, вони передбачали такі ключові положення:

1. Капітал банку поділявся на основний (первинний) та додатковий (вторинний).
2. Банки зобов'язувалися утримувати капітал для покриття кредитного ризику, який оцінювався через вагові коефіцієнти залежно від ризиковості активів.
3. Співвідношення капіталу до активів з урахуванням коефіцієнта ризику не могло бути нижчим за 8%.

Згодом Базель I було вдосконалено через впровадження Базеля II, основна мета якого полягала у підвищенні надійності, стійкості та прозорості міжнародної банківської системи за рахунок покращення практик управління ризиками. Цього прагнули досягнути завдяки дотриманню трьох основних компонентів:

1. *Розрахунок капіталу*: вдосконалений підхід до визначення розмірів капіталу, що враховує різні види ризиків.
2. *Контроль з боку нагляду*: посилення ролі регуляторів у моніторингу діяльності банків.
3. *Ринкова дисципліна*: забезпечення прозорості діяльності банків через розкриття інформації для учасників ринку.

Проте світова фінансова криза, яка виникла після ухвалення Базеля II, виявила недоліки існуючої системи. Це стало поштовхом для створення Базеля III, який почали впроваджувати з 2013 року. Нові стандарти зберегли вимогу мінімального співвідношення капіталу до ризикових активів на рівні 8%, але запровадили більш жорсткі вимоги:

1. Підвищення частки капіталу першого порядку з 2% до 4,5%.
2. Збільшення рівня капіталу першого рівня з 4% до 6%.
3. Вимогу створення буферного капіталу в розмірі 2,5% для забезпечення фінансової стійкості у кризові періоди.

Впровадження вимог Базеля III викликало значну критику з боку багатьох країн, оскільки ці норми накладали суттєві фінансові зобов'язання на банки. Наприклад, Німеччина наголосила, що навіть провідним банкам країни для виконання нових вимог знадобиться додатково близько 140 млрд доларів капіталу. Зокрема, банку *Commerzbank* знадобиться приблизно 6 років для досягнення необхідних показників, а французькому *Credit Agricole* - 4 роки. Ці часові рамки демонструють, що навіть великим банківським установам доведеться значно реорганізувати свою діяльність. Водночас, інші країни наполягали на ще жорсткіших умовах виконання стандартів.

Основні переваги Базеля III полягають у підвищенні стійкості банків, що дозволяє їм краще витримувати фінансові та економічні шоки, а також у захисті

прав споживачів завдяки створенню більш стабільної та прозорої банківської системи. Нові стандарти знижують ймовірність фінансових криз і мінімізують потребу у державній підтримці банків. Водночас вони сприяють формуванню довіри до банківської системи серед населення, що є важливим для довгострокової стабільності фінансового сектора.

У 2012 році, у відповідь на нестабільність фінансових ринків та різкі коливання цін, країни-члени Європейського Союзу створили Європейський банківський союз. Його мета полягає у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи через єдині правила і механізми контролю. Головним регулятором банківського союзу є Європейський Центральний Банк (ЄЦБ), який здійснює нагляд за дотриманням вимог та забезпечує стабільність фінансової системи Євросоюзу.

Таким чином, впровадження стандартів Базеля III та створення Європейського банківського союзу стали важливими кроками на шляху до зміцнення фінансової системи як на національному, так і на міжнародному рівні.

Сучасна фінансова реформа у країнах Європи спрямована на зміцнення стійкості фінансової системи. Основні напрямки включають:

- підвищення капіталізації та ліквідності банків,
- ефективний нагляд і регулювання їх діяльності,
- зменшення залежності від кредитних рейтингів,
- уніфікацію розрахункових процедур,
- недопущення появи банків, «занадто великих, щоб збанкрутувати».

Також приділяється увага управлінню ризиками тіньового банкінгу, створенню ефективних механізмів захисту інтересів вкладників, забезпеченню прозорості фінансових ринків та покаранню за зловживання на ринку. Ці заходи спрямовані на зміцнення довіри до банківської системи та зменшення ризиків фінансових криз.

У міжнародній практиці для системно важливих фінансових установ (SIFIs) встановлюються додаткові вимоги, що спрямовані на посилення їхньої фінансової

стійкості. Це включає підвищені капітальні стандарти, посилений нагляд, а також обов'язкові плани відновлення та врегулювання.

Системно важливі установи зобов'язані підтримувати більший обсяг капіталу, ніж інші банки. Глобально важливі банки (G-SIB) повинні створювати додатковий капітальний буфер, тоді як для національно важливих банків (D-SIB) вимоги встановлюються регуляторами на місцевому рівні. Окрім цього, банки формують буфери для консервації капіталу та контрциклічний буфер, який активується в періоди економічного зростання для мінімізації ризиків. В Україні розмір контрциклічного буфера визначається НБУ залежно від ситуації на ринку кредитування.

Важливим аспектом є дотримання вимог до ліквідності. SIFIs повинні мати достатній рівень високоякісних ліквідних активів для покриття короткострокових фінансових потреб (коефіцієнт LCR) і забезпечувати стабільність фінансування у довгостроковій перспективі (коефіцієнт NSFR).

Ще одним обов'язковим елементом є плани відновлення та врегулювання. Вони визначають дії банку у випадку фінансових труднощів, а також стратегії ліквідації, які мінімізують вплив можливого краху на економіку.

Для забезпечення стабільності також проводиться посилений нагляд, зокрема регулярні стрес-тести для перевірки здатності банків протистояти кризовим ситуаціям і виявлення вразливих місць. Нагляд базується на оцінці ключових ризиків і ефективності систем управління ними.

Для глобально важливих банків ключову роль відіграє міжнародна координація між регуляторами. Це дозволяє узгоджувати заходи регулювання та забезпечувати швидку реакцію на кризи. Усі ці заходи спрямовані на підвищення стабільності фінансової системи, мінімізацію ризиків і запобігання майбутнім кризам.

Міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості банківських систем у різних країнах. Вони сприяють розробці рекомендацій, наданню технічної допомоги та впровадженню передових практик, спрямованих на стабільність і розвиток фінансових систем.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) зосереджує свої зусилля на таких напрямках:

- *Оцінка стійкості банківських систем:* Через програму FSAP МВФ аналізує слабкі місця фінансового сектора та пропонує заходи для їхнього усунення.
- *Поради щодо макроекономічної політики:* МВФ допомагає країнам розробляти політику, що сприяє фінансовій стабільності, включаючи управління державним боргом і валютним курсом.
- *Навчання та технічна допомога:* Фонд проводить тренінги та семінари для підвищення компетентності працівників фінансових регуляторів.

Світовий банк, своєю чергою, активно підтримує фінансові системи через:

- *Фінансування реформ:* Банк допомагає впроваджувати нові стандарти регулювання, покращувати управління ризиками та підвищувати прозорість банків.
- *Розвиток інфраструктури:* Інвестиції у платіжні системи, кредитні реєстри та інші важливі елементи фінансової системи.
- *Експертну підтримку:* Надання консультацій з питань управління, зниження ризиків і розширення доступу до фінансових послуг.

Завдяки своїм ініціативам ці організації допомагають країнам зміцнювати фінансову стійкість, зменшувати ризики криз і створювати умови для довгострокового економічного зростання.

Отже, міжнародні організації надають значну технічну підтримку та консультують з питань покращення фінансової стійкості банківських систем, що, у свою чергу, сприяє підвищенню стабільності та ефективності фінансових структур у глобальному масштабі.

Згідно з дослідженнями міжнародного досвіду, Базельським комітетом були визначені ключові напрями стабілізації банківських систем, спрямовані на покращення міжнародного нагляду. Проте, хоч ці рекомендації і не є

обов'язковими, їх імплементація в національне законодавство є складним і дорогим процесом для більшості країн.

Рекомендації, що надаються Європейським банківським союзом, призвели до поступових змін у фінансово-господарській діяльності банків та зниження фінансових ризиків. Проте навіть за таких умов, економічні труднощі не дозволяють банкам повністю відновити свою фінансову стабільність.

Україна, завдяки співпраці з міжнародними організаціями, такими як МВФ, Світовий банк, Базельський комітет та Рада з фінансової стабільності, має доступ до передових міжнародних стандартів регулювання та нагляду за банківським сектором. Впровадження цих стандартів дозволяє підвищити ефективність управління ризиками, підвищити прозорість та зміцнити довіру до банківської системи.

Крім того, Світовий банк та інші міжнародні фінансові інституції надають фінансову підтримку для реалізації реформ, які включають розвиток фінансової інфраструктури, покращення корпоративного управління та забезпечення доступу до фінансових послуг для більш широкого кола осіб, що в результаті допомагає зміцнити банківську систему. [42, с. 72-73].

3.2. Забезпечення управління фінансовою стійкістю та підвищення ефективності діяльності АТ «Ощадбанк» в умовах воєнного стану

Банківська система є фундаментом економіки, забезпечуючи безперебійний грошовий обіг, кредитування бізнесу та населення. Її нестабільність може спровокувати економічну кризу. Ключову роль у цьому відіграє довіра до фінансових установ. Високий рівень довіри сприяє стабільності депозитів і фінансових операцій, тоді як втрата довіри здатна викликати масовий відтік коштів, що погіршить фінансову ситуацію.

Стабільні банки мають можливість інвестувати в нові технології та розробку фінансових продуктів, що позитивно впливає на розвиток економіки та зміцнює конкурентоспроможність країни на міжнародній арені. Крім того,

фінансова стійкість є необхідною умовою інтеграції у світову економіку, сприяючи залученню іноземних інвестицій і налагодженню співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Нестабільність банківської системи, у свою чергу, може призвести до зростання безробіття, зниження рівня життя населення та загострення соціальних проблем. Тому забезпечення фінансової стійкості банків є критично важливим завданням, особливо в умовах військових дій.

Війна створює додаткові виклики для банківського сектору. Зменшення виробництва, скорочення інвестицій та загальне уповільнення економічної активності знижують попит на кредитування, одночасно збільшуючи ризик неповернення існуючих кредитів. Невизначеність і паніка серед населення можуть провокувати масовий відтік депозитів. Люди знімають кошти для нагальних потреб або через страх їх втрати через ескалацію конфлікту. Це підриває довіру до банківської системи, ускладнюючи залучення нових клієнтів і утримання наявних.

Втрата депозитів і посилення ризиків ліквідності змушують банки шукати додаткові джерела фінансування, що призводить до зростання фінансових зобов'язань. Регулятор може реагувати на ці виклики, вводячи обмеження, наприклад, на зняття готівки або контроль за капіталовкладеннями. Такі заходи необхідні для збереження стабільності, але вони можуть негативно вплинути на ключові фінансові показники банків.

Тому можна сказати, що військовий стан створює певний комплекс ризиків для банківського сектору, впливаючи на зовнішнє і на внутрішнє середовище. Для наочності на рисунку 3.1. зобразимо вплив військового стану на фінансову стійкість банку.

Процес забезпечення фінансової стійкості банківської системи включає декілька ключових етапів. Перш за все, необхідно здійснювати глибокий аналіз поточної ситуації, що передбачає оцінку макроекономічних умов, моніторинг фінансових показників банків і виявлення основних ризиків. На основі отриманих даних слід розробляти стратегії стабілізації, які включають визначення

пріоритетних цілей, формування політики управління ризиками та впровадження антикризових заходів.

Діяльність банків також повинна супроводжуватися впровадженням регуляторних заходів. Це може включати посилення вимог до капіталізації, зміцнення механізмів пруденційного нагляду та підвищення ефективності регулювання ліквідності. Для подолання кризових явищ важливим є створення механізмів підтримки, таких як формування резервних фондів, запуск програм рекапіталізації та впровадження систем страхування депозитів.

Паралельно з цим необхідно забезпечувати розвиток фінансової інфраструктури. Особливу увагу слід приділяти модернізації платіжних систем, впровадженню сучасних технологій і зміцненню інформаційної безпеки, що дозволить покращити якість фінансових послуг і підвищити довіру клієнтів.

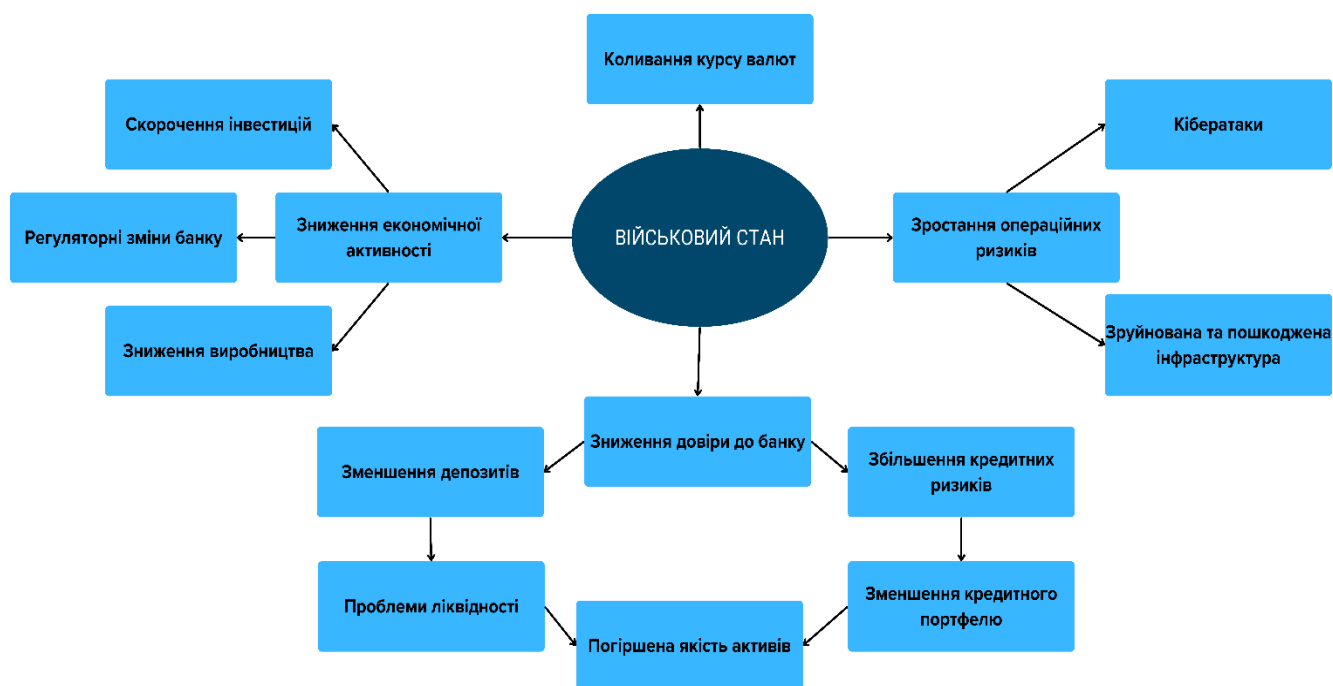

Рис. 3.1. Вплив військового стану на фінансову стійкість банку

Джерело: побудовано автором

Для підтримання ефективності запроваджених заходів потрібен постійний моніторинг стану банківської системи та макроекономічних показників, а також оцінка результатів виконаної роботи. Це дозволяє вчасно реагувати на зміни в умовах функціонування банківського сектору, коригуючи існуючі стратегії.

Також для забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» в умовах військового стану необхідно враховувати вплив фінансових і політичних факторів, таких як попит і пропозиція грошової маси, рівень інфляції, обмінний курс національної валюти та вартість державного боргу. Важливу роль відіграє монетарна політика центрального банку, що визначає доступність і вартість фінансових ресурсів для банку. Політичні чинники, в свою чергу, створюють умови для розвитку банківського сектору через ефективну нормативно-правову базу та стабільну соціальну політику. У цьому контексті, для підтримки фінансової стійкості банку, необхідний постійний моніторинг цих факторів та своєчасна адаптація стратегії відповідно до змін на макроекономічному та політичному рівнях.

Для покращення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» в умовах воєнного стану та збереження стабільності, необхідно враховувати специфіку державного банку, який має іншу роль у фінансовій системі країни порівняно з комерційними установами. Зважаючи на свою важливу роль у забезпеченні стабільності національної економіки, АТ «Ощадбанк» має розробити низку заходів, які дозволять йому не тільки утримати стійкість, але й активно підтримувати економіку під час кризових ситуацій.

1. *Зміцнення державної підтримки та гарантій.* АТ «Ощадбанк» має можливість залучати додаткову підтримку від уряду для забезпечення фінансової стабільності. Це може включати фінансові вливання для збільшення капіталу або гарантовані державою кошти для покриття ризиків.

2. *Посилення контролю за активами та пасивами.* В умовах нестабільності важливо детально моніторити баланс активів і пасивів банку, знижуючи ризики за рахунок оптимізації структури балансу і підвищення ліквідності.

3. *Залучення додаткових інвестицій через емісію облігацій.* Для забезпечення стабільного фінансування можна випускати державні або корпоративні облігації, що дозволить залучити кошти для розширення діяльності та підтримки стабільності.

4. *Активізація роботи з депозитами фізичних та юридичних осіб.* Утримання стабільних депозитних вкладень є важливим джерелом фінансування для АТ «Ощадбанку», тому варто впровадити програми лояльності для клієнтів та проводити рекламні кампанії для залучення нових вкладників.

5. *Оптимізація кредитної політики та зменшення ризику неплатежів.* В умовах воєнного стану, особливо важливо ретельно оцінювати кредитоспроможність позичальників та розробляти гнучкі програми реструктуризації боргів для клієнтів, які потрапили під вплив кризових факторів.

6. *Зміцнення відносин з міжнародними фінансовими організаціями.* Міжнародні кредити та гранти можуть бути корисними для фінансування стабільних проектів, а також для диверсифікації джерел фінансування в умовах обмеженого внутрішнього попиту.

7. *Збільшення капіталізації через додаткові внески акціонерів.* Оскільки АТ «Ощадбанк» є державним, уряд може вирішити питання додаткового капіталу для банку через збільшення частки державного фінансування, що дозволить підвищити фінансову стійкість.

8. *Інвестування в цифрові технології та автоматизацію.* Впровадження новітніх технологій дозволить знизити операційні витрати, покращити обслуговування клієнтів та зберегти конкурентоспроможність на ринку.

9. *Розвиток нових банківських продуктів для підтримки малого і середнього бізнесу.* Оскільки багато бізнесів зазнали значних втрат через кризу, АТ «Ощадбанк» може розробити спеціальні кредити, інвестиційні програми або послуги для малих та середніх підприємств, що сприятиме стабільності економіки.

10. *Покращення антикризового управління та внутрішніх процесів.* Важливим є посилення внутрішнього контролю та вдосконалення процедур, що дозволяють швидко реагувати на зміни, впроваджуючи заходи по мінімізації ризиків.

11. *Розробка плану та стратегії для мінімізації ризиків та невизначеності* допоможе зменшити вплив негативних зовнішніх факторів на банк.

Також важливим етапом для забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» в умовах воєнного стану є покращення якості управління ризиками. Ретельний аналіз і оцінка всіх можливих ризиків, зокрема кредитного, операційного, ринкового та валютного, дозволить банку не тільки знизити їх вплив, а й приймати обґрунтовані рішення щодо прийняття нових зобов'язань. У той час як економічна нестабільність збільшує ймовірність виникнення несприятливих ситуацій, забезпечення прозорості та чіткості у кредитній політиці є важливим кроком для підтримки довіри клієнтів.

У умовах кризи зростає значення підтримки корпоративної соціальної відповідальності. Враховуючи, що АТ «Ощадбанк» є державним фінансовим інститутом, він має можливість активно сприяти відновленню соціально-економічної стабільності в країні. Тому важливо розробити програми підтримки соціальних ініціатив, надання фінансової допомоги малозабезпеченим верствам населення, а також підтримувати проекти, які сприяють відновленню інфраструктури в постраждалих регіонах.

Крім того, розвиток партнерських відносин з іншими державними та приватними установами допоможе зміцнити позиції банку. Взаємодія з урядовими структурами, міжнародними фінансовими організаціями, а також бізнес-середовищем дозволить залучити додаткові ресурси, в тому числі кредитні лінії, субсидії, гранти та інвестиції, що сприятимуть підвищенню фінансової стійкості банку та економіки в цілому.

Не менш важливою є і робота з персоналом банку. В умовах економічних та політичних трансформацій важливим є збереження високої мотивації та кваліфікації співробітників. Для цього необхідно проводити регулярне навчання, вдосконалення управлінських навичок і розвитку лідерських якостей серед керівного складу. Підвищення ефективності роботи персоналу сприятиме не лише покращенню результатів банку, але й забезпеченню високого рівня обслуговування клієнтів, що особливо важливо в умовах кризи.

Одним із ключових факторів фінансової стабільності є також розвиток банківської інфраструктури. Розширення мережі філій, модернізація технічного оснащення та впровадження нових цифрових платформ для надання банківських послуг дозволить збільшити доступ до фінансових ресурсів і зробить обслуговування клієнтів більш зручним та ефективним. Важливою складовою є також підтримка інновацій у сфері фінансових технологій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та фінансової стійкості «Ощадбанку».

Вітчизняна банківська система характеризується специфічними умовами розвитку. Українські банки функціонують відносно недовго та працюють у середовищі підвищених ризиків, пов'язаних з економічною та політичною нестабільністю в країні. Це призводить до недостатнього обсягу акціонерного капіталу порівняно з банками на зрілих ринках. Відносно низький рівень капіталізації банків підкреслює потребу в активному управлінні їхньою фінансовою стабільністю [33, с.15-17].

Проблема забезпечення фінансової стійкості банків залишається складною та невирішеною, з огляду на посилення конкуренції, зростання рівня шахрайства на фінансових ринках, часті банкрутства банків і ризикованість банківської діяльності. У сучасних умовах, коли банки стикаються з постійними змінами у зовнішньому та внутрішньому середовищі, ключовою їхньою характеристикою є здатність адаптуватися. Це включає самоорганізацію та зміну структури або параметрів діяльності для ефективного реагування на виклики і забезпечення фінансової стабільності.

Для досягнення ефективного управління фінансовою стійкістю банківська установа має забезпечувати стабільність та ефективність своїх основних елементів. Стабільність банку розуміється як його здатність підтримувати сталу життєдіяльність, що забезпечує реалізацію основних інтересів, стратегічних цілей, а також захист від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Формування стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю передбачає визначення бажаного стану банку в майбутньому. Це досягається за

рахунок оцінки наявного потенціалу, резервів розвитку та розробки стратегічних рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості.

АТ «Ощадбанк», як державна установа, має особливості в організації процесів забезпечення своєї фінансової стабільності. Основні напрями та стратегічні рішення щодо розвитку банку визначаються і затверджуються центральними органами влади, такими як Кабінет Міністрів України та Міністерство фінансів України [72, с. 342].

На відміну від комерційних банків із приватним чи іноземним капіталом, де управління фінансовою стійкістю здійснюється через рішення ради директорів, загальні збори акціонерів і контролюється ревізійними комісіями, в АТ «Ощадбанк» застосовується централізований ієрархічний підхід. Такий підхід пов'язаний із державним статусом банку, який наділяє його особливим значенням для національної економіки. Централізована система управління дозволяє державі встановлювати стратегічні напрями розвитку банку, забезпечувати контроль за їх реалізацією та оперативно реагувати на різноманітні виклики, що виникають у фінансовій сфері (таблиця 3.1).

Стратегічні напрями розвитку АТ «Ощадбанк» на 2025 рік і наступні роки закріплені у ключових державних документах, таких як «Стратегія розвитку фінансового сектору України на період до 2025 року». Ця стратегія була затверджена Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Міністерством фінансів України та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. У цьому документі визначені основні цілі та завдання для банківської системи, зокрема підвищення прозорості діяльності фінансових установ, адаптація до сучасних викликів, забезпечення довіри клієнтів і створення умов для стійкого функціонування банків навіть у складних економічних та політичних умовах.

Таблиця 3.1

Рівень суб'єктів управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк»

№	Рівень суб'єкту	Суб'єкти	
		АТ «Ощадбанк»	Інші банки
1.	Метарівень (міжнародні суб'єкти управління фінансовою стійкістю)	Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку, Банк міжнародних розрахунків, Базельський комітет з банківського нагляду та Міжнародний банк реконструкції та розвитку.	
2.	Макрорівень:		
	А.) загальнодержавні суб'єкти управління фінансовою стійкістю	Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, а також судові органи.	
	Б.) внутрішньосистемні суб'єкти управління стійкістю банку	Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Національний банк України, а також Національну службу фінансового моніторингу.	
3.	Мікрорівень (внутрішні банківські суб'єкти управління фінансовою стійкістю)	Кабмін України, Міністерство фінансів	-
		Рада директорів банку, Правління банку, Наглядова рада, банківський аудит, комітет управління балансом банку, та інше	

Джерело:[33]

Згідно з цією Стратегією, Ощадбанк повинен бути готовим до низки викликів та реалізовувати відповідні заходи, спрямовані на підвищення фінансової стійкості, прозорості й ефективності своєї діяльності [46]. Серед них:

- Налагодження механізмів обміну інформацією між регуляторами та іншими державними установами.

- Проведення регулярного стрес-тестування, за результатами якого будуть встановлені вимоги до капіталу банків.
- Визначення додаткових ваг ризику для певних видів кредитів із підвищеним рівнем ризику.
- Впровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування та нових підходів до стрес-тестування ліквідності, зокрема калібрування буферів ліквідності.
- Розробка та запровадження додаткових вимог до ліквідності для системно важливих банків.
- Гармонізація стандартів корпоративного управління з урахуванням принципу пропорційності.
- Формування та вдосконалення системи внутрішнього контролю, яка забезпечуватиме контроль за виконанням стратегій, управлінням ризиками, внутрішнім аудитом і дотриманням комплаєнс-вимог.
- Застосування нових моделей віддаленої ідентифікації та верифікації клієнтів, а також забезпечення доступу фінансових установ до ідентифікаційних даних клієнтів у державних реєстрах.
- Поступове розширення учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, збільшення розміру гарантованих вкладів.
- Активний розвиток цифрових технологій, включаючи аналіз великих даних, автоматизацію, блокчейн, робототехніку та використання штучного інтелекту [46].

Зазначені заходи спрямовані на те, щоб забезпечити адаптацію Ощадбанку до сучасних викликів, а також підвищити його конкурентоспроможність та стійкість у динамічному середовищі фінансового ринку України.

Виходячи зі складових стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банку, нами була розроблена схема, яка відображає реалізацію цих стратегічних альтернатив. Вона представлена на рисунку 3.2.

Перший етап реалізації схеми стратегічних альтернатив передбачає формування концептуальних засад управління фінансовою стійкістю банку. У

межах цього етапу визначаються основні засади політики ведення банківського бізнесу, процедури та правила формування стратегічних альтернатив як напрямів досягнення поставлених цілей, а також розробляються підходи до планування в межах фінансово-кредитної установи.

Відповідно до річного звіту за попередній рік, стратегічний напрям діяльності АТ КБ «Ощадбанк» на 2025 рік передбачає подальший розвиток банку як фінансової установи з високим інвестиційним потенціалом. Це досягається завдяки реалізації низки ініціатив, спрямованих на підвищення рівня конкурентоспроможності банку [49, с. 127-130].

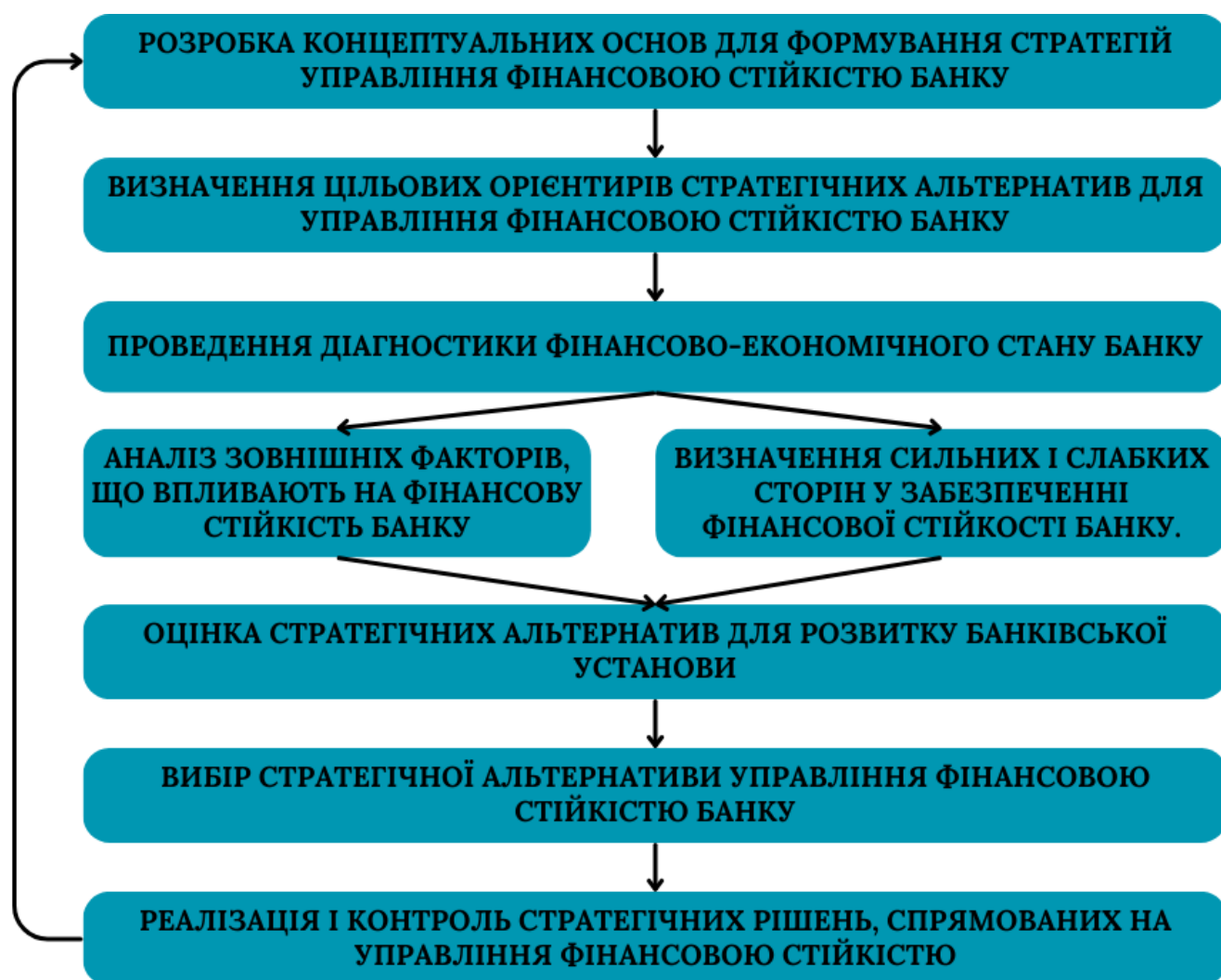

Рис. 3.2. Схема стратегії управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк»

Джерело: побудовано автором

Одним із ключових аспектів зміцнення фінансової стабільності АТ «Ощадбанк» є забезпечення достатнього рівня капіталу, який виступає основним амортизатором ризиків та дозволяє банку протистояти негативним впливам зовнішнього середовища. Зважаючи на те, що банки України, мають відносно невисокий обсяг капіталу, стратегічною метою для банку є його поступове збільшення та покращення якості.

Для зміцнення капіталу АТ «Ощадбанк» може залучати додаткові інвестиції від міжнародних фінансових організацій, акціонерів або інвесторів. Такі капіталовкладення сприяють зростанню обсягу капіталу банку та підвищують його фінансову стійкість, створюючи додатковий запас міцності.

Важливим інструментом у забезпеченні фінансової стійкості банку є активне управління портфелем активів та пасивів. Для Ощадбанку актуальним є збалансування ризиків і доходів, а також ефективне управління активами з метою максимізації приросту капіталу за умови мінімізації ризиків. Особливу увагу банк приділяє диверсифікації портфеля, аналізу кредитних та ринкових ризиків, управлінню ліквідністю та контролю за якістю кредитного профілю. Ці заходи дозволяють підвищувати фінансову стійкість банку та забезпечувати його конкурентоспроможність на фінансовому ринку.

АТ «Ощадбанк» доцільно впроваджувати стратегічні альтернативи управління фінансовою стійкістю, адже система контролю повинна ґрунтуватися на принципі попередження загроз для функціонування банку, а не лише на ліквідації їх наслідків. Досягнення поставлених цілей і завдань, а також виконання функцій фінансового контролінгу можливе завдяки використанню відповідних методів та інструментів. Ці інструменти класифікуються за їх обсягом (інформаційні, планово-аналітичні, облікові, контрольні-моніторингові) та рівнями управління (стратегічний, тактичний і операційний) [42, с. 89-102].

Ефективність, подальша модернізація та стійкість – такі три стратегічні напрями визначено в стратегічній програмі Ощадбанку на 2024-2028 роки, яку нещодавно затвердила Наглядова рада. Її реалізація вже розпочалася. Програма містить конкретний перелік дій, покликаних зберегти та посилити лідерство банку

на фінансовому ринку України, а також гідно відповісти на виклики часу – на невизначеність, що пов'язана з повномасштабною війною, демографічну кризу, зростання конкуренції з боку нових гравців ринку тощо [47]. Для подолання впливу цих факторів важливо розробити та впровадити складові стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банку. Це дозволить мінімізувати вплив зовнішніх загроз, підвищити стабільність та забезпечити ефективність функціонування фінансової установи (Рис. 3.3).

Практична реалізація стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» орієнтована на забезпечення надійного захисту основних ресурсів банку, що включає фінансові, кадрові та технологічні ресурси. Одночасно ці альтернативи спрямовані на формування сприятливих умов для стабільного функціонування банку в умовах економічних та політичних трансформацій, а також на закладення основ для його довгострокового розвитку та зміцнення конкурентних позицій на фінансовому ринку.

Формування та впровадження цих стратегічних альтернатив охоплює всі аспекти управлінської діяльності банку, а також всі рівні системи управління. Це стосується як розробки та реалізації стратегій забезпечення фінансової стійкості, так і контролю за їх виконанням та досягненням очікуваних результатів. Такий підхід дозволяє «Ощадбанку» ефективно адаптуватися до викликів зовнішнього середовища, зберігаючи фінансову стабільність та конкурентоспроможність.

Для зміцнення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» важливим аспектом є збільшення його доходів, зокрема прибутку, який виступає основним джерелом приросту власного капіталу. Операційна дохідність банку залежить від рівня прибутковості активних операцій, структури й обсягів активів, а також від вартості банківських послуг. Для забезпечення зростання дохідності та підвищення фінансової стабільності АТ «Ощадбанк» значну роль відіграє детальний кількісний і якісний аналіз усіх джерел доходів, що дозволяє визначити найвигідніші напрями діяльності.

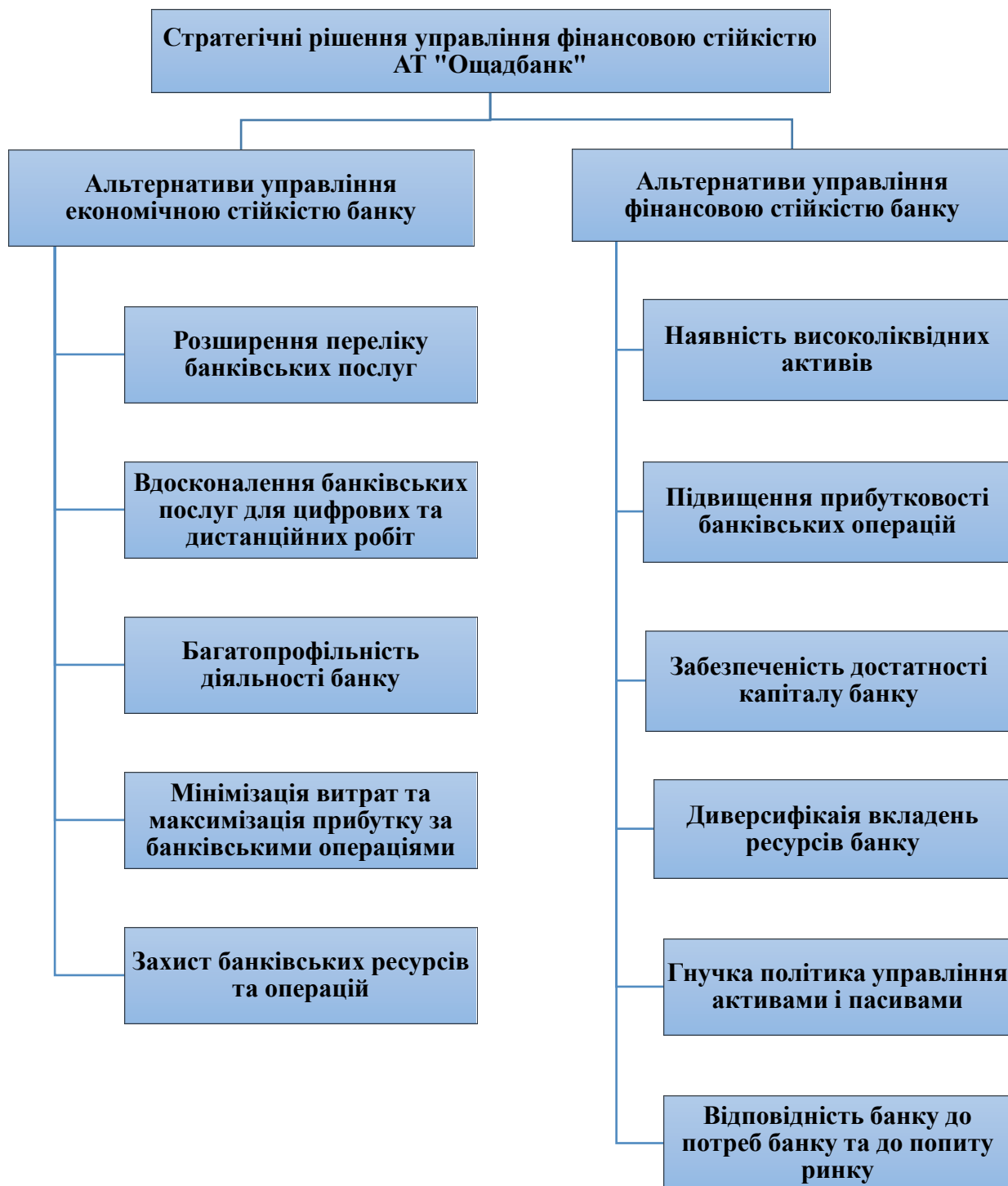

Рис. 3.3. Стратегічні складові управління фінансово-економічною стійкістю АТ «Ощадбанк»

Джерело: [37]

Збільшення дохідності банку може бути досягнуто не лише за рахунок підвищення прибутковості, але й шляхом оптимізації витрат. Це передбачає постійний аналіз витратності операцій та послуг, а також пошук можливостей для їх скорочення. Такий підхід сприяє зміцненню фінансової стійкості банку та забезпечує стабільність його роботи (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Напрями підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»
 Джерело: побудовано автором

Для забезпечення належного рівня капіталізації важливим є збільшення власного капіталу за рахунок зовнішніх джерел. Основні способи досягнення цього включають: емісію акцій, емісію боргових зобов'язань (субординований борг) та продаж активів, зокрема оренду нерухомості. Кожен із цих варіантів має свої переваги та недоліки, тому при виборі конкретного способу необхідно ретельно аналізувати його ефективність для банку.

Ефективність діяльності АТ «Ощадбанк» та обсяг його операцій значною мірою залежать від рівня ресурсів, якими володіє банк. Основну частину цих ресурсів формує залучення коштів від клієнтів. Управління ресурсами банку охоплює як стратегічне, так і тактичне планування, що включає залучення ресурсів на обіговій основі та організацію депозитного процесу.

Депозитна політика є важливим елементом стратегії та тактики управління ресурсами банку, оскільки визначає основні етапи планування та організації ресурсного процесу. Для зміцнення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» важливо чітко визначити етапи формування ресурсної бази та здійснювати контроль за її ефективністю. Також на рисунку 3.5 зображено портфельне планування банку.

Рис. 3.5. Розробка портфельного планування ресурсів АТ «Ощадбанк»

Джерело: побудовано автором

Для підвищення управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» можна визначити кілька ключових напрямків діяльності. У фінансовому секторі необхідно мінімізувати кредитний ризик, оптимізувати процес надання кредитів, збільшити прибутковість і знизити витрати. Особливу увагу слід приділяти розвитку нових банківських продуктів, а також стратегічному залученню та утриманню клієнтів. У внутрішніх процесах банку важливо оптимізувати грошові резерви, удосконалити кредитну політику та покращити бізнес-процеси і обслуговування клієнтів. Крім того, навчання та розвиток персоналу банку сприятиме підвищенню фінансової стійкості шляхом залучення кваліфікованих кадрів та підвищення їх компетентності.

Для зміцнення управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» доцільно реалізувати низку важливих заходів:

- формування та використання додаткових резервів;
- залучення довгострокових депозитів для забезпечення стабільності фінансових потоків;
- підвищення рівня капіталізації за рахунок збільшення емісії акцій і боргових зобов'язань;
- залучення коштів від внутрішніх та зовнішніх інвесторів для підтримки розвитку банку;
- підвищення конкурентоспроможності на ринку, що сприятиме залученню нових клієнтів;
- запуснути програму лояльності для юридичних осіб, щоб стимулювати стабільні залишки на поточних рахунках;
- зменшення частки проблемних кредитів у кредитному портфелі банку для мінімізації ризиків;
- скорочення кількості малоприбуткових та збиткових операцій для підвищення ефективності роботи банку;
- залучення більшої кількості нових клієнтів та зменшення відтоку існуючих для стабільного росту бази клієнтів;

- запровадити страхування кредитів на випадок неплатоспроможності банку в екстремальних ситуаціях, зокрема через воєнний стан;
- пропонувати послуги, які дозволяють клієнтам отримувати відсоткові бонуси та інші переваги;
- застосовувати індивідуальний підхід до оцінки фінансового стану кожного позичальника;
- покращити маркетингову стратегію через рекламу в різних ЗМІ, прес-конференції, розповсюдження рекламних матеріалів, активну роботу з клієнтами та мотивацію персоналу на залучення нових клієнтів;
- застосовувати цінові методи залучення коштів через формування оптимальної процентної політики для привернення і утримання депозитів.
- реалізувати нецінові стратегії залучення коштів, покращуючи якість реклами, обслуговування, розширення асортименту депозитних послуг і філіальної мережі, а також залучення досвідчених менеджерів для розробки нових продуктів і пакетів депозитних послуг.

Кожен із зазначених заходів має свої переваги та можливі ризики, тому перед їх впровадженням необхідно провести ґрунтовний аналіз їх ефективності та впливу на загальний фінансовий стан банку. Важливо враховувати специфіку ринку, економічну ситуацію, потреби клієнтів та ресурси банку для забезпечення максимально позитивного результату. Комплексний підхід до реалізації цих заходів дозволить не лише зміцнити фінансову стійкість АТ «Ощадбанк», але й забезпечити його стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Загалом, для забезпечення фінансової стійкості в умовах воєнного стану АТ «Ощадбанк» має зберігати баланс між дотриманням стабільної фінансової політики та впровадженням гнучких заходів, які дозволяють оперативно адаптуватися до нових умов. Це потребує не тільки ефективного використання наявних ресурсів, але й впровадження інновацій, розвитку партнерських відносин, а також постійного моніторингу зовнішнього середовища для швидкого реагування на можливі ризики.

3.3. Моделювання показників фінансової стійкості банку

Моделювання показників фінансової стійкості банку є важливим етапом аналізу ефективності його діяльності. Це дозволяє не лише оцінити поточний стан фінансової стабільності, але й прогнозувати майбутні тенденції розвитку на основі комплексного аналізу кількісних та якісних даних. У сучасних умовах політичних та економічних трансформацій така методика відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості банківської системи загалом і окремих фінансових установ, зокрема.

Застосування кількісних методів аналізу, зокрема кореляційно-регресійного моделювання, дозволяє банку глибше зрозуміти взаємозв'язки між внутрішніми показниками ефективності та зовнішніми факторами ринку.

Кореляційно-регресійний аналіз є ефективним інструментом для оцінки взаємозв'язків між різними аспектами інноваційної діяльності та їх впливом на фінансову стійкість АТ «Ощадбанк». Завдяки цьому методу можна визначити ключові чинники, які мають найбільший вплив на стабільність банку, та оцінити ступінь їхньої взаємодії з іншими показниками діяльності. А зв'язок між результативними та факторними ознаками можна описати лінійним рівнянням регресії:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3, \quad (3.1)$$

Результати такого аналізу дозволяють банку розробляти ефективні стратегії для оптимізації ресурсів, зниження ризиків та підвищення доходності. Використання кореляційно-регресійного аналізу сприяє прийняттю обґрунтованих рішень, спрямованих на підтримання високого рівня фінансової стійкості банку, а також забезпечує основу для подальшого впровадження інноваційних продуктів і послуг у відповідь на сучасні виклики ринку. Вхідні дані для проведення даного аналізу подані в таблиці 3.2.

АТ «Ощадбанк» активно інвестує в інноваційні проекти, що значно впливає на його фінансові показники. Чистий прибуток від інноваційної діяльності банку

у 2022 році знизився до 6398030 тис. грн. У 2023 році прибуток різко зріс до 59782600 тис. грн, що свідчить про успішну реалізацію інноваційних проектів та адаптацію до нових умов.

Таблиця 3.2

Основні фінансові показники інноваційної діяльності АТ «Ощадбанк» за
2018-2023 роки в тис. грн.

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Чистий прибуток від здійснення інноваційної діяльності	1582069	1744395	2776323	1055378	6398030	5978260
Доходи від інноваційної діяльності	13655803	15435059	15094970	17806052	18977007	28886396
Витрати на інноваційну діяльність	1771336	2235702	3080856	3602597	3454371	5382718
Загальні активи	217751969	249101121	233538884	234907312	269189189	346473953

Джерело: розраховано автором на основі [47]

Доходи від інноваційної діяльності демонструють стійке зростання протягом аналізованого періоду. Якщо у 2018 році цей показник становив 13655803 тис. грн, то вже у 2023 році він зріс до 28886396 тис. грн, що свідчить про значну активізацію інноваційних процесів у банку.

Одночасно з цим, витрати на інноваційну діяльність також показують тенденцію до зростання: з 1773136 тис. грн у 2018 році до 5382718 тис. грн у 2023 році. Зокрема, у період з 2021 по 2023 роки спостерігається активізація інвестування в інновації, що є позитивним сигналом для подальшого розвитку банку.

Загальні активи банку також зростають, відображаючи підвищення фінансової стійкості. Так, у 2018 році вони становили 217751969 тис. грн, тоді як у 2023 році цей показник зріс до 346473953 тис. грн. Ці результати підтверджують ефективність впровадження інноваційної діяльності, яка стала одним із ключових показником в управлінні фінансової стійкості банку.

Для більш детального аналізу використано кореляційний аналіз, за допомогою MS Excel (за допомогою надбудови «Аналіз даних/Кореляція»), а отримані результати показані в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Результати кореляційного аналізу АТ «Ощадбанк» від факторів його формування

Показники	Чистий прибуток	Доходи від інноваційної діяльності	Витрати на інноваційну діяльність	Загальні активи
Чистий прибуток від здійснення інноваційної діяльності	1	-	-	-
Доходи від інноваційної діяльності	0,71	1	-	-
Витрати на інноваційну діяльність	0,66	0,94	1	-
Загальні активи	0,77	0,97	0,87	1

Джерело: розраховано автором

У даній таблиці представлено результати кореляційного аналізу АТ «Ощадбанк», які показують вплив різних факторів на чистий прибуток та загальні активи. Розглянемо детальніше взаємозв'язки між показниками:

1. Вплив доходів від інноваційної діяльності

Кореляційний коефіцієнт між чистим прибутком та доходами від інноваційної діяльності становить 0,71. Це свідчить про помітний позитивний вплив доходів від інноваційної діяльності на формування чистого прибутку: зростання доходів призводить до збільшення прибутковості банку.

Для загальних активів зв'язок є ще тіснішим, адже коефіцієнт кореляції дорівнює 0,97. Це означає, що доходи від інноваційної діяльності є ключовим чинником зростання активів банку.

2. Вплив витрат на інноваційну діяльність

Кореляція між витратами на інноваційну діяльність та чистим прибутком становить 0,66, що вказує на помітний вплив. Збільшення витрат на інновації

позитивно впливає на прибуток, але цей вплив менш значний порівняно з доходами.

З іншого боку, коефіцієнт кореляції між витратами на інновації та загальними активами дорівнює 0,87, що свідчить про суттєвий позитивний вплив. Це означає, що інвестиції в інноваційну діяльність сприяють зміцненню активів банку.

3. Загальні спостереження

Доходи від інноваційної діяльності найбільше впливають на загальні активи банку (0,97), демонструючи ключову роль інновацій у забезпеченні фінансової стабільності.

Витрати на інноваційну діяльність мають найбільший вплив на загальні активи після доходів (0,87) і відчутно корелюють з чистим прибутком (0,66).

Взаємозв'язок між витратами та доходами від інноваційної діяльності також високий, коефіцієнт кореляції дорівнює 0,94, що підкреслює взаємозалежність вкладених інвестицій і отриманих результатів. Таким чином, ефективність інноваційної діяльності АТ «Ощадбанк» безпосередньо залежить від обсягів інвестицій в інновації та загальних активів банку.

Отже, можна сказати, що розглянуті показники демонструють сильний позитивний зв'язок із чистим прибутком від впровадження інновацій. Це підтверджує високий рівень ефективності інвестицій в інноваційну діяльність для АТ «Ощадбанк», що сприяє підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності банку.

Для детальнішого аналізу взаємозв'язків між цими показниками було проведено регресійний аналіз використанням MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Регресія»), результати якого представлені у таблиці 3.4. Завдяки цьому методу стало можливим оцінити, як кожен з розглянутих факторів впливає на чистий прибуток від інноваційної діяльності, а також виділити найбільш значущі з них. Це дозволяє банку спрямувати свої зусилля на оптимізацію ключових напрямів діяльності, сприяючи подальшому зміцненню фінансової стійкості навіть у складних економічних умовах.

Таблиця 3.4

Регресійна статистика

Показник	Значення
Множинний R	0,82
R-квадрат	0,67
Нормований R-квадрат	0,18
Стандартна помилка	2121086,303

Джерело: розраховано автором

Коефіцієнт Множинного R характеризує кореляцію між фактичними та прогнозованими значеннями залежної змінної. Значення 0,82 свідчить про наявність помірно сильного позитивного зв'язку між моделлю та реальними даними.

R-квадрат демонструє частку варіації залежної змінної, поясненої незалежними змінними моделі. Значення 0,67 свідчить, що 67% змін у чистому прибутку можна пояснити впливом обраних факторів, що є хорошим результатом для побудованої моделі.

Нормований (скоригований) R-квадрат враховує кількість включених змінних і допомагає уточнити значення R-квадрат для підвищення точності. У цьому випадку значення 0,18 свідчить про певне зниження пояснювальної здатності моделі, що може вказувати на необхідність додаткового перегляду включених факторів або розширення моделі.

Стандартна помилка становить 2121086,303 одиниць і показує середнє відхилення прогнозованих значень від фактичних. Для остаточного висновку варто співвіднести значення стандартної помилки зі середнім значенням прибутку, щоб оцінити точність отриманих результатів.

Отже, аналіз показує, що модель регресії загалом адекватно пояснює залежність чистого прибутку від обраних факторів. Високе значення множинного R вказує на наявність помірно сильного зв'язку, а R-квадрат свідчить про значну

пояснювальну здатність моделі. Водночас значення скоригованого R-квадрат вказує на можливості подальшого вдосконалення моделі для підвищення її точності. Результати дисперсійного аналізу наведені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Результати дисперсійного аналізу

Показник	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	1,84	6,15	1,37	0,45
Залишок	2	8,99	4,50	-	-
Всього	5	2,74	-	-	-

Джерело: розраховано автором

Дисперсійний аналіз дозволяє оцінити статистичну значущість побудованої регресійної моделі та визначити ступінь впливу незалежних змінних на залежну змінну.

Регресійна сума квадратів (SS) становить 1,84, що вказує на частку загальної варіації залежної змінної, поясненої дією незалежних змінних. Залишкова сума квадратів дорівнює 8,99, що є неврахованою моделлю частиною варіації. Загальна сума квадратів має значення 2,74, яке є сумою поясненої та невдосконаленої варіації.

Кількість ступенів свободи (df) для регресії складає 3, що відповідає кількості незалежних змінних у моделі, тоді як для залишків вона дорівнює 2. Середній квадрат (MS), який розраховується як відношення суми квадратів до кількості ступенів свободи, для регресії дорівнює 6,15, а для залишків - 4,50.

Значення значущості F (p-value) становить 0,45, що перевищує рівень значущості 0,05. Це свідчить, що на рівні 5% модель не є статистично значущою, тобто незалежні змінні не демонструють суттєвого впливу на залежну змінну. Незважаючи на високе значення F-статистики тобто, 1,37, через високий p-value демонструє відношення поясненої варіації до невдосконаленої. Таким чином, дисперсійний аналіз підтверджує наявність поясненої варіації залежної змінної регресійною моделлю, проте результати свідчать, що статистичний рівень значущості моделі є недостатньо високим. Результат регресійного аналізу наведений у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Результат регресійного аналізу

Показник	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-Значення	Нижні 95%	Верхні 95%
Чистий прибуток від здійснення інноваційної діяльності	0,85	1,24	0,69	0,56	6,16	4,47
Доходи від інноваційної діяльності	1,39	2,65	0,52	0,65	10,01	12,78
Загальні активи	0,10	0,10	1,03	0,41	0,33	0,54

Джерело: розраховано автором

Коефіцієнти регресії показують, як змінюється залежна змінна у відповідь на зміну незалежного показника на одиницю. Для доходів від інноваційної діяльності коефіцієнт дорівнює 1,39. Витрати на інноваційну діяльність мають коефіцієнт 0,85, що свідчить про їх позитивний внесок у чистий прибуток. Для загальних активів коефіцієнт дорівнює 0,10, що підтверджує позитивний, але незначний вплив цього чинника.

Стандартна помилка для коефіцієнтів показує рівень їх розкиду навколо середнього значення. Для доходів від інноваційної діяльності вона дорівнює 2,65, для витрат - 1,24, а для загальних активів - 0,10. Найнижче значення стандартної помилки спостерігається для загальних активів, що вказує на точнішу оцінку їх впливу.

t-статистика дозволяє оцінити значущість окремих коефіцієнтів. Значення t-статистики є такими: для витрат на інноваційну діяльність 0,69, для доходів 0,52,

для загальних активів 1,03. Найвище значення t-статистики мають загальні активи, що свідчить про їх відносно більший вплив на чистий прибуток.

P-значення, яке визначає ймовірність підтвердження нульової гіпотези, становить: для доходів від інноваційної діяльності 0,65, для витрат - 0,56, для загальних активів - 0,41. Незважаючи на позитивний вплив, рівень статистичної значущості факторів є відносно невисоким.

Довірчі інтервали (95%) відображають діапазони, в яких із ймовірністю 95% лежать значення коефіцієнтів. Для доходів від інноваційної діяльності діапазон становить від 10,01 до 12,78, для витрат на інновації від 6,16 до 4,47, а для загальних активів від 0,33 до 0,54.

Для наочного вигляду на рисунку 3.6. показано залежність витрат на інноваційну діяльність від чистого прибутку.

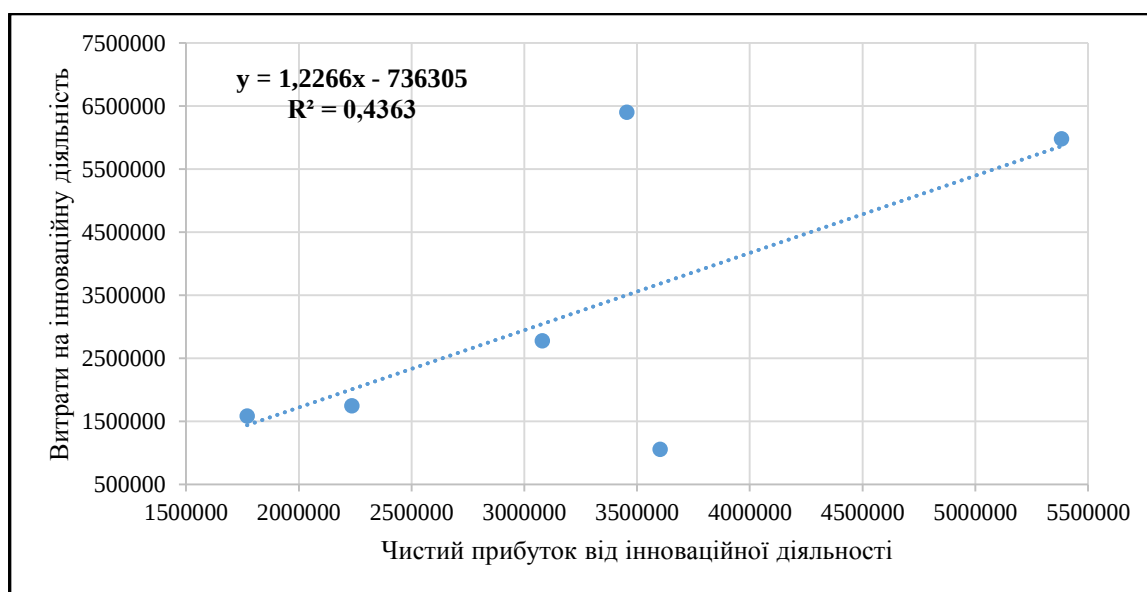

Рис. 3.6. Регресійна модель залежності витрат на інноваційну діяльність від чистого прибутку

Джерело: побудовано автором

Таким чином, для більш точного прогнозування фінансової стійкості банку та оцінки ефективності його інноваційної діяльності необхідно розширити аналіз, включивши додаткові фактори, які можуть прямо чи опосередковано впливати на фінансові результати. Врахування таких чинників дозволить більш детально

оцінити, як інноваційна діяльність сприяє зміцненню управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк», і надасть можливість визначити ефективніші підходи до оптимізації інвестицій у впровадження нових технологій та продуктів. Це, у свою чергу, забезпечить банку стабільність та конкурентоспроможність навіть за умов економічної та політичної нестабільності, дозволяючи краще адаптуватися до сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

У даній дипломній роботі розглянуто управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних та політичних трансформацій, що включає аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на стійкість АТ «Ощадбанк». Дослідження управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних та політичних трансформацій АТ «Ощадбанк» допомогло зрозуміти які ризики впливають на банківський сектор та які дії потрібно врахувати для удосконалення фінансової стійкості та запобігання кризи у майбутньому.

Відповідно до мети дослідження, висновки щодо управління фінансовою стійкістю банку в умовах нестабільності, можна розділити на декілька пунктів відповідно до поставлених завдань:

1. Досліджено економічну сутність та поняття фінансової стійкості банку, яка визначається здатністю банківської установи забезпечувати ліквідність, платоспроможність, стабільність доходів та ефективне управління активами й пасивами у мінливому середовищі. Управління фінансовою стійкістю є стратегічно важливим завданням, оскільки воно включає комплекс заходів, що допомагають банку адаптуватися до зовнішніх викликів та внутрішніх змін. У роботі обґрунтовано, що ключовими показниками стійкості банку є ліквідність, прибуток, стабільність, платоспроможність, рівень довіри клієнтів, якість кредитного портфеля, репутація банку та сучасна інновація.

2. На основі аналізу факторів, що впливають на управління фінансовою стійкістю, встановлено значний вплив як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. До внутрішніх належать:

- ефективність управління ресурсами;
- оптимізація структури активів і пасивів;
- рівень прибутковості банку.

Серед зовнішніх факторів особливо негативний вплив мають:

- військовий стан;
- інфляція;
- девальвація національної валюти та загальний економічний спад.

3. У процесі дослідження проаналізовано організаційно-економічну характеристику АТ «Ощадбанк» за 2021–2023 роки. Банк є однією з найстабільніших державних фінансових установ України з активами, що станом на 2023 рік становили 346,5 млрд. грн.. АТ «Ощадбанк» продемонстрував суттєве зростання активів протягом звітного періоду, що вказує на його розвиток і посилення активності на ринку. Протягом аналізованих років спостерігалось значне підвищення чистого процентного доходу, а також зростання інших непроцентних доходів, що свідчить про успішність фінансових операцій і ефективність стратегії банку. Попри складні умови, банк продовжує виконувати стратегічні завдання, підтримуючи критичну інфраструктуру. У роботі відзначено, що основною перевагою банку є його широка мережа відділень та державна підтримка, що сприяє стабільному функціонуванню. Водночас виявлено проблеми, зокрема частку непрацюючих кредитів на рівні 18%, що потребує подальшого зниження та посилення кредитного контролю.

4. Аналіз фінансових показників банку свідчить про позитивну динаміку основних параметрів. Зростання процентних доходів банку говорить про нарощування обсягів кредитування та збільшення ефективності управління активами. Комісійні доходи у 2022 році скоротилися на 4,24%, але у 2023 році зросли на 28,11%. Ця динаміка може свідчити про зміни в політиці, зміни ціни банківських послуг або про адаптацію до нових умов ринку. Чистий прибуток у 2022 році він скоротився на -39,38%, але за 2023 рік склав близько 5,98 млрд грн, тобто зріс на 834,39%, що свідчить про складність економічного середовища, але також

демонструє здатність банку адаптувати свою фінансову діяльність до зовнішніх трансформацій.

5. Для більш детального аналізу управління фінансової стійкості було розглянуто групу показників, які відображають здатність банку забезпечувати свою діяльність в коротко- та довгостроковій перспективі. На основі коефіцієнта автономії, який є одним із найважливіших коефіцієнтів, що оцінює фінансову стійкість банку. Було досліджено, що даний показник є нижчим, ніж нормативне значення. У 2023 році коефіцієнт залишився на низькому рівні, що свідчить про високу залежності банку від зовнішніх джерел фінансування. Але АТ «Ощадбанк», як державний банк, може розраховувати на докапіталізацію або фінансову підтримку з боку уряду у разі кризи, що зменшує ризики дефолту, але також посилює залежність від бюджетного фінансування.

6. Для поглибленої оцінки управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» було застосовано факторний аналіз на основі коефіцієнта автономії та метод ланцюгових підстановок. Даний аналіз показав, що динаміка коефіцієнта автономії свідчить про зростання залежності банку від зовнішніх джерел фінансування, що потребує підвищення темпів нарощування власного капіталу для посилення фінансової стійкості.

7. Аналіз економічних нормативів свідчить про поступове покращення фінансової стійкості, здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, ефективно управляти ризиками ліквідності та відповідність встановленим нормативам НБУ. Це забезпечує стабільний розвиток банку навіть за умов економічних трансформацій.

8. Ліквідність та валютна позиція АТ «Ощадбанк» демонструє достатній рівень ліквідності та стабільне фінансування за всіма валютами, також і в іноземній валюті. Але високий рівень загальної довгої відкритої валютної позиції (L13-1) є значним ризиком, який потребує коригування для зниження залежності від валютних ризиків.

9. Розглянуто інновації як інструмент забезпечення фінансової стійкості банку. У роботі встановлено, що АТ «Ощадбанк» активно впроваджує цифрові

технології, які дозволяють підвищити доступність банківських послуг і зменшити операційні витрати. Кількість клієнтів, що користуються онлайн-послугами, зросла на 15% порівняно з 2022 роком, а автоматизація процесів забезпечила скорочення витрат на 10 млн. грн. порівняно із минулим роком.

10. Також оцінено вплив зовнішніх чинників на діяльність банку, серед яких найбільшими викликами залишаються військовий стан, економічний спад, зниження довіри до банківської системи та валютні ризики. Попри ці загрози, банк демонструє стійкість завдяки державній підтримці, стратегічному управлінню та диверсифікації своєї діяльності.

11. Здійснено моделювання показників фінансової стійкості банку, через регресійно-кореляційний аналіз показників інноваційної діяльності. Дані показники свідчать про високий рівень ефективності інвестицій в інноваційну діяльність для АТ «Ощадбанк», що сприяє підвищенню управління фінансовою стійкістю та конкурентоспроможність банку. Але для більш точного прогнозування необхідно розширити аналіз, включивши додаткові фактори, які можуть прямо чи опосередковано впливати на фінансові результати.

На основі дослідження запропоновано конкретні заходи щодо покращення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк». До них належать:

- оптимізація структури активів і пасивів;
- цифровізація банківських процесів;
- залучення іноземних інвестицій для зміцнення капіталу;
- розвиток співпраці з міжнародними банками, та фінансовими організаціями;
- підтримка малого та середнього бізнесу;
- залучення довгострокових депозитів для стабільності фінансових потоків;
- покращення маркетингової стратегії через рекламу та активну роботу з клієнтами;
- формування додаткових резервів для покриття ризиків непрацюючих кредитів;

- зменшення проблемних кредитів шляхом посилення контролю та реструктуризації;
- залучення нових клієнтів через покращення сервісу та продуктів;
- впровадження стрес-тестування для перевірки здатності банку протистояти кризовим ситуаціям і виявлення вразливих місць.

АТ «Ощадбанк» є стратегічно важливим елементом банківської системи України, який демонструє стійкість до зовнішніх викликів завдяки ефективному управлінню ресурсами, державній підтримці та впровадженню інновацій. Запропоновані заходи щодо підвищення фінансової стійкості є актуальними та забезпечують основу для стабільного розвитку банку в умовах економічних та політичних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко І. А. Фінансова стійкість банківських установ: теоретичні засади: монографія. Київ : КНЕУ, 2020. С. 237-240.
2. Барановський О. Формування комплексної програми забезпечення фінансової безпеки комерційних банків. *Світ фінансів*. 2021. №3 (68). С. 65-79.
3. Батковський В. А. Рейтингова оцінка діяльності банків. *Науковий вісник*. 2018. № 5. С. 145-150.
4. Беренич О. Р., Яременко А. В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 918-923.
5. Бобиль В. Використання показників рівня якості управління ризиками в процесі оцінювання фінансового стану банку. *Банківська справа*. Україна, 2013. № 4 (112). – С. 115–125; URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/2081/1/Bobyl_11.pdf.
6. Богун М. М. Управління фінансовою стійкістю банків як невід'ємною складовою національної економіки України. *Економіка та підприємництво*. 2021. № 46. С. 73-85.
7. Бодрецький М. В. Принципи планування відновлення діяльності банку та фінансування в кризових ситуаціях. *Економічні студії*. 2020. № 4 (30). С. 7-12.
8. Болгар Т. М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: 08.00.08 Суми, 2018. 21 с.
9. Бондаренко О. В. Оцінка фінансової стійкості банку. *Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця*, Харків 2016. № 9. С. 1-6.
10. Бригінець О. О. Актуальні проблеми підвищення рівня банківської безпеки України. *Часопис Київського університету права*. Київ 2023. №2. С. 73-75.
11. Варцаба В. І. Оцінка фінансової стійкості банківської системи України та шляхи її зміцнення в умовах пандемії коронавірусу. *Науковий вісник*

Ужгородського університету. Ужгород 2021. № 1 (57). С. 107-113. URL: <http://visnykekon.uzhnu.edu.ua/article/view/235733>.

12. Варцаба В. І. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Ужгород 2018. № 1(51). С. 311-316.

13. Вовченко О. С., Єгоричева С. Б. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2021. 233 с.

14. Волкова В. В., Верницький Б. В. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості банку. *Фінанси, облік, банки*. 2018. № 1(23). С. 45-54.

15. Вольська С. П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. №10. С. 178-181.

16. Грудзевич У. Я. Рейтингове оцінювання діяльності банків України на сучасному етапі. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 3. С. 102–109. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x3\(33\)2018164487](https://doi.org/10.18371/2221-755x3(33)2018164487).

17. Грушко В. І. Системна модель аналізу фінансової стійкості комерційного банку. *Фінанси України*. 2021. №12. С. 20-28.

18. Гулак О.В., Піддубний О.Ю., Слюсаренко С.В. Актуальні питання забезпечення безпеки банківського сектору України в умовах воєнного стану : Наукові записки. Київ : Право. 2023. №15. С. 236-240.

19. Дзюблюк О.В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / О. В. Дзюблюк, В. В. Корнеєв, В. І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2018. 298 с.

20. Дмитришин М. В., Панчак Н. В. Удосконалення політики управління кредитним портфелем на основі SWOT-аналізу кредитного портфелю комерційного банку. *Економічний вісник університету*. 2020. №28(1). С. 165-171.

21. Довгаль Ю.С., Чамара Р.О. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення. *Фінансовий простір*. 2015. № 1. С. 130-136.
22. Довгань Ж. М. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи. *Вісник НБУ*. 2019. №10. С.20-26.
23. Зверяков О. М. Методологічні основи управління фінансовою стійкістю банківських установ. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. № 10. С. 175-182.
24. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України 2023. Грудень. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> .
25. Інфляція в 2015 році. Зрада чи перемога? Економічна правда: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/01/14/576523/>
26. Карачова К.А., Трофимов А.Г. Оцінка фінансової стійкості банку. *Функціонування суб'єктів економічної діяльності в умовах післявоєнної розбудови* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м.Харків, 23-24 листоп. 2023 р. Харків, 2023. С. 20-22.
27. Карпова О. І. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. №1(10). С. 13-19.
28. Карчева Г. Основні проблеми розвитку банківської системи України у посткризовий період та шляхи їх вирішення. *Вісник Національного банку України*. 2020. №8. С. 30-36.
29. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7708> .
30. Квасницька Р. С., Гайдайчук Н. В. Методи управління фінансовою стійкістю банків. *Економічні науки*. 2022. № 3(1). С. 116-118.
31. Коваленко В. В. Забезпечення фінансової стійкості банків: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Німеччина: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2017. 113 с.

32. Коваленко В. В. Методичні підходи до діагностики і моніторингу фінансової стійкості банківської системи. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 11. С. 15–17.

33. Коваленко В.В., Радова Н.В. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи України. Гроші, фінанси і кредит. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 2. С. 321-330.

34. Король М.М., Співак В.О., Куліковська І.В. Сучасний стан показників української банківської системи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2023. № 47. С. 41-47.

35. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: монографія. Київ : КНЕУ. 2022. 238 с.

36. Лінтур, І., Демчик, С. Оцінка фінансової стійкості банківської системи на основі індикаторів та економічних нормативів НБУ як інструментів монетарного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. С. 1-5. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-46>.

37. Малафєєв Т. Р., Жигунов О. С. Оцінка використання інструментарію антикризового управління банку. *Вісник Університету банківської справи*. Київ, 2018. № 3. С.110 – 115.

38. Малахова О. Л., Михайлюк Р. В. Управління фінансовою стійкістю банків: навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2019. С. 243-247.

39. Марич М.Г. Фінансова стійкість банківської системи України. Перспективи розвитку сучасної науки та освіти: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конф., м. Львів, 25-26 вересня 2021 року. Львів, 2021. С. 9-11.

40. Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки. *Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки*. URL: <https://minfin.com.ua>.

41. Москвін Б.Ю. Економічна безпека фінансових інституцій в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка і організація управління*. 2022. № 2 (46). С. 110-119.

42. Мушеник І. М. Забезпечення фінансової безпеки України в період воєнного часу та в умовах фінансової інклюзії. *Modern Economics*. 2022. №32. С. 70-74.
43. Фактори, що впливають на фінансову стійкість. Чат GPT 4.0. : веб.сайт. URL: <https://chatgpt.com/> .
44. Національний банк України. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua>.
45. Окунович І. Л., Воробйова І. Д., Карпінська Ю. В. Націоналізація банку: причини та наслідки для банківської системи України. *Економічний простір*. 2018. № 134. С.89-102.
46. Ощад розпочав реалізацію нової стратегічної програми, розрахованої до кінця 2028 року. *Ощадбанк. Мій банк. Моя країна*. URL: <https://www.oschadbank.ua/news/osad-rozpocav-realizaciu-novoi-strategicnoi-programi-rozrahovanoi-do-kinca-2028-roku>.
47. Ощадбанк. *Ощадбанк. Мій банк. Моя країна*. URL: <https://www.oschadbank.ua/> .
48. Павленко Л. Д., Шкромада Д. Ю., Соколенко К. О. Класифікаційна система факторів забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. С.77-85.
49. Парій В.М., Гонтар К.В. Фінансова стійкість комерційного банку: теоретичний аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2014. № 47. С. 127-131.
50. Піскунов Р. О., Лазько А. А. Формалізація теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості банківської системи. *Бізнес Інформ*. 2022. №9. С. 272-278.
51. Полуянов В. Особливості та чинники фінансової стійкості банківської системи України. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця, 2022. С. 143-149.

52. Примає Ю.Р. Сучасні українські та міжнародні методи аналізу фінансової стійкості банківської установи . *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 9. С. 115-122.

53. Про банки і банківську діяльність від 07.12.2001 р. № 2121. *Закон України*. 2017. № 2121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> .

54. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України 11.09.2003 р. №1160-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text> .

55. Про затвердження Змін до положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників від 08.06.2017 р. №48. *Правління Національного банку України*. 2017. №48. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0048500-17> .

56. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 р. № 368. *Постанова Правління Національного банку України*. 2021. №368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> .

57. Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України від 22.12.2017 р. №141. *Національний банк України*. 2017. №141. URL: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=61023856> .

58. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. С. 2-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_3_3.

59. Рогачевська В.О., Донченко Т.В. Фінансова стійкість банку: фактори впливу та особливості оцінювання. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених*. Хмельницький, 2021. С. 173-176.

60. Святенко С. В., Потапчук А. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами банку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 1. С. 229-237.

61. Сейсебаєва Н. Г., Веремейчик Т. О. Стратегічне управління комерційним банком у сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища. *Вісник Одеського національного університету*. 2022. № 4. С. 209-212.

62. Сорока А.А., Сорока М.А., Русіна Ю.О. Стан і перспективи розвитку банківської системи України. *Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості*: матеріали ІІ Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 18 листопада 2021 року. Київ, 2021. С. 224-230.

63. Стороженко О. О., Кухарук Н. С. Оцінка стану фінансової стійкості банку як одного з основних показників ефективності його діяльності. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. Львів, 2023. №3. С. 159-163.

64. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Національний банк України : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/developstrategy/fintech2025>

65. Телишевська Л. І., Коренська А. М. Оцінювання фінансової стійкості банків як елементу управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаїв, 2015. № 8. С. 986-990.

66. Ткаченко Є., Шумікін С., Горюк В. Методичні підходи до аналізу фінансового результату комерційного банку. *Економічний аналіз*. Київ, 2022. №11(1). С. 419-422.

67. Федішин М.П., Чеботар О.С. Фінансова стійкість комерційного банку як необхідна умова його ефективного функціонування. *Інфраструктура ринку*. Чернівці, 2023. № 70. С. 164-170. http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/70_2023/31.pdf.

68. Хуторна М. Е. Теоретико-методологічні підходи до тлумачення фінансової стабільності макро- та мікрорівневих економічних систем. *Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка*. Ужгород, 2017. № 1 (49). С. 295-303.

69. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2023 рік скоротилася до 37,4%. *Економічна правда*: веб-сайт. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/02/7/709651/> .

70. Чому українські банки стабільні навіть під час війни? Новини бізнесу, економіки, ринків і компаній : веб-сайт. URL:

<https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vdayetsya-utrimuvati-stabilnist-bankiv-v-ukrajini-50231880.html> .

71. Шмиголь Н.М., Іващенко О.В., Дяченко К.І., Антонюк А.А. Сутність фінансової стійкості банку як складової його фінансової безпеки. *Держава та регіони: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4-5. С. 74-79.

72. Щавелева Ю. С., Дронова Т. С. Аналіз конкурентних переваг банку. *Молодий вчений*. 2021. № 4(2). С. 341-344.

73. Яременко О. Р., Беренич А. В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 918-924.

74. What Is a Bail-In? Definition & How It Works : web-site. URL: <https://www.freshbooks.com/glossary/financial/bail-in>.

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2020 року (перераховано*)
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	17 806 052	15 094 970
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 542 954	3 367 312
Процентні витрати	5	(7 984 489)	(10 476 278)
Чистий процентний дохід		13 364 517	7 986 004
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	(1 838 786)	(1 559 903)
Чистий процентний дохід після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		11 525 731	6 426 101
Комісійні доходи	6	9 802 395	8 043 812
Комісійні витрати	6	(3 602 597)	(3 080 856)
Операції з іноземною валютою, нетто		199 216	116 749
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		682 846	(2 868 557)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(5 330 992)	6 302 082
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями		(233 938)	(88 888)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(9 140)	25 649
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		9 300	(126 246)
Чистий прибуток від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		2 351	2 363
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(748 303)	(1 153 822)
Інші прибутки/(збитки)		341 128	287 169
Чистий непроцентний дохід		1 112 266	7 459 455
Операційні доходи		12 637 997	13 885 556
Витрати на виплати працівникам	8	(6 308 835)	(6 000 242)
Амортизаційні витрати	8	(1 861 286)	(1 675 206)
Збиток від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	8	—	(175 669)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(3 414 585)	(3 312 782)
Прибуток від операційної діяльності		1 053 291	2 721 657
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		—	10 721
Прибуток до оподаткування		1 053 291	2 732 378
Відшкодування з податку на прибуток	9	2 087	43 945
Чистий прибуток за рік		1 055 378	2 776 323

Примітки на сторінках 8-124 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД (ПРОДОВЖЕННЯ)
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ
(у тисячах гривень)

Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2020 року (перераховано*)
Чистий прибуток за рік	1 055 378	2 776 323
Інші сукупні доходи/(витрати) <i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>		
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	(2 779)	168 042
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(2 038)	(201 281)
Інші сукупні доходи/(витрати) за рік	(286 749)	(211 566)
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(286 749)	(211 566)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки	3 776	1 379
Інші сукупні доходи/(витрати) за рік	(287 790)	(243 426)
Всього сукупний дохід за рік	767 588	2 532 897

* певні суми, показані тут, не відповідають фінансовій звітності за 2020 рік і відображають здійснені перекласифікації, див. Примітку 3.

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
1 серпня 2022 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
1 серпня 2022 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-124 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

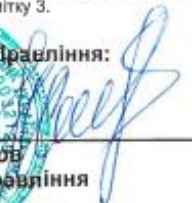
Продовження додатка А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (перераховано*)	1 січня 2020 року (перераховано*)
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	19 000 631	26 514 696	56 802 954
Кредити, надані клієнтам	12	74 754 086	63 226 077	65 168 344
Інвестиції	13	128 647 349	130 251 541	113 616 183
Інвестиції в дочірні, спільні підприємства та асоційовані підприємства	15	24 800	24 800	24 800
Інвестиційна нерухомість	14	633 099	633 526	809 070
Основні засоби	16	6 947 057	7 913 336	8 553 547
Нематеріальні активи	16	2 049 481	1 812 024	1 394 430
Передплата з податку на прибуток		417 175	275 237	270 256
Інші фінансові активи	17	420 881	430 347	238 482
Інші нефінансові активи	17	2 012 753	2 457 300	2 223 055
Всього активів		234 907 312	233 538 884	249 101 121
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Зобов'язання:				
Кошти банків	18	7 608 283	5 823 982	58 040
Рахунки клієнтів	19	191 452 783	186 167 805	202 143 040
Інші запозичені кошти	20	10 726 054	16 196 972	22 733 326
Забезпечення	21	829 107	634 094	526 697
Інші фінансові зобов'язання	21	492 870	472 079	540 556
Інші нефінансові зобов'язання	21	875 405	798 679	715 120
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	173 960	233 834	369 794
Субординований борг	22	878 960	1 276 240	2 462 640
Всього зобов'язань		213 037 422	211 603 685	229 549 213
Власний капітал:				
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 564 504	1 572 968	1 817 194
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		146 089	429 062	639 249
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		544 219	546 998	378 956
Непокритий збиток		(30 109 902)	(30 338 809)	(33 008 471)
Всього власного капіталу		21 869 890	21 935 199	19 551 908
Всього зобов'язань і власного капіталу		234 907 312	233 538 884	249 101 121

* Певні суми, показані тут, не відповідають фінансовій звітності за 2020 рік і відображають здійснені перекласифікації, див. Примітку 3.

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
1 серпня 2022 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
1 серпня 2022 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-124 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОСАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	18 977 007	17 806 052
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 566 906	3 542 954
Процентні витрати	5	(7 557 921)	(7 984 489)
Чистий процентний дохід		14 985 992	13 364 517
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	(11 039 456)	(1 838 786)
Чистий процентний дохід після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		3 946 536	11 525 731
Комісійні доходи	6	9 386 603	9 802 395
Комісійні витрати	6	(3 454 371)	(3 602 597)
Операції з іноземною валютою, нетто		1 234 118	199 216
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		(3 588 782)	682 846
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	8 321 816	(5 330 992)
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями	29	(304 573)	(233 938)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(3 048)	(9 140)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(3 321)	9 300
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		903	2 351
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(603 165)	(748 303)
Інші доходи		540 474	363 347
Інші витрати		(245 316)	(22 219)
Чистий непроцентний дохід		11 281 338	1 112 266
Операційні доходи		15 227 874	12 637 997
Витрати на виплати працівникам	8	(8 141 026)	(6 308 835)
Амортизаційні витрати	8	(1 833 700)	(1 861 286)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(4 619 929)	(3 414 585)
Прибуток від операційної діяльності		633 219	1 053 291
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4 547	-
Прибуток до оподаткування		637 766	1 053 291
Відшкодування з податку на прибуток	9	2 037	2 087
Чистий прибуток за рік		639 803	1 055 378

Примітки на сторінках 8-118 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ)
(у тисячах гривень)

Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Чистий прибуток за рік	639 803	1 055 378
Інші сукупні доходи/(витрати)		
Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:		
Чистий прибуток /(збиток) від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	140 382	(2 779)
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(82 486)	(2 038)
Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків, після оподаткування:		
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(86 383)	(286 749)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки	1 188	3 776
Інші сукупні доходи/(витрати) за рік	(27 299)	(287 790)
Всього сукупний дохід за рік	612 504	767 588

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер

18 липня 2023

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-118 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	28 357 170	19 000 631
Кредити, надані клієнтам	12	83 215 595	74 754 086
Інвестиції	13	143 380 717	128 647 349
Інвестиції в дочірні, спільні підприємства та асоційовані підприємства	15	24 800	24 800
Інвестиційна нерухомість	14	626 789	633 099
Основні засоби	16	6 521 241	6 947 057
Нематеріальні активи	16	2 106 465	2 049 481
Передплата з податку на прибуток		470 943	417 175
Інші фінансові активи	17	1 249 832	420 881
Інші нефінансові активи	17	3 235 637	2 012 753
Всього активів		269 189 189	234 907 312
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання			
Кошти банків	18	543 326	7 608 283
Рахунки клієнтів	19	233 940 324	191 452 783
Інші запозичені кошти	20	8 717 687	10 726 054
Забезпечення	21	1 179 977	829 107
Інші фінансові зобов'язання	21	543 850	492 870
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 284 893	875 405
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	98 413	173 960
Субординований борг	22	716 442	878 960
Всього зобов'язань		247 024 912	213 037 422
Власний капітал			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 473 482	1 564 504
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		60 894	146 089
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		684 601	544 219
Непокритий збиток		(29 779 680)	(30 109 902)
Всього власного капіталу		22 164 277	21 869 890
Всього зобов'язань та власного капіталу		269 189 189	234 907 312

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер

18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-118 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року
Процентні доходи			
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	28 886 396	18 977 007
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 706 743	3 566 906
Всього процентних доходів		32 593 139	22 543 913
Процентні витрати	5	(13 860 769)	(7 557 921)
Чистий процентний дохід		18 732 370	14 985 992
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	1 363 633	(11 039 456)
Чистий процентний дохід/ (витрати) після (формування)/ розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		20 096 003	3 946 536
Комісійні доходи	6	12 025 315	9 386 603
Комісійні витрати	6	(5 382 718)	(3 454 371)
Операції з іноземною валютою, нетто		937 821	1 234 118
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		108 275	(3 588 782)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(3 700 138)	8 321 816
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями		110 430	(304 573)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(37 919)	(3 048)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(36 998)	(3 321)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		–	903
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(342 401)	(603 165)
Інші доходи		552 761	540 474
Інші витрати		–	(245 316)
Чистий непроцентний дохід		4 234 428	11 281 338
Операційні доходи		24 330 431	15 227 874
Витрати на виплати працівникам	8	(7 246 250)	(8 141 026)
Амортизаційні витрати	8	(2 002 685)	(1 833 700)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(5 833 830)	(4 619 929)
Прибуток від операційної діяльності		9 247 666	633 219
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		7 208	4 547
Прибуток/(збиток) до оподаткування		9 254 874	637 766
(Витрати)/ відшкодування з податку на прибуток	9	(3 276 614)	2 037
Чистий прибуток/(збиток)		5 978 260	639 803

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

**ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД (ПРОДОВЖЕННЯ)
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ
(у тисячах гривень)**

Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року
Чистий прибуток/(збиток)	5 978 260	639 803
Інші сукупні доходи/(витрати) <i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>		
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	196 261	140 382
Чиста зміна резерву переоцінки будівель за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	613 175	(82 486)
Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків, після оподаткування:		
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(51 164)	(86 383)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки	—	1 188
Інші сукупні доходи/(витрати)	758 272	(27 299)
Всього сукупний дохід/ (витрати)	6 736 532	612 504

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
16 квітня 2024 року

М.С. Демкович
В.о. головного бухгалтера
16 квітня 2024 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	65 850 018	28 357 170
Кредити, надані клієнтам	12	89 109 019	83 215 595
Інвестиції	13	173 447 680	143 380 717
Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства	15	24 800	24 800
Передплата з податку на прибуток		62 772	470 943
Відстрочені активи з податку на прибуток	9	865 374	–
Інвестиційна нерухомість	14	542 598	626 789
Основні засоби	16	10 208 797	6 521 241
Нематеріальні активи	16	2 465 153	2 106 465
Інші фінансові активи	17	687 567	1 249 832
Інші нефінансові активи	17	3 230 175	3 235 637
Всього активів		346 473 953	269 189 189
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	18	366 363	543 326
Рахунки клієнтів	19	302 972 637	233 940 324
Забезпечення	21	939 501	1 179 977
Інші фінансові зобов'язання	21	536 174	543 850
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 448 621	1 284 849
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток		2 953 480	44
Інші запозичені кошти	20	8 297 493	8 717 687
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	–	98 413
Субординований борг	22	250 816	716 442
Всього зобов'язань		317 765 085	247 024 912
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 985 382	1 473 482
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		9 730	60 894
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		880 862	684 601
Непокритий збиток		(23 892 086)	(29 779 680)
Всього власного капіталу		28 708 868	22 164 277
Всього зобов'язань та власного капіталу		346 473 953	269 189 189

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

16 квітня 2024 року

М.С. Демкович
В.о. головного бухгалтера

16 квітня 2024 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.